

**Een vergelijking tussen lonen in de publieke dienstensector
en lonen in de marktsector, Nederland (1984-1994)**

Asghar Zaidi
en
Rob Alessie

Economisch Instituut Tilburg

Een onderzoek in opdracht van
het Ministerie van Binnenlandse Zaken
Directie Arbeidszaken Overheid

Maart 1998

Onderzoek uitgevoerd door: Economisch Instituut Tilburg
Postbus 90153
5000 LE Tilburg
telefoon: (013)4662347
telefax: (013)4662764

Tekstverwerking en opmaak: Economisch Instituut Tilburg

Uitgever: Ministerie van Binnenlandse Zaken
Directie Arbeidszaken Overheid
Afdeling Macro-economische en Financiële Politiek
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
telefoon: (070)3026548
telefax (070)3026076

Drukwerk: Ministerie van Binnenlandse Zaken

maart 1998

Exemplaren van dit rapport zijn verkrijgbaar bij de Directie Arbeidszaken Overheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (zie hierboven voor adres, telefoon en telefax).

Errata

Bij de 'Arbeidsmarktrapportage Overheid 1997'

Het betreft de volgende pagina's:

- pagina 23:
(figuur 2.5) de coördinaten links van het nulpunt op de horizontale as moeten '-1' en '-2' zijn.
- pagina 43: in de laatste alinea moet naar bijlage 2 i.p.v. bijlage 3 verwezen worden.
- pagina 66:
(tabel 5.1) het percentage oproepkrachten in 1995 moet '22%' zijn i.p.v. '2%'. Het percentage werknemers met geen vast dienstverband moet '29%' zijn i.p.v. '9%'.
- pagina 86: tabel 6.9 moet vervangen worden door onderstaande tabel 6.9:

Tabel 6.9

Participatie van vrouwen in hogere functies (in % vrouwen van het totaal aantal werkzamen boven f 8 000 bruto per maand)

ultimo	Rijk	Onder- wijs	Politie	Defensie	Rechterlijke Macht	Gemeenten	Provin- cies	Water- schappen	Over- heid
1994	8,2	6,8	3,5	1,1	30,7	10,9	4,8	2,6	9,0
1995	9,3	14,0	3,8	1,7	32,1	10,5	5,3	3,3	12,8

- pagina 98: de mutatie bij de sector Gemeenten voor het Randstedelijk gebied moet zijn '- 5,4%' i.p.v. '5,4%'.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	
1. Inleiding	1
2. Beschrijving van het SEP en de relevante variabelen	3
3. Netto uurlonen in Nederland: gemiddelden	6
a. Inleiding	6
b. Gemiddeld netto uurloon in de periode 1984-1994	8
c. Netto uurlonen gedifferentieerd naar beroep	16
4. Loonverschillen gebaseerd op een geschatte loonvergelijking	19
5. Conclusies	35
Referenties	37
Bijlage A	38
1. Onderscheid tussen (sub)sectoren	38
2. Wijzigingen in de vragen over gewerkte uren	40
3. De constructie van de variabele 'opleidingsniveau'	40
4. Verschillen in de methodologie ten opzichte van de voorgaande rapporten	41
5. Voorspelde lonen op basis van de loonvergelijking	42

Woord vooraf

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, en vormt een uitbreiding van een eerder onderzoek voor ditzelfde ministerie (zie Alessie et al. (1996), en Zaidi en Alessie (1997)). De auteurs zijn dank verschuldigd aan de begeleidingscommissie van het ministerie (Drs. F.J.M. van Dongen en Drs. H. Scholten) en aan de collega's van het Economisch Instituut Tilburg (Mariline Feron en Klaas de Vos) voor hun waardevolle bijdragen. Mariline Feron willen wij bedanken voor het maken van de Nederlandse vertaling van het rapport. De auteurs zijn uiteraard verantwoordelijk voor de inhoud van dit rapport.

Asgar Zaidi
Rob Alessie

1. Inleiding

In Alessie et al. (1996) is voor zeven Europese landen het patroon van netto uurlonen in de publieke dienstensector vergeleken met dat van netto uurlonen in de marktsector. Voor Nederland waren de vergelijkingen tussen deze twee sectoren gebaseerd op de 1984- tot en met de 1991-golf van het Sociaal-Economisch Panel (SEP). In Zaidi en Alessie (1997) zijn de analyses voor Nederland uitgebreid met twee jaren: 1991 en 1992 (gebaseerd op de SEP-golven van 1992 en 1993). In het huidige rapport worden deze analyses met nog eens twee jaar uitgebreid (1993 en 1994), waarbij gebruik is gemaakt van de SEP-golven van 1994 en 1995.¹ De methodologie die in dit rapport is gehanteerd is in grote lijnen dezelfde als die in de twee voorgaande rapporten.²

Voor de volledigheid wordt in Hoofdstuk 2 een beschrijving gegeven van de datasets en van de relevante variabelen. In Hoofdstuk 3 worden de *ongecorrigeerde* gemiddelde netto uurlonen (gedifferentieerd naar sector en beroepsgroep) geanalyseerd voor alle jaren (1984 tot en met 1994). In Hoofdstuk 4 worden de analyses aangevuld met loonverschillen tussen sectoren die berekend zijn met behulp van een geschatte loonvergelijking. Deze loonverschillen zijn berekend voor mannen en voor vrouwen met verschillende opleidingsniveaus. Hoofdstuk 5 bevat een aantal algemene conclusies.

In de analyses ligt het accent op het nettoloon. De reden waarom het nettoloon in de vergelijking tussen de publieke dienstensector en de marktsector als de beslissende variabele wordt beschouwd, is dat het systeem voor het betalen van sociale zekerheidspremies niet voor beide sectoren hetzelfde is. Het werken met het netto uurloon heeft echter ook beperkingen. Een belangrijke beperking is dat secundaire arbeidsvoorwaarden niet in de berekening zijn opgenomen. Een andere beperking is dat het nettoloon geen informatie verschaft over de (on)zekerheid van een baan (vast/tijdelijk), of over het recht op een uitkering in het geval van werkloosheid. Deze beide factoren zouden per sector kunnen verschillen.³ Onder nettoloon wordt in dit onderzoek verstaan het nettoloon gedeeld door het feitelijke aantal uren dat men werkt (inclusief betaalde overuren).

Zelfstandigen zijn uit de steekproef verwijderd. De voornaamste reden hiervoor is dat het moeilijk is om een betrouwbare schatting te maken van hun inkomen. Dienstplichtige militairen, personen ouder dan 64,

¹ Zoals later zal worden uitgelegd, bevatten de SEP-golven van 1990, 1991, 1992, 1993, 1994 en 1995 informatie over het loon in het jaar voorafgaande aan het jaar van de golf. Om die reden hadden de analyses in Zaidi en Alessie (1997) betrekking op de jaren 1984 tot en met 1992, en zijn de analyses in het huidige rapport uitgebreid met de jaren 1993 en 1994.

² Zie Bijlage A voor een gedetailleerde beschrijving van de verschillen tussen het huidige rapport en de twee voorgaande rapporten wat betreft de gehanteerde methodologie.

³ In Alessie, de Vos en Zaidi (1996) zijn levensduurverdiensten (de verwachte verdiensten gedurende de gehele carrière) berekend. Bij de berekening van de levensduurverdiensten wordt wel rekening gehouden met verschillen tussen sectoren in baanonzekerheid en in de aanspraak op loonvervangende uitkeringen bij werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en vervroegd pensioen. Uit Alessie et al. (1996) blijkt dat het niet zoveel verschil maakt of je bij de vergelijking van de arbeidsvoorwaarden tussen de publieke dienstensector en de marktsector het netto uurloon of de levensduurverdiensten als leidraad neemt: de gemiddelde levensduurverdiensten per jaar in Nederland (zie Tabel 2) zijn net als de gemiddelde netto lonen hoger in de publieke dienstensector dan in de marktsector. Het procentuele verschil in de gemiddelde levensduurverdiensten per jaar tussen de twee sectoren is echter kleiner dan het verschil in de gemiddelde loonvoet. Een gedeeltelijke verklaring daarvoor is dat in de publieke dienstensector relatief meer vrouwen werken dan in de marktsector. Jonge vrouwen zijn sneller geneigd om (vrijwillig) te stoppen met werken dan mannen (bijvoorbeeld om kinderen op te voeden). Deze vrouwen ontvangen meestal geen sociale uitkering hetgeen een dempend effect heeft op de hoogte van de levensduurverdiensten per jaar.

en personen jonger dan 18, zijn eveneens uit de steekproef verwijderd.

In dit rapport wordt dezelfde definitie van (sub)sectoren gehanteerd als in Zaidi en Alessie (1997). Volgens deze definitie van (sub)sectoren worden werknemers in twee hoofdgroepen ingedeeld. De eerste groep omvat werknemers die voornamelijk publieke diensten verlenen en geen of zeer weinig marktactiviteiten verrichten. Deze sector wordt de 'publieke dienstensector' genoemd. Hierbij moet worden opgemerkt dat overheidsbedrijven niet in de publieke dienstensector zijn inbegrepen. De tweede groep werknemers vormt de zogenaamde 'marktsector'. Deze groep omvat mensen die werken in bedrijven die marktactiviteiten verrichten. Onder dit soort bedrijven vallen zowel overheidsbedrijven als private ondernemingen. Voorts wordt zowel binnen de publieke dienstensector als binnen de marktsector een aantal subsectoren onderscheiden. Voor dit doel worden twee niveaus van disaggregatie aangebracht.

Op het eerste disaggregatieniveau worden de publieke dienstensector en de marktsector onderverdeeld in respectievelijk twee en drie brede subsectoren. Binnen de *publieke dienstensector* worden de subsectoren 'Overheid' en 'Overige publieke dienstverlening' onderscheiden. Binnen de *marktsector* wordt onderscheid gemaakt tussen de 'Publieke marktsector', 'Overige publieke bedrijven', en 'Private marktactiviteiten'.

Op het tweede disaggregatieniveau wordt binnen de *publieke dienstensector* de subsector 'Overheid' verder onderverdeeld in:

1. Algemeen bestuur (inclusief Justitie)
2. Defensie
3. Politie
4. Onderwijs.

De subsector 'Overige publieke dienstverlening' bestaat uit:

1. Zorg (Gezondheid en Welzijn)
2. Sociaal-culturele en overige publieke diensten.

Binnen de *marktsector* wordt de subsector 'Publieke marktsector' verder onderverdeeld in:

1. Post en telecommunicatie
2. Openbaar vervoer
3. Openbare nutsbedrijven.

Binnen de subsector 'Overige publieke bedrijven' wordt geen nader onderscheid gemaakt. De subsector 'Private marktactiviteiten' wordt verder onderverdeeld in de volgende twee subsectoren:

1. Bank- en verzekeringswezen e.d.
2. Overige private marktactiviteiten.⁴

⁴ Voor sommige subsectoren is de omvang van de steekproef nogal klein, hetgeen de betrouwbaarheid van de schattingen van het gemiddelde uurloon in deze subsectoren aantast. Deze beperking geldt bijvoorbeeld voor de subsectoren 'Politie' en 'Defensie', met name wanneer deze subsectoren worden onderverdeeld in 'sectorspecifiek' en 'niet-sectorspecifiek' personeel. De schattingen voor de subsectoren 'Openbaar vervoer', 'Sociaal-culturele en overige publieke diensten' en 'Openbare nutsbedrijven' zijn eveneens gebaseerd op weinig waarnemingen. Bovendien bevatten sommige subsectoren nogal heterogene groepen werknemers wat betreft beroep en opleidingsniveau. Ten gevolge

Merk op dat volgens deze definitie van (sub)sectoren, ambtenaren in de publieke dienstensector dan wel in de marktsector worden ondergebracht afhankelijk van de bedrijfstak waarin ze werkzaam zijn. Bepaalde groepen werknemers die in de publieke dienstensector zijn ondergebracht, zijn geen ambtenaren. Dit geldt met name voor het merendeel van de werknemers in de zorgsector. Anderzijds zijn bepaalde groepen werknemers in de subsectoren 'Publieke marktsector' en 'Overige publieke bedrijven' ambtenaren, die volgens onze definitie van sectoren toch in de marktsector zijn ondergebracht. Verder kan de samenstelling van de publieke dienstensector en de marktsector wat betreft ambtenaren per jaar verschillen doordat een aantal overheidsonderdelen in de betreffende periode is geprivatiseerd.

2. Beschrijving van het SEP en de relevante variabelen

Zoals hierboven vermeld, worden in dit rapport de golven van 1984 tot en met 1995 van het Sociaal-Economisch Panel (SEP) van het Centraal Bureau voor de Statistiek gebruikt om de structuur van de lonen in de publieke dienstensector en de marktsector in Nederland te analyseren. Het SEP bestaat uit ongeveer 5.000 huishoudens,⁵ en bevat onder andere informatie over inkomen, vermogen, kenmerken van het huishouden, en persoonlijke kenmerken. Het SEP is in principe representatief voor de Nederlandse bevolking, met uitzondering van mensen die in bepaalde instellingen wonen, bijvoorbeeld in verpleegtehuizen. Ieder lid van het huishouden van 16 jaar of ouder (een zogenaamde respondent) wordt gevraagd een vragenlijst in te vullen. Van 1984 tot en met 1989 werd respondenten gevraagd de vragenlijst twee maal per jaar in te vullen (in april en in oktober). De oktober-vragenlijst bevatte uitsluitend vragen over inkomen. Vanaf 1990 hoefden de respondenten nog maar één keer per jaar (in mei) de vragenlijst in te vullen. In het SEP wordt zoveel mogelijk geprobeerd het gedrag van dezelfde huishoudens (respondenten) in de tijd te registreren.⁶ Het SEP bevat ongeveer 3.500 individuele respondenten in de categorieën werknemers die voor dit onderzoek relevant zijn.

Met betrekking tot de vragen in het SEP die over lonen gaan, onderscheiden we twee periodes. De eerste periode loopt van 1984 tot en met 1989. In deze periode is informatie beschikbaar over het inkomen (inclusief betaalde overuren) na aftrek van sociale zekerheidspremies en inkomstenbelasting, van de maand voorafgaande aan het interview. Voor gedetailleerde informatie over de definitie van het netto (en bruto) loon in het SEP wordt verwezen naar Alessie et al. (1996). Niet-maandelijkse inkomenscomponenten (zoals vakantieuitkeringen en 13^e maand salaris) zijn eveneens in het loon inbegrepen.

Vanaf 1990 is de SEP-vragenlijst herzien, zodanig dat informatie over het loon moet worden verstrekt via de jaarpogave van de werkgever.⁷ Door deze verandering wordt niet alleen andere informatie gebruikt om het nettoloon te berekenen, maar ook heeft de verworven informatie over het loon betrekking op het jaar voorafgaande aan het jaar van de enquête. Zo wordt in de 1990-golf van het SEP het jaarinkomen van 1989

hiervan zijn de schattingen voor deze subsectoren (en met name voor de subsector 'Sociaal-culturele en overige publieke diensten') onderhevig aan een grote standaardfout. Het is van belang deze kanttekeningen in het achterhoofd te houden bij het interpreteren van de resultaten voor deze subsectoren.

⁵ In 1984 en 1985 bestond de steekproef uit slechts 4.000 huishoudens.

⁶ Zoals de meeste panels, heeft het SEP last van uitval. Om de omvang van de steekproef op ca. 5.000 huishoudens te houden wordt de steekproef regelmatig door het CBS aangevuld, zodanig dat de steekproef representatief blijft voor de Nederlandse bevolking.

⁷ Bij de herziening van de SEP-vragenlijst in mei 1990 zijn de vragen omtrent gewerkte uren enigszins veranderd. De vraag over gewerkte uren wordt alleen gesteld aan respondenten met 'betaald werk'. De definitie van betaald werk is in mei 1990 veranderd. Vanaf die datum wordt 'aanvullende werken' ook tot betaald werk gerekend en ervoor niet.

geregistreerd, in de 1991-golf het jaarinkomen van 1990, enzovoort. De nieuwe wijze om de loonvariabele te meten is beter en vooral nauwkeuriger dan op basis van de oude vraagstelling mogelijk was. Het betekent echter wel dat de loonvariabele uit de eerdere jaren (1984 tot en met 1989) niet direct vergelijkbaar is met de loonvariabele uit de latere jaren (1989 tot en met 1994). In de twee voorgaande rapporten (Alessie et al. (1996) en Zaidi en Alessie (1997)) is getracht door een correctieprocedure beide reeksen vergelijkbaar te maken (zie Alessie et al. (1996) voor details omtrent de correctieprocedure). In de correctieprocedure wordt gebruik gemaakt van het feit dat in het SEP de informatie over het loon van het jaar 1989 twee keer is verzameld (in de 1989- en in de 1990-golf). Nu voor de periode na 1990 een langere reeks van jaren beschikbaar is, is ervoor gekozen om van de correctieprocedure af te zien allereerst omdat de loonvariabele, zoals gemeten in de nieuwe vraagstelling, kwalitatief betere gegevens oplevert. Ten tweede is de correctieprocedure gebaseerd op waarnemingen uit één jaar (1989) waarbij het achteraf de vraag is of het verschil tussen het gemeten netto uurloon van de 1990-golf en dat van de oktober 1989-golf representatief is voor de latere jaren. Een eerste meting c.q. toepassing van een nieuwe vraagstelling gaat namelijk soms met enige aanloopmoeilijkheden - en daarmee geringere betrouwbaarheid - gepaard. Daarnaast is het zo dat de vraagstelling omtrent het aantal gewerkte uren en de classificatie van de opleidingsvariabele in 1990 is veranderd (waarover later meer), hetgeen de correctie niet vereenvoudigt. De consequentie van het achterwege laten van de correctieprocedure is dat de resultaten voor de perioden 1984-1989 en 1989-1994 niet rechtstreeks (op basis van niveau) vergelijkbaar zijn.⁸ Wel blijkt uit de resultaten, anders dan effecten van de Oort-operatie op de beloningspositie voor de verschillende opleidingsniveaus, weinig van een eventuele trendbreuk (zie bijvoorbeeld Figuur 1) als gevolg van de verschillen in definitie en meting van de variabelen.

Vanaf 1990 heeft, zoals reeds eerder vermeld, een aantal veranderingen plaatsgevonden in de manier waarop informatie over gewerkte uren is geregistreerd. In de golven van 1984 tot en met 1989 hebben de gewerkte uren betrekking op de *gewoonlijk* gewerkte uren in alle banen. In de golven van 1990, 1991, 1992, en 1993 wordt de informatie over gewerkte uren voor de belangrijkste baan en voor eventuele andere banen apart verzameld. Voor de belangrijkste baan heeft het aantal gewerkte uren betrekking op het aantal gewerkte uren volgens het arbeidscontract, terwijl voor alle eventuele andere banen het aantal *gewoonlijk* gewerkte uren is geregistreerd. In de 1994-golf is echter weer het aantal *gewoonlijk* gewerkte uren per week voor alle banen geregistreerd (hoewel, zoals vermeld in Bijlage A, de formulering van de vraag over gewerkte uren in de 1994-vragenlijst anders is dan de formulering van deze vraag in de vragenlijsten van 1984-1989). Voor een gedetailleerde beschrijving van de manier waarop de resultaten door deze veranderingen in de definitie van het aantal gewerkte uren worden beïnvloed, verwijzen we naar Bijlage A.

De veranderingen in de SEP-vragen omtrent het loon en het aantal gewerkte uren hebben een aantal consequenties voor de te analyseren variabele 'netto uurloon'. In dit rapport en in de vorige rapporten (zie Alessie, de Vos en Zaidi (1996) en Zaidi en Alessie (1997)) is het netto uurloon berekend door het nettoloon verdiend in alle banen te delen door het aantal gewerkte uren in alle banen (dit is de beste

⁸ In Hoofdstuk 4 van dit rapport worden voor het jaar 1989 twee sets van gecorrigeerde loonverschillen gepresenteerd. De eerste set is gebaseerd op cijfers van de SEP-golf van oktober 1989 (vgl. kolom 1989a) en de tweede set is gebaseerd op cijfers van de golf van mei 1990 (vgl. kolom 1989b). De cijfers die in de kolommen 1989a en 1989b zijn gepresenteerd, verschillen voor sommige groepen (bijv. mannen primair onderwijs van vrouwen met lager secundair onderwijs) aanzienlijk van elkaar. Deze verschillen zijn door middel van de aanpassingsprocedure geëlimineerd. Echter door middel van deze procedure zijn ook de loonverschillen van 1990 en later op zodanige manier aangepast dat dit soms tot implausibele resultaten heeft geleid, bijv. in het geval van vrouwen met een lagere secundaire opleiding (zie Zaidi en Alessie (1997)). Dit vormt een extra reden waarom we van toepassing van de aanpassingsprocedure hebben afgezien.

procedure omdat in het SEP alleen het totale loon (verdiend bij alle werkgevers) is geregistreerd).⁹ De veranderingen in de vragenlijst en het niet toepassen van de correctieprocedure zijn van invloed op de vergelijkbaarheid van de resultaten tussen de twee volgende periodes: 1984-1989 en 1990-1994. Daar komt nog bij dat de resultaten voor 1989 (die gebaseerd zijn op de 1990-golf) ook niet geheel vergelijkbaar zijn met de resultaten voor 1990, doordat voor de resultaten voor 1989 de gewerkte uren uit de 1989-golf zijn gebruikt (terwijl voor deze resultaten de loongegevens uit de 1990-golf zijn gebruikt) en de vragen omtrent het aantal gewerkte uren tussen 1989 en 1990 zijn gewijzigd.

Een ander probleem vormt de vergelijkbaarheid van de variabele die informatie levert over het opleidingsniveau van werknemers. In de data van 1984 tot en met 1989 is het niet mogelijk om op basis van de door het CBS geleverde variabele 'hoogst behaalde opleidingsniveau' onderscheid te maken tussen personen met een primaire of lagere opleiding en personen die geen informatie hebben geleverd over hun opleidingsniveau.¹⁰ Voor de golven van 1990 tot en met 1994 is daarentegen een herziene onderwijsvariabele geconstrueerd, zodat de categorieën 'primair onderwijs' en 'onbekend' uit elkaar zijn gehaald (voor details over deze procedure verwijzen we naar Bijlage A). Een poging is gedaan om de categorie 'primair onderwijs' ook voor de 1989-resultaten (gebaseerd op de 1990-golf, dat wil zeggen de resultaten uit de kolom 1989b) van de categorie 'onbekend' te onderscheiden. Dit was echter vanwege het ontbreken van informatie niet mogelijk, waardoor de categorie 'primair onderwijs' in de 1989b-resultaten nog steeds de personen die geen informatie over hun onderwijsniveau hebben geleverd bevat.¹¹ Uit analyse van de gegevens blijkt dat het probleem met de opleidingsdata een klein effect heeft op de uitkomsten. De grootste effecten op de uitkomsten hebben het niet toepassen van de correctieprocedure en het feit dat in de vorige rapporten niet is gewerkt met het totaal aantal uren, maar met enkel de uren in de belangrijkste baan (zie voetnoot 9).

Een andere verandering in de vragenlijst van het SEP heeft de intertemporele vergelijkbaarheid van de definitie van de subsectoren aangetast. Voor de periode 1984 tot en met 1990 is de definitie van de (sub)sectoren voor Nederland gebaseerd op twee variabelen die in de overeenkomstige SEP-golven aanwezig zijn. De eerste heeft betrekking op de pensioenrechten van iedere werknemer, en de tweede betreft de bedrijfstak waarin de respondent werkzaam is. Bijlage A bevat een gedetailleerde beschrijving van de manier waarop subsectoren op grond van deze twee variabelen worden onderscheiden. Deze manier om (sub)sectoren te definiëren kon echter niet gebruikt worden voor de jaren na 1990, omdat de variabele die betrekking heeft op de pensioenrechten van de werknemers niet in de SEP-golven van 1991, 1992, 1993 en 1994 is opgenomen. Door echter gebruik te maken van een alternatieve variabele die vermeldt of de respondent in de overheidssector of in een andere sector werkzaam is, en door zoveel mogelijk gebruik te maken van het panel-karakter van het SEP, is een definitie van subsectoren voor 1991, 1992, 1993 en 1994 geconstrueerd die in grote lijnen vergelijkbaar is met de sectordefinitie voor de eerdere jaren. Een andere wijziging in de SEP-data is dat in de SBI-codes (SBI = Standaard Bedrijfsindeling) voor 1992, 1993 en

⁹ Deze opmerking heeft enige kwalificatie. In de twee voorgaande rapporten (Alessie et al. (1996) en Zaidi en Alessie (1997)) is voor de jaren 1990, 1991 en 1992 het 'netto uurloon' gedefinieerd als de ratio van het nettoloon verdiend in alle banen en het aantal gewerkte uren in de belangrijkste baan. Het moge duidelijk zijn dat de in het huidige rapport gehanteerde definitie beter is.

¹⁰ Voor de jaren 1984 tot en met 1989 bevat de groep 'primair onderwijs of minder' (zie bijv. Tabel 3) dus ook werknemers van wie het hoogstbehaalde opleidingsniveau onbekend is. Deze werknemers kunnen in werkelijkheid bijv. een tertiaire opleiding hebben genoten hetgeen tot enige vertekening kan leiden van de in Hoofdstuk 4 gepresenteerde resultaten.

¹¹ Voor alle resultaten in de twee voorgaande rapporten (Alessie et al. (1996) en Zaidi en Alessie (1997)) geldt dat personen met een 'onbekend' onderwijsniveau in de categorie 'primair en lager onderwijs' waren opgenomen.

1994 geen onderscheid wordt gemaakt tussen 'Algemeen bestuur' en 'Politie'. Om deze reden moest de subsector 'Politie' voor 1992, 1993 en 1994 gedefinieerd worden met behulp van de panel-informatie uit de vorige enquête en de beroepscode. In Bijlage A wordt een gedetailleerde beschrijving gegeven van de definitie van subsectoren voor 1991, 1992, 1993 en 1994. In Tabel A3 wordt voor alle golven van het SEP de omvang van de steekproef voor de publieke dienstensector en de marktsector gepresenteerd, evenals de omvang van de steekproef voor iedere subsector. Deze getallen worden hier gegeven omdat ze van belang zijn voor het interpreteren van de betrouwbaarheid van de schattingen van de gemiddelde lonen in deze subsectoren.

De beroepsgroepen voor 1991, 1992, 1993 en 1994 worden met behulp van precies dezelfde beroepscode gedefinieerd als in Alessie et al. (1996). De enige uitzondering hierop is de beroepsgroep 'Militair personeel'. Deze groep wordt in verschillende jaren met behulp van verschillende codes gedefinieerd. Voor details wordt verwezen naar de beschrijving van beroepsgroepen in Bijlage A.

Na deze korte beschrijving van enkele belangrijke aspecten van het SEP en van de relevante variabelen, wordt in het volgende hoofdstuk het gemiddelde netto uurloon (en de bijbehorende standaardfout) vergeleken voor de jaren 1984 tot en met 1994.

3. Netto uurlonen in Nederland: gemiddelden

a. Inleiding

Bij het bespreken van de loonverschillen tussen de subsectoren van de publieke dienstensector en de marktsector moet op het belang van de standaardfout van een schatting worden gewezen. De standaardfout is een maatstaf voor de nauwkeurigheid van de schatting van het gemiddelde loon. Met behulp van de standaardfout kan de mate van onzekerheid in schattingen worden bepaald. Deze onzekerheid ontstaat doordat de resultaten zijn gebaseerd op een aselechte steekproef van de populatie, en doordat twee aselechte steekproeven nooit precies dezelfde schattingswaarde geven. Om de hieronder gepresenteerde resultaten goed te kunnen begrijpen moeten de volgende twee regels ten aanzien van standaardfouten in het achterhoofd worden gehouden: 1) bij overigens gelijk blijvende omstandigheden geldt: hoe kleiner (het deel van) de steekproef waarop de schatting is gebaseerd, hoe groter de standaardfout, en dus hoe minder nauwkeurig de schatting van het 'werkelijke' gemiddelde netto uurloon, 2) een schatting van het verschil tussen het gemiddelde loon van twee subgroepen is onderhevig aan een grotere standaardfout dan een schatting van het gemiddelde loon van één subgroep.

In de volgende paragrafen worden de resultaten uit Tabel 1 besproken. In deze tabel wordt het gemiddelde netto uurloon, uitgedrukt in prijzen van 1984 (en de bijbehorende standaardfout) gepresenteerd.¹² Een aantal resultaten is tevens grafisch weergegeven in figuren, zodat trends en patronen in het gemiddelde netto uurloon beter zichtbaar zijn.

Zoals hierboven al vermeld, moet vanwege de wijzigingen in de vragenlijsten van het SEP rekening worden gehouden met een aantal beperkingen bij de intertemporele vergelijking van de resultaten. Voor het jaar 1989 zijn twee reeksen resultaten berekend. De resultaten onder 1989a zijn verkregen op basis van de 1989-golf, terwijl de 1989b-resultaten zijn verkregen op basis van de 1990-golf. In alle analyses die in dit rapport

¹² In Tabel A1 van Bijlage A worden tevens de schattingen van het gemiddelde netto uurloon uitgedrukt in nominale termen gegeven.

Tabel 1: Gemiddeld netto uurloon onderverdeeld naar subsectoren (uitgedrukt in prijzen van 1984)
(standaardfouten staan in kleinere cijfers onder de gemiddelden)

NEDERLAND

Sector/jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989a	1989b	1990	1991	1992	1993	1994
0. Totaal	13.07 0.12	13.38 0.12	13.66 0.10	13.95 0.10	14.11 0.11	14.31 0.11	14.52 0.11	15.12 0.11	15.56 0.11	15.48 0.11	15.63 0.11	15.08 0.11
1. Publieke dienstverlening	13.57 0.18	14.17 0.18	14.41 0.17	14.83 0.16	14.66 0.15	15.15 0.16	15.68 0.17	16.37 0.21	16.30 0.21	16.22 0.20	16.53 0.19	15.87 0.17
10. Overheid	15.01 0.24	15.91 0.25	16.50 0.25	16.63 0.21	16.49 0.21	16.94 0.24	17.41 0.24	18.65 0.28	18.35 0.30	18.11 0.27	18.39 0.27	17.59 0.25
101. Algemeen bestuur	13.48 0.28	14.61 0.33	15.67 0.33	16.31 0.34	16.43 0.32	16.49 0.29	17.21 0.33	17.91 0.37	17.77 0.42	17.83 0.38	18.23 0.37	17.91 0.40
102. Defensie	14.11 0.50	14.40 0.54	14.86 0.54	15.14 0.44	14.59 0.61	14.98 0.53	15.36 0.55	16.08 0.87	15.98 0.82	14.81 0.62	15.14 0.64	14.69 0.51
103. Politie	12.64 0.37	13.82 0.43	14.69 0.58	15.14 0.42	15.00 0.44	16.04 0.53	17.02 0.54	19.02 0.80	19.28 0.82	17.53 0.62	17.68 0.83	17.71 0.98
104. Onderwijs	16.45 0.41	17.29 0.41	17.64 0.43	17.39 0.35	17.11 0.32	17.73 0.41	17.99 0.41	19.56 0.47	19.05 0.49	19.00 0.44	19.19 0.46	17.76 0.38
11. Overige publieke dienstverlening	12.12 0.24	12.34 0.23	12.53 0.21	13.10 0.22	12.92 0.20	13.40 0.19	13.94 0.22	14.33 0.29	14.47 0.26	14.61 0.27	14.96 0.24	14.44 0.23
111. Zorg	12.00 0.25	12.24 0.25	12.42 0.22	12.89 0.22	12.76 0.21	13.24 0.20	13.81 0.23	13.99 0.28	14.43 0.28	14.51 0.28	14.96 0.26	14.40 0.24
112. Soc-cult. en ov. publ. diensten	13.37 0.68	13.41 0.65	14.15 0.82	15.92 1.05	15.37 0.88	15.05 0.75	15.23 0.77	17.83 1.42	14.85 0.78	16.09 0.81	15.05 0.80	15.13 0.73
2. Marktactiviteiten	12.83 0.16	12.99 0.16	13.33 0.12	13.58 0.13	13.86 0.15	13.94 0.13	13.98 0.15	14.56 0.13	15.21 0.14	15.13 0.13	15.19 0.13	14.65 0.14
20. Publieke marktsector	12.57 0.31	13.27 0.21	14.09 0.29	14.10 0.25	14.67 0.29	14.47 0.25	15.31 0.30	15.51 0.35	16.39 0.36	15.76 0.33	15.95 0.29	16.51 0.43
201. Post en telecommunicatie	12.66 0.51	13.25 0.29	14.23 0.44	14.13 0.33	14.56 0.40	14.04 0.27	14.99 0.39	14.69 0.45	15.36 0.41	15.37 0.41	15.17 0.34	16.20 0.64
202. Openbaar vervoer	12.44 0.37	13.23 0.40	13.46 0.38	13.70 0.55	14.40 0.54	14.77 0.63	15.45 0.63	15.78 0.68	16.46 0.63	15.48 0.58	16.17 0.46	16.57 0.63
203. Openbare nutsbedrijven	12.52 0.52	13.37 0.51	14.65 0.76	14.49 0.56	15.23 0.69	15.24 0.62	15.93 0.70	17.07 0.80	19.11 0.94	17.05 0.91	18.13 0.83	17.33 0.95
21. Overige publieke bedrijven	12.41 0.30	13.47 0.33	13.78 0.30	14.60 0.40	14.25 0.42	14.46 0.45	14.40 0.44	15.86 0.51	16.37 0.56	15.97 0.55	16.40 0.78	15.03 0.56
22. Private marktactiviteiten	12.90 0.19	12.93 0.18	13.24 0.14	13.47 0.14	13.78 0.16	13.88 0.15	13.86 0.16	14.44 0.14	15.07 0.15	15.05 0.14	15.09 0.14	14.49 0.15
221. Bank- en verzekeringswezen	14.72 0.48	14.52 0.43	14.98 0.35	15.74 0.38	15.90 0.49	15.77 0.36	15.30 0.32	16.06 0.36	17.22 0.40	16.62 0.31	17.05 0.32	16.34 0.34
222. Overige private marktactivit.	12.59 0.20	12.65 0.20	12.95 0.15	13.08 0.15	13.37 0.17	13.52 0.16	13.59 0.18	14.09 0.15	14.60 0.16	14.66 0.16	14.62 0.15	14.03 0.16

NB: kolom 1989a is gebaseerd op data van de 1989 golf van het SEP, kolom 1989b op de 1990 golf van het SEP

zijn opgenomen zijn de 1989a-resultaten gebruikt voor de vergelijking met de jaren vóór 1989. Vanwege het in Hoofdstuk 2 genoemde verschil in de definitie van het aantal gewerkte uren in de 1989- en 1990-golf, dient men bij het vergelijken van de resultaten voor 1989b (waarbij de lonen uit de 1990-golf afkomstig zijn, maar de gewerkte uren uit de 1989-golf) met die voor 1990 ook enige voorzichtigheid te betrachten.

b. Gemiddeld netto uurloon in de periode 1984-1994

Voor Nederland als geheel is het gemiddelde netto uurloon in reële termen toegenomen van fl. 13,07 in 1984 tot fl. 15,08 in 1994 (zie Tabel 1). Deze stijging van het gemiddelde netto uurloon bedraagt ongeveer 15% in de periode van tien jaar die in dit rapport wordt beschreven. In de periode tussen 1984 en 1989 is de jaarlijkse toename in het gemiddelde loon redelijk constant (ongeveer 2%). In de daaropvolgende jaren kunnen echter duidelijke schommelingen in de jaarlijkse toename van het gemiddelde loon worden waargenomen. De jaarlijkse toename is in de twee eerstvolgende jaren groter (ongeveer 4% tussen 1989 en 1990, en bijna 3% tussen 1990 en 1991), terwijl in de jaren daarna geen toename in reële termen wordt waargenomen. Tussen 1989 en 1991 nam het gemiddelde netto uurloon toe van fl. 14,52 tot fl. 15,56, en tussen 1991 en 1993 bleef het gemiddelde netto uurloon hangen rond de fl. 15,50. Tussen 1993 en 1994 zien we in reële termen een daling van het gemiddelde loon (van fl. 15,53 tot fl. 15,08).

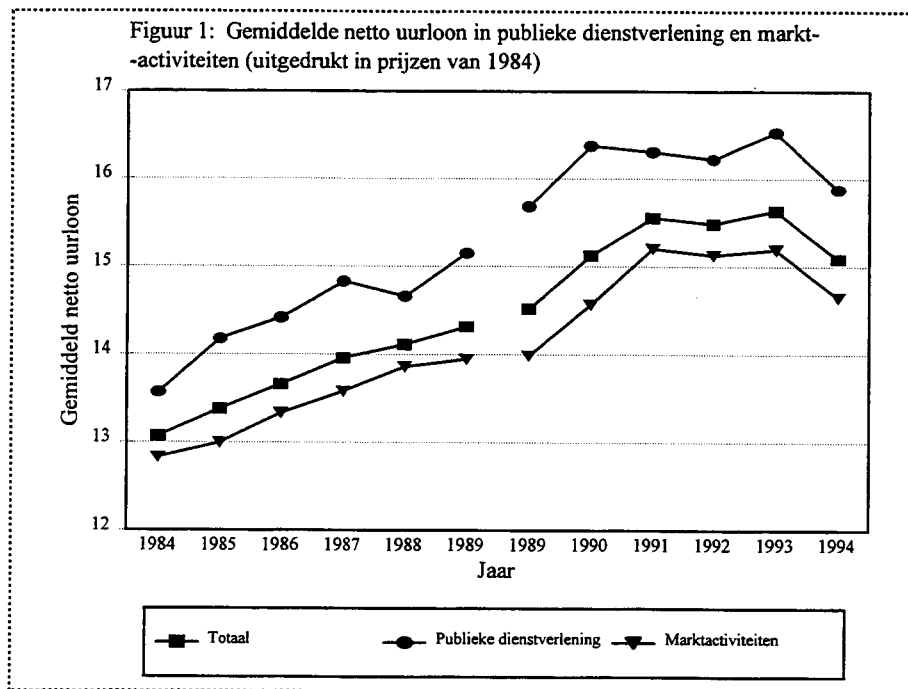
Het valt op dat ook in de JVL-cijfers (zie Bijlage A3.2.1 van Alessie et al. (1996)) tussen 1989 en 1990 een grotere toename wordt waargenomen, die waarschijnlijk het gevolg is van de wijzigingen in de fiscale wetgeving in 1990 waardoor het belastingstelsel minder progressief werd (zie Hoofdstuk 2 van Alessie et al. (1996) voor details over deze institutionele wijziging). Het is mogelijk dat deze grote toename tussen 1989 en 1990 ook voor een deel het gevolg is van de wijziging van de manier waarop gewerkte uren in de 1989-golf en de 1990-golf in het SEP zijn geregistreerd (zie boven). Een van de redenen voor de afname in de groei in reële termen van het gemiddelde nettoloon tussen 1991 en 1993 zou ook nog de relatief hoge jaarlijkse inflatie in deze periode kunnen zijn.¹³ De afname in het gemiddelde netto uurloon tussen 1993 en 1994 kan gedeeltelijk worden toegeschreven aan de wijziging in de manier waarop gewerkte uren in de 1993- en de 1994-golf zijn geregistreerd.¹⁴

¹³ De prijsindex van de gezinsconsumptie die in dit rapport wordt gehanteerd is:

1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
100.0	102.3	102.5	102.1	102.9	104.0	106.6	110.8	115.0	117.2	120.5

Bron: Eurostat (1995, 1994, 1993, 1992, 1991).

¹⁴ Een andere verklaring voor de daling in het gemiddelde reële nettoloon tussen 1993 en 1994 kan worden gevonden in het feit dat het aandeel van vrouwen in de steekproef tussen 1993 en 1994 is toegenomen (van 40,5% naar 43,7%).

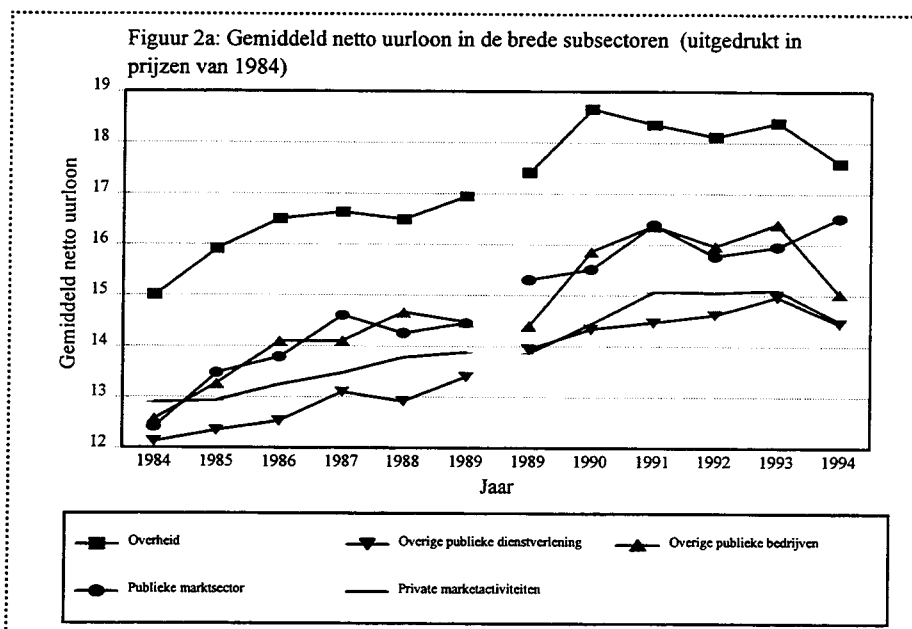
Figuur 1 laat zien hoe het totale gemiddelde nettoloon en de gemiddelde nettolonen in de publieke dienstensector en in de marktsector zich hebben ontwikkeld (de resultaten die in deze figuur worden getoond staan tevens in Tabel 1). Uit Figuur 1 blijkt duidelijk dat het gemiddelde netto uurloon in de publieke dienstensector in alle jaren hoger was dan dat in de marktsector. In het algemeen geldt dat de waargenomen toename van het totale gemiddelde nettoloon ook kan worden waargenomen in het gemiddelde nettoloon in zowel de publieke dienstensector als de marktsector.

Ook uit Figuur 1 blijkt duidelijk dat werknemers in de publieke dienstensector in 1984 gemiddeld 8% meer verdienden dan werknemers in de marktsector.¹⁵ Van 1984 tot en met 1985 nam dit gemiddelde procentuele loonverschil toe van 8% tot 11,5%. In de jaren tussen 1985 en 1988 varieerde het loonverschil rondom de 10,5%. In de twee daaropvolgende jaren zijn de loonverschillen enigszins hoger (in 1989: 11,3% in de schattingen gebaseerd op de 1989-golf en 14,1% in de schattingen gebaseerd op de 1990-golf; in 1990: 12,7%). Het loonverschil is echter kleiner in de periode 1991 tot en met 1994 (in 1991 en 1992 ligt het procentuele loonverschil rond de 7,5%, en in 1993 en 1994 ligt het rond de 9%). Hierbij moet worden opgemerkt dat in de trendanalyse van de loonverschillen die gebaseerd zijn op ongecorrigeerde gemiddelden, geen rekening is gehouden met het feit dat de samenstelling van de twee sectoren in 1990 kan

¹⁵ Aangezien de loonverdelingen in de publieke dienstensector en de marktsector worden beïnvloed door zeer hoge of zeer lage waarden, vormt de mediaan (in plaats van het rekenkundig gemiddelde) een betere maatstaf voor het bepalen van de locatie van deze verdeling. De mediaan van de loonverdeling kan worden berekend door de lonen in toenemende volgorde te ordenen, en vervolgens de 'middelste' waarneming te nemen. Met andere woorden, 50% van de individuen heeft een loon lager dan de mediaan, en 50% heeft een loon hoger dan de mediaan. In empirisch onderzoek wordt meestal verondersteld dat lonen lognormaal zijn verdeeld. Onder deze veronderstelling is het meetkundig gemiddelde gelijk aan de mediaan. In de SEP-data komt het meetkundig gemiddelde dicht in de buurt van de mediaan. Aan de ene kant suggereert dit resultaat dat de veronderstelling van lognormaliteit in ons geval niet onredelijk is, en aan de andere kant impliceert het dat het meetkundig gemiddelde een betere maatstaf vormt voor het bepalen van de locatie van de loonverdeling. Om deze reden zijn alle loonverschillen in dit rapport berekend op basis van het verschil tussen de meetkundige gemiddelden in de verschillende subsectoren.

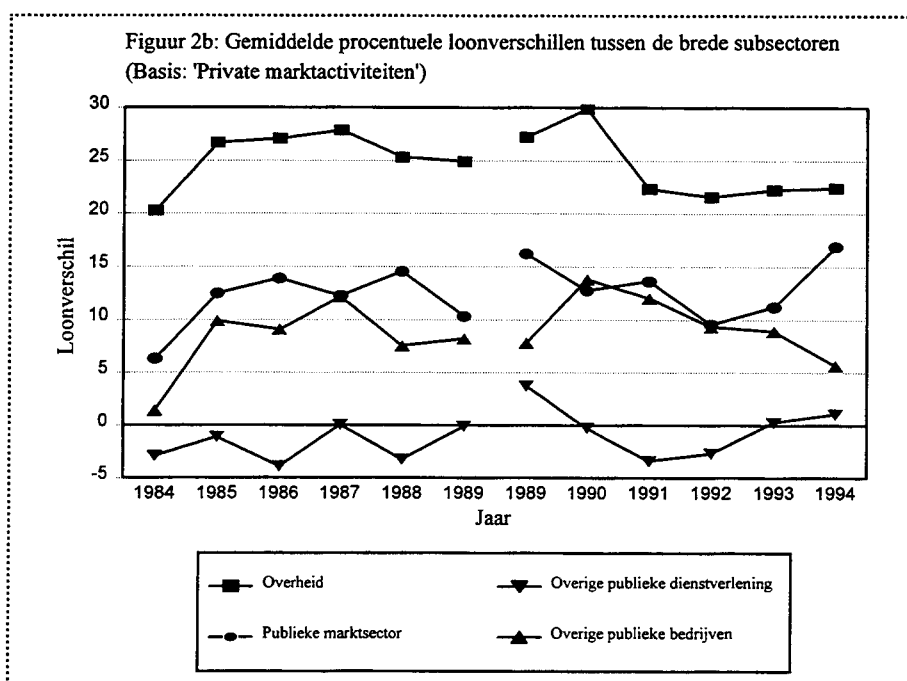
verschillen van de samenstelling in 1991. Indien bij het berekenen van de loonverschillen rekening wordt gehouden met het verschil in samenstelling (van de steekproef) van de sectoren in 1990 en 1991, zien we geen afname van het loonverschil tussen 1990 en 1991 (zie Tabel 3 en Figuur 5b). Nader onderzoek wijst uit dat de grotere toename van de lonen in de marktsector gedeeltelijk kan worden toegeschreven aan een toename van het aantal hoog-opgeleide werknemers in de marktsector in deze periode. Een andere opvallende verandering in de samenstelling van de steekproef in deze periode is dat er in 1991 meer vrouwelijke werknemers in de publieke dienstensector zijn dan in 1990. Aangezien vrouwen in het algemeen minder verdienen dan mannen, heeft een toename van het aantal vrouwelijke werknemers een negatief effect op de toename van het loon in deze sector. Ook de leeftijdssamenstelling van de steekproef van de twee sectoren is tussen 1990 en 1991 veranderd. Door deze bevindingen kan het resultaat dat de loonverschillen tussen de publieke dienstensector en de marktsector tussen 1990 en 1991 zijn gedaald, niet zonder meer als betrouwbaar worden beschouwd. Daar komt nog bij dat ook de definitie van de subsectoren voor de periode 1991 tot en met 1994 mogelijk niet 100% vergelijkbaar is met de definitie van subsectoren voor de jaren daarvoor. Het is echter niet waarschijnlijk dat de vergelijking van de resultaten voor verschillende jaren in belangrijke mate beïnvloed wordt door de verschillen in de definitie van de subsectoren. Uit de resultaten blijkt tevens dat de schattingen van de procentuele loonverschillen een onnauwkeurigheidsmarge hebben van ongeveer 2,5%. Hieruit volgt dat voor alle jaren (behalve de resultaten voor 1989 die zijn gebaseerd op de 1990-golf) het resultaat van 10% binnen het betrouwbaarheidsinterval ligt, waaruit volgt dat de bewering dat het loonverschil in alle jaren ongeveer 10% is gebleven, op statistische gronden niet weerlegd kan worden.

Figuur 2a is vergelijkbaar met Figuur 1, en toont het gemiddelde netto uurloon in de brede subsectoren van de publieke dienstensector en de marktsector. Uit Figuur 2a blijkt dat het gemiddelde loon van werknemers in de subsector 'Overheid' in alle jaren veel hoger was dan dat van werknemers in de overige subsectoren. Figuur 1 laat zien hoe het totale gemiddelde nettoloon en de gemiddelde nettolonen in de publieke dienstensector en in de marktsector zich hebben ontwikkeld (de resultaten die in deze figuur worden getoond staan tevens in Tabel 1.

Uit Figuur 2b blijkt dat het procentuele loonverschil tussen de subsectoren 'Overheid' en 'Private marktactiviteiten' is gestegen van 20% in 1984 tot ongeveer 26% in 1985, en rond de 26% is gebleven in de jaren 1985 tot en met 1989. Net zoals het loonverschil tussen de totale publieke dienstensector en de totale marktsector, nam ook het loonverschil tussen de subsector 'Overheid' en de subsector 'Private marktactiviteiten' tussen 1990 en 1991 af (van 29,9% tot 22,3%). Vanaf 1991 is het loonverschil tussen de subsectoren 'Overheid' en 'Private marktactiviteiten' constant gebleven (op ongeveer 22%). Aangezien de standaardfout van het loonverschil tussen de subsector 'Overheid' en de subsector 'Private marktactiviteiten' in al deze jaren ongeveer 1,6% bedraagt, kan worden geconcludeerd dat werknemers in de subsector 'Overheid' gemiddeld een aanzienlijk hoger loon ontvingen dan werknemers in de subsector 'Private marktactiviteiten'. De procentuele loonverschillen tussen de subsector 'Overheid' en alle andere brede subsectoren zijn in alle jaren eveneens positief en significant verschillend van nul.

Wat betreft de overige brede subsectoren, ontvingen werknemers in de subsector 'Overige publieke dienstverlening' (de andere subsector van de publieke dienstensector) in alle jaren ongeveer hetzelfde gemiddelde netto uurloon als werknemers in de subsector 'Private marktactiviteiten'. Hierbij moet worden opgemerkt dat de meeste werknemers in de subsector 'Overige publieke dienstverlening' in juridische zin geen ambtenaren zijn: zij werken voornamelijk in de Gepremieerde en Gesubsidieerde (G&G) Sector.

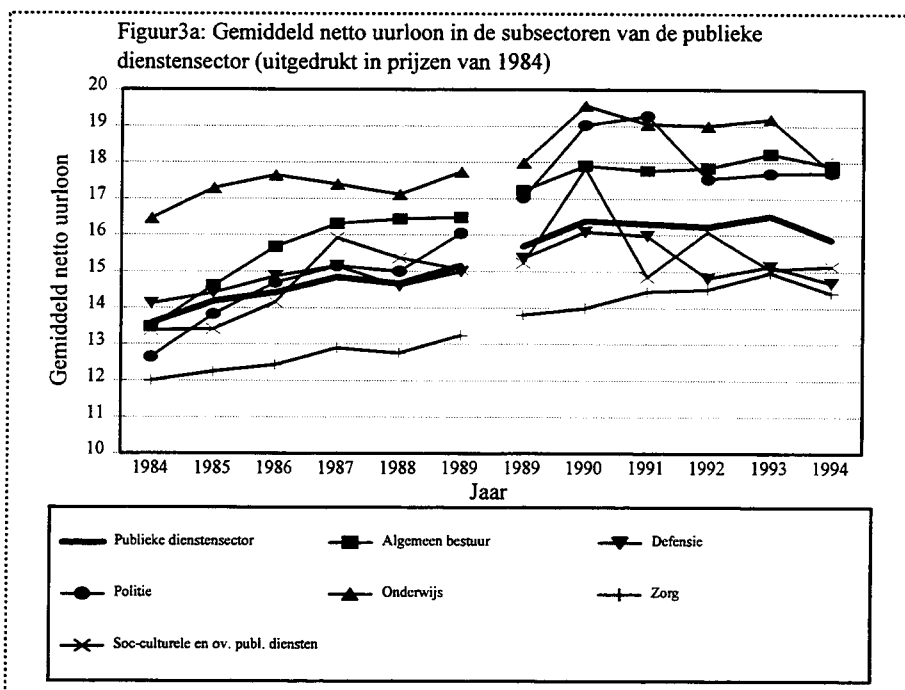

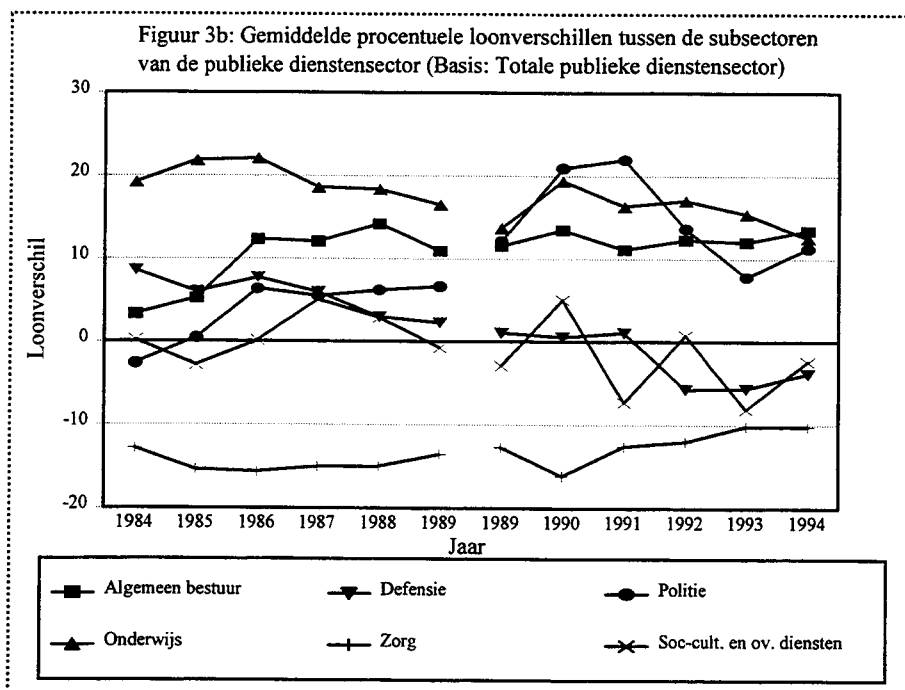
Uit Figuur 2b blijkt verder dat binnen de marktsector werknemers in de subsectoren 'Publieke marktsector' en 'Overige publieke bedrijven' gemiddeld hogere lonen ontvingen dan werknemers in de subsector 'Private marktactiviteiten'. Tussen 1984 en 1985 nam het procentuele loonverschil tussen 'Publieke marktsector' en 'Private marktactiviteiten' toe van 6,3% tot 12,5%. Dit loonverschil bleef van 1985 tot en met 1993 vrijwel constant. Tussen 1993 en 1994 nam het loonverschil toe tot ongeveer 17%.

In 1984 ontvingen werknemers in de subsector 'Overige publieke bedrijven' gemiddeld een hoger netto uurloon dan werknemers in de subsector 'Private marktactiviteiten' (zie de Figuren 2a en 2b). Tussen 1984

en 1985 nam het procentuele loonverschil tussen deze twee subsectoren toe, zodat werknemers in 'Overige publieke bedrijven' gemiddeld ongeveer 10% meer verdienden dan werknemers in 'Private marktactiviteiten'. Kwalitatief gezien constateren we eenzelfde soort resultaat voor de overige subsectoren. Dit laatste resultaat suggereert dat de toename in het netto uurloon in de subsector 'Private marktactiviteiten' tussen 1984 en 1985 achterbleef bij de overeenkomstige toename in andere subsectoren. In alle jaren van 1985 tot en met 1993 lagen de procentuele loonverschillen tussen 'Overige publieke bedrijven' en 'Private marktactiviteiten' rond de 10%. Tussen 1993 en 1994 is het procentuele loonverschil tussen 'Overige publieke bedrijven' en 'Private marktactiviteiten' niet significant verschillend van nul.

In de Figuren 3a en 3b is de publieke dienstensector verder onderverdeeld in meer gedetailleerde categorieën van subsectoren. Deze figuren laten zien dat werknemers in de subsector 'Onderwijs' duidelijk meer verdienden dan werknemers in de meeste andere subsectoren van de publieke dienstensector. Werknemers in de subsector 'Onderwijs' verdienden in alle jaren gemiddeld 15 tot 20% meer dan het gemiddelde voor de totale publieke dienstensector (zie Figuur 3b). Het feit dat werknemers in de subsector 'Onderwijs' de hoogste lonen ontvingen, zou het gevolg kunnen zijn van een relatief groot aandeel hoogopgeleide werknemers in deze subsector. Om de verschillen in het netto uurloon tussen de diverse subsectoren te kunnen evalueren, moeten deze resultaten worden aangevuld met loonverschillen die gebaseerd zijn op een geschatte loonvergelijking (zie Hoofdstuk 4).

In de periode van 1986 tot en met 1989 ontvingen ook de werknemers in de subsector *'Algemeen bestuur'* gemiddeld hogere lonen dan de werknemers in alle andere subsectoren van de publieke dienstensector, met uitzondering van de werknemers in de subsector *'Onderwijs'*.¹⁶ In de periode van 1990 tot en met 1994 blijft het procentuele loonverschil tussen *'Algemeen bestuur'* en de totale publieke dienstensector vrijwel gelijk, en bedraagt ongeveer 12% (zie Figuur 3b). In 1984 en 1985 is dit procentuele loonverschil respectievelijk 3,3% en 5,2%. De verandering die dit loonverschil in verschillende jaren vertoont, zien we ook in Figuur 3a. Uit deze figuur blijkt dat het gemiddelde loon van werknemers in *'Algemeen bestuur'* van 1984 tot en met 1986 sneller is toegenomen dan het gemiddelde loon in de totale publieke dienstensector.

In 1984 lag het gemiddelde netto uurloon voor werknemers in de subsector *'Politie'* (fl. 12,64, zie Tabel 1) lager dan het overeenkomstige gemiddelde voor de publieke dienstensector als geheel. Ten gevolge van een significante stijging van het gemiddelde loon in deze sector in de periode 1984 tot en met 1986, verschilt het netto uurloon in de subsector *'Politie'* in de andere jaren echter niet significant van dat van de publieke dienstensector als geheel. In totaal is het gemiddelde netto uurloon in de subsector *'Politie'* in reële termen toegenomen van fl. 12,64 in 1984 tot fl. 16,04 in 1989. In 1990 en 1991 ligt het gemiddelde nettoloon in de subsector *'Politie'* rond de fl. 19,15, en in de jaren daarna neemt het af tot ongeveer fl. 17,50. Zoals al eerder opgemerkt, wordt de betrouwbaarheid van de schattingen van het gemiddelde nettoloon in de subsector *'Politie'* aangetast doordat deze schattingen zijn gebaseerd op een klein aantal waarnemingen. Dit voorbehoud geldt in het bijzonder voor de latere jaren, waarin voor deze subsector per jaar slechts ongeveer 30 waarnemingen zijn gevonden. Bovendien is de definitie van de subsector *'Politie'* voor 1992, 1993 en 1994 mogelijk niet geheel vergelijkbaar met de definitie van de subsector *'Politie'* voor eerdere jaren. Het gemiddelde loon van werknemers met een *'sectorspecifieke'* functie binnen de subsector

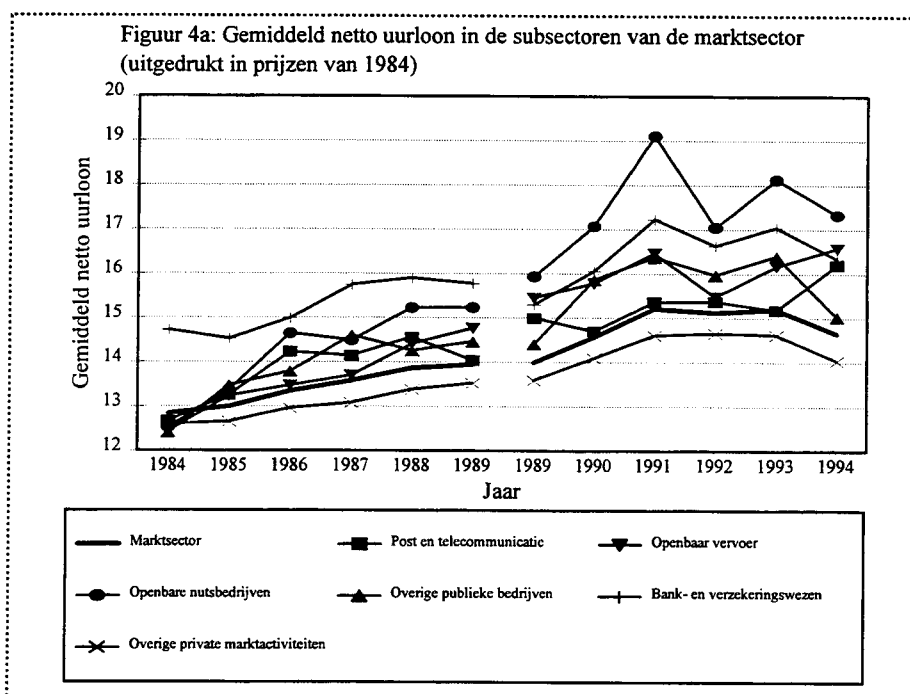
¹⁶ Voor enkele jaren zijn deze verschillen statistisch niet significant.

'Politie' is eveneens berekend.¹⁷ Doordat de eerdere golven van het SEP hierover geen informatie bevatten, konden deze gemiddelden alleen worden berekend voor de laatste zes jaren (1989, 1990, 1991, 1992, 1993 en 1994). Aangezien volgens het SEP een groot deel van de werknemers in de subsector 'Politie' een sectorspecifieke functie heeft, is het gemiddelde nettoloon van het sectorspecifieke politiepersoneel vrijwel gelijk aan het gemiddelde nettoloon van de subsector 'Politie' als geheel.

Voor de periode 1984-1986 zien we ook voor de werknemers in de subsector 'Defensie' een significante stijging van het gemiddelde netto uurloon (van fl. 14,11 tot fl. 14,86). Het gemiddelde netto uurloon van werknemers in deze subsector verschilde in de meeste jaren niet significant van het gemiddelde loon in de publieke dienstensector als geheel.

Werknemers in de subsector 'Zorg' ontvingen in alle jaren gemiddeld een significant lager netto uurloon dan het gemiddelde voor de publieke dienstensector als geheel. Uit Figuur 3b blijkt dat werknemers in deze subsector in de periode 1984 tot en met 1989 bijna 15% minder verdienden dan het totale gemiddelde, terwijl dit loonverschil vanaf 1991 op ongeveer -10% ligt.

Hieronder worden de loonverschillen tussen de subsectoren van de marktsector en de marktsector als geheel geanalyseerd. In Figuur 4a wordt de ontwikkeling van het gemiddelde netto uurloon van werknemers in de diverse subsectoren van de marktsector gepresenteerd. Uit deze figuur (en uit Tabel 1) blijkt dat het gemiddelde loon in de (grote) subsector 'Overige private marktactiviteiten' het laagst is van alle subsectoren binnen de marktsector. Dit patroon zien we in alle jaren.

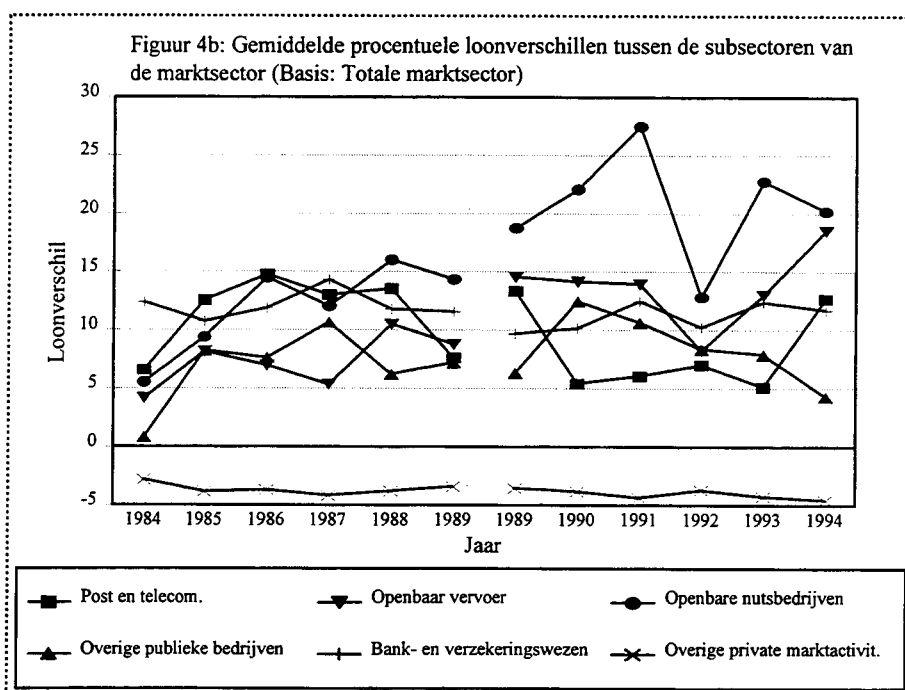

Een andere grote subsector van de marktsector is 'Bank- en verzekeringswezen e.d.'. Uit Figuur 4a en Tabel 1 blijkt dat werknemers in deze subsector tussen 1984 en 1989 gemiddeld het hoogste netto uurloon

¹⁷ Onder werknemers met een 'sectorspecifieke' functie wordt hier verstaan werknemers met een beroep dat kenmerkend is voor de sector 'Politie', in tegenstelling tot bijvoorbeeld administratief en ondersteunend personeel.

ontvingen binnen de marktsector. Dit beeld zou echter misleidend kunnen zijn aangezien de spreiding van de lonen binnen deze subsector (veel) groter is dan binnen de overige subsectoren.¹⁸ Als gevolg van deze grotere spreiding van de lonen, wordt het (rekenkundig) gemiddelde loon in de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' waarschijnlijk sterker beïnvloed door de waarnemingen in de rechterstaart van de loonverdeling (werknemers met een hoog inkomen) dan het gemiddelde loon in de overige subsectoren. Tussen 1990 en 1993 is het gemiddelde netto uurloon in de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' alleen significant hoger dan het gemiddelde netto uurloon in de subsectoren 'Post en telecommunicatie' en 'Overige private marktactiviteiten'.

Zoals vermeld in voetnoot 15, worden de mediaan en het meetkundig gemiddelde minder sterk beïnvloed door zeer hoge of zeer lage waarden, en om die reden verdient het de voorkeur om bij het vergelijken van lonen in verschillende subsectoren gebruik te maken van het meetkundig gemiddelde of de mediaan. In Figuur 4b wordt het procentuele verschil tussen de meetkundige gemiddelden van de diverse subsectoren binnen de marktsector en het meetkundig gemiddelde van de totale marktsector in beeld gebracht. In tegenstelling tot Figuur 4a (waarin de rekenkundige gemiddelden zijn weergegeven), blijkt uit Figuur 4b niet duidelijk dat werknemers in de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' in de jaren van 1984 tot en met 1989 het hoogste gemiddelde loon ontvingen binnen de marktsector. Wel is het zo dat de (meetkundig) gemiddelde lonen in de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' duidelijk hoger lagen dan die in de subsector 'Overige private marktactiviteiten'. Het procentuele loonverschil tussen de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' en de totale marktsector was ongeveer 12%, en varieerde niet veel door de jaren heen. Wederom moet worden opgemerkt dat bij deze vergelijkingen van (meetkundige) gemiddelden geen rekening wordt gehouden met de mogelijkheid dat de samenstelling van de banksector verschilt van die van de subsector 'Overige private marktactiviteiten'. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat in deze laatstgenoemde subsector relatief meer laag-geschoolde werknemers werken. In het volgende hoofdstuk komen procentuele loonverschillen aan de orde waarbij de achtergrondkenmerken constant worden gehouden.

¹⁸ Zie Alessie et al. (1996) voor details.

Hieronder zal de ontwikkeling van de gemiddelde lonen in de subsectoren 'Post en telecommunicatie', 'Openbaar vervoer' en 'Openbare nutsbedrijven' worden besproken. Deze subsectoren behoren tot de brede subsector 'Publieke marktsector'. Ook hier weer wordt de betrouwbaarheid van de schattingen van de gemiddelde lonen voor deze subsectoren aangetast door het kleine aantal waarnemingen in het SEP. Dit voorbehoud geldt met name voor de subsectoren 'Openbaar vervoer' en 'Openbare nutsbedrijven' (zie Tabel A3 in Bijlage A). Vanwege dit probleem kunnen geen harde conclusies worden getrokken over de lonen in deze subsectoren ten opzichte van de lonen in de overige subsectoren. Van 1984 tot en met 1989 ontvingen werknemers in de subsectoren 'Openbare nutsbedrijven' en 'Openbaar vervoer' hogere lonen dan werknemers in de subsector 'Overige private marktactiviteiten'. Dit patroon zien we ook in de meeste jaren na 1989.

Uit Figuur 4b blijkt dat het gemiddelde nettoloon in de subsector 'Post en telecommunicatie' van 1985 tot en met 1989 duidelijk hoger is dan het gemiddelde nettoloon in de marktsector als geheel. In de jaren 1990, 1991, 1992 en 1993 is het gemiddelde nettoloon in deze subsector ongeveer gelijk aan het gemiddelde nettoloon in de marktsector als geheel. Alhoewel het niet mogelijk is zonder nader onderzoek hierover harde conclusies te trekken, zou dit resultaat te maken kunnen hebben met de privatisering van de subsector 'Post en telecommunicatie' die plaats had in 1989.

Ten slotte wordt een vergelijking gemaakt tussen het gemiddelde nettoloon in een aantal belangrijke subsectoren van de marktsector en dat in een aantal belangrijke subsectoren van de publieke dienstensector. Aangezien de subsector 'Overheid' en de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' belangrijke subsectoren zijn van respectievelijk de publieke dienstensector en de marktsector, kan een vergelijking van deze subsectoren interessant zijn. Werknemers in de subsector 'Onderwijs' ontvingen in alle jaren significant hogere lonen dan werknemers in de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.'. Behalve in 1984 was ook het gemiddelde nettoloon in de subsector 'Algemeen bestuur' hoger dan dat in de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.'. Bovendien is gebleken dat de gemiddelde lonen in de subsectoren 'Politie' en 'Defensie' niet significant hoger zijn dan de lonen in de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.'. De enige uitzondering op dit resultaat wordt gevonden voor de jaren 1990 en 1991. In deze jaren ligt het gemiddelde netto uurloon voor de subsector 'Politie' erg hoog. In alle jaren behalve 1991 en 1992 verschilt het (meetkundig) gemiddelde loon in de subsector 'Zorg' niet significant van dat in de subsector 'Overige private marktactiviteiten'.

c. Netto uurlonen gedifferentieerd naar beroep

In Tabel 2 worden de gemiddelde netto uurlonen (en de bijbehorende standaardfouten) in de publieke dienstensector voor zes jaren (1989, 1990, 1991, 1992, 1993 en 1994) gepresenteerd, gedifferentieerd naar beroep. De voornaamste reden waarom de resultaten voor 1989 zijn berekend op basis van de looninformatie uit de 1990-golf, is dat deze looninformatie vergelijkbaar is met die uit de 1991-golf en latere golven. Op basis van Tabel 2 kan er iets gezegd worden omtrent loonverschillen tussen beroepen. Men moet zich dan echter realiseren dat in Tabel 2 geen rekening is gehouden met het feit dat de samenstelling van de beroepsgroepen verschilt wat betreft opleiding, leeftijd, geslacht en andere persoonlijke kenmerken.

De beroepsindeling is dezelfde als in Alessie et al. (1996), en Zaidi en Alessie (1997). Voor sommige beroepsgroepen is tevens onderscheid gemaakt tussen werknemers in de marktsector en werknemers in de publieke dienstensector. Hierbij moet worden opgemerkt dat het aantal waarnemingen in de dataset voor geen van de subgroepen die in de tabel onderscheiden zijn tot erg betrouwbare schattingen kan leiden. Bovendien zijn sommige beroepsgroepen nogal heterogeen van samenstelling, bijvoorbeeld de subgroep

Tabel 2: Gemiddeld netto uurloon voor verschillende soorten beroepen (uitgedrukt in prijzen van 1984)

NEDERLAND

Beroep	pub/markt	1989b		1990		1991		1992		1993		1994	
		freq.	gemidd. st. fout	freq.	gemidd. st fout	freq.	gemidd. st. fout	freq.	gemidd. st. fout	freq.	gemidd. st fout	freq.	gemidd. st. fout
1. Onderwijsgevend	pub	243	19.04 0.47	203	21.20 0.53	195	20.46 0.54	195	21.08 0.51	214	20.17 0.49	209	18.75 0.42
2. Medische beroepen	pub	195	14.47 0.48	190	14.69 0.53	192	15.00 0.49	198	15.54 0.46	214	15.52 0.46	226	14.85 0.39
3. Managers	pub	84	19.37 0.57	61	22.04 0.79	64	21.69 0.85	54	22.57 0.96	67	22.67 0.75	70	20.42 0.84
	markt	119	19.94 0.63	144	21.79 0.64	148	22.29 0.76	155	22.22 0.70	150	22.99 0.78	122	19.30 0.61
4. Lager administratief personeel	pub	163	13.94 0.20	172	14.51 0.44	167	14.25 0.33	201	15.76 0.36	212	15.42 0.31	215	14.69 0.31
	markt	495	13.20 0.24	464	13.49 0.28	387	13.83 0.27	421	14.68 0.31	463	14.24 0.31	409	13.72 0.32
5. Post-distributie personeel	markt	41	14.18 0.43	35	14.33 0.79	40	15.47 0.72	47	15.59 0.76	42	14.60 0.41	31	15.40 0.77
5. Politie en ander veiligheidspersoneel	pub	48	16.07 0.48	32	18.73 0.76	29	18.38 0.80	29	17.56 0.43	38	16.93 0.76	26	16.31 0.92
6a. Politie	pub	33	17.20 0.54	30	18.59 0.78	29	19.28 0.82	30	18.08 0.64	31	17.68 0.83	24	17.38 0.96
7. Militair personeel	pub	36	15.76 0.71	36	16.55 0.90	23	15.97 1.04	26	14.80 0.73	26	15.15 0.74	23	15.21 0.62
8. Chauffeurs en verwante functies	pub	20	14.26 0.49	20	14.78 0.72	16	16.01 0.84	11	16.09 1.33	17	16.55 0.88	20	14.59 0.90
	markt	74	11.00 0.31	66	13.18 0.56	62	14.26 0.55	54	15.79 1.30	60	13.92 0.49	58	12.08 0.75
9. Professionals	pub	168	17.03 0.38	137	17.79 0.57	113	17.16 0.55	140	17.74 0.59	158	17.13 0.46	151	16.08 0.39
	markt	168	18.01 0.48	156	19.23 0.60	148	19.79 0.68	168	19.26 0.59	166	18.48 0.56	140	17.28 0.61
0. Technici	pub	32	19.21 0.82	34	20.08 0.86	29	20.59 1.18	35	21.07 0.88	28	19.75 0.77	29	17.91 0.79
	markt	140	18.66 1.17	111	17.85 0.60	95	17.92 0.57	90	18.08 0.52	118	17.74 0.48	96	17.14 0.54
1. Overig	pub	244	11.80 0.22	250	12.08 0.29	248	12.96 0.33	320	13.65 0.38	307	13.54 0.38	292	12.89 0.35
	markt	1609	13.08 0.18	1528	13.55 0.15	1389	14.19 0.15	1532	14.62 0.15	1553	14.24 0.14	1374	13.70 0.16

Opmerking: In deze tabel zijn chauffeurs e.d. in de subsector 'Openbaar vervoer' ondergebracht in de publieke dienstensector. De resterende beroepen in de publieke dienstensector hebben betrekking op de publieke dienstensector zoals gedefinieerd in tabel 1 ('Overheid' en 'Overige publieke dienstverlening').

'managers'. De standaardfout behorende bij deze groep is relatief groot, terwijl de omvang van de steekproef toch niet erg klein is (meer dan 100 waarnemingen). Dit suggereert dat deze subgroep bestaat uit personen met bijvoorbeeld uiteenlopende opleidingsniveaus.

Bij de onderstaande bespreking van de lonen van 1989 en de voornaamste trends tussen 1989 en 1994, moet rekening gehouden worden met de in de vorige alinea genoemde kanttekeningen. Ook is, zoals al eerder vermeld, de definitie van de beroepsgroep 'Militair personeel' mogelijk niet volledig vergelijkbaar voor de verschillende jaren. Bovendien moeten we rekening houden met de (al eerder genoemde) beperkingen bij het vergelijken van de subsectoren voor de jaren 1991, 1992, 1993 en 1994 met die voor de eerdere jaren.

Het is duidelijk dat een aantal patronen in Tabel 2 overeenkomt met de patronen van lonen gedifferentieerd naar sectoren, zoals besproken in de vorige paragraaf. Dit geldt bijvoorbeeld voor de beroepsgroepen 'politie en ander veiligheidspersoneel' en 'militair personeel'. De relatief hoge lonen in de onderwijssector zien we terug in de hoge lonen in de beroepsgroep 'onderwijsgevenden', en de lage lonen in de gezondheidszorg zien we terug in de lage lonen voor medische beroepen.

In 1989 lag het gemiddelde loon van leraren (fl. 19,04) ongeveer 31% boven het totale gemiddelde. Tussen 1989 en 1990 nam het gemiddelde loon van leraren aanzienlijk toe (van fl. 19,04 tot fl. 21,40), terwijl we in de jaren 1990 tot en met 1993 geen significante verandering in dit gemiddelde loon zien. Tussen 1993 en 1994 is het reële nettoloon van leraren gedaald.¹⁹ Voor lager administratief personeel, post-distributiepersoneel, en voor mensen met een medisch beroep, was de toename van het loon tussen 1989 en 1990 aanzienlijk kleiner. Mogelijk heeft de wijziging van het belastingstelsel (in 1990) een gunstiger effect gehad voor de hogere-inkomensgroepen, met name omdat het belastingstelsel minder progressief is geworden.

Het is niet verwonderlijk dat in alle zes de jaren, het gemiddelde netto uurloon van managers, zowel in de publieke dienstensector als in de marktsector, relatief hoog was in vergelijking met beroepsgroepen waarvoor lagere (opleidings)eisen gelden. Uit de resultaten blijkt niet dat de gemiddelde lonen van managers in de publieke dienstensector significant verschilden van de lonen van managers in de marktsector. Dit patroon zien we in alle jaren.

In 1989 verdienden personen met een typisch 'transport' beroep (chauffeurs en aanverwante functies) in de publieke dienstensector aanzienlijk meer dan in de marktsector. Door een sterke groei van de lonen in de marktsector verdween dit verschil in het gemiddelde loon bijna volledig in 1992. In 1993 en 1994 verdiende transport-personeel wederom meer in de publieke dienstensector dan in de marktsector. Aangezien dit type banen een laag opleidingsniveau vereist, ligt het gemiddelde loon zowel in de publieke dienstensector als in de marktsector nogal laag.

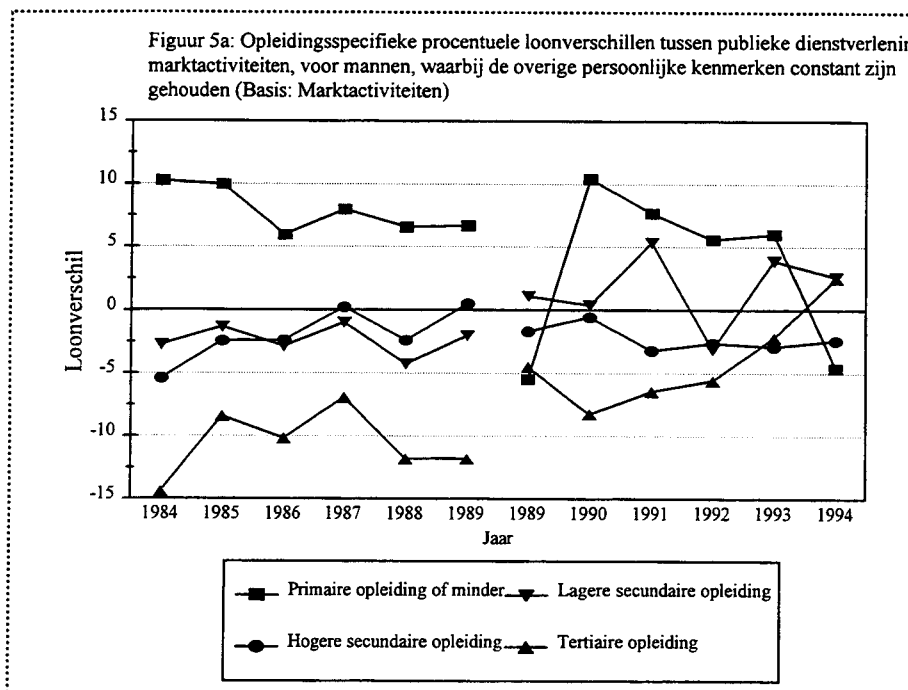
In 1989 lag het gemiddelde loon van de zogenaamde 'professionals' (economen, accountants, wetenschappers, etc.) in de marktsector hoger dan in de publieke dienstensector. Dit resultaat geldt eveneens voor alle andere jaren. Professionals verdienden relatief hoge uurlonen vergeleken met medisch personeel,

¹⁹ Hierbij moet echter worden opgemerkt dat het CBS de SEP-vragenlijst tussen 1993 en 1994 ingrijpend heeft herzien. Dit geldt o.a. voor de vraagstelling omtrent het aantal gewerkte uren (zie Hoofdstuk 2). Uit Tabel A4 van Bijlage A blijkt dat het gemiddelde aantal uren in de sector 'Onderwijs' tussen 1993 en 1994 meer dan gemiddeld is toegenomen. Deze toename, die een artefact is (vanwege de herziening van de vragenlijst), is waarschijnlijk debet aan de geobserveerde daling in het netto uurloon van leraren tussen 1993 en 1994.

terwijl het netto uurloon van leraren en managers weer duidelijk hoger lag dan dat van professionals (vooral in de latere jaren).

4. Loonverschillen gebaseerd op een geschatte loonvergelijking

Tot nu toe is geen rekening gehouden met het feit dat de samenstelling van de (sub)sectoren zou kunnen verschillen wat betreft opleiding, leeftijd, geslacht, beroep, en andere persoonlijke kenmerken. Door deze verschillen in de samenstelling van de subsector zou het gemiddelde netto uurloon per sector kunnen verschillen. Om deze reden is het van belang de loonverschillen ook te schatten met behulp van een methode waarbij deze persoonlijke kenmerken constant worden gehouden. Deze analyses worden verricht met behulp van een loonvergelijking die kan worden gebruikt om de loonverschillen tussen verschillende subsectoren van de marktsector en van de publieke dienstensector te schatten. Nadere details over de keuze van het model, de uiteindelijke specificatie van de regressievergelijking, en de variabelen die bij de regressie-analyse worden gebruikt, zijn te vinden in Alessie et al. (1996). In het gekozen model variëren de loonverschillen tussen werknemers in de marktsector en in de publieke dienstensector niet met leeftijd en beroep. Deze loonverschillen variëren echter wel met opleidingsniveau en geslacht. Om deze reden (en om andere technische redenen) is het niet mogelijk één enkel getal voor ieder jaar te bespreken dat ons ‘alles’ vertelt over het verschil tussen de lonen in de marktsector en de lonen in de publieke dienstensector (waarbij alle overige kenmerken constant worden gehouden).

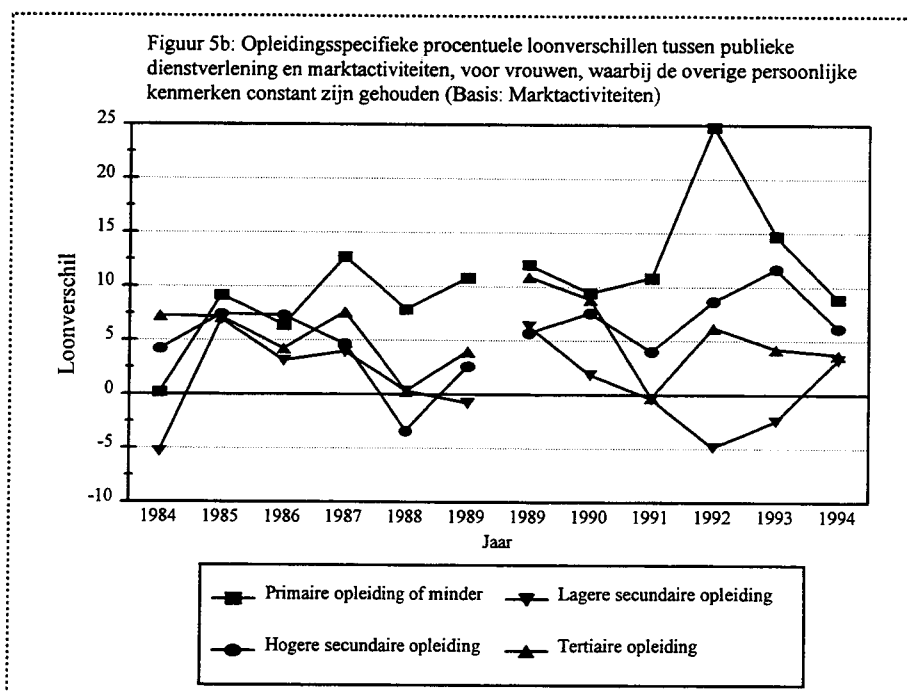

In Tabel 3 en in de Figuren 5a en 5b worden de schattingen van de loonverschillen tussen de marktsector en de publieke dienstensector gepresenteerd. In deze resultaten wordt onderscheid gemaakt tussen mannen (Figuur 5a) en vrouwen (Figuur 5b), voor vier verschillende opleidingsniveaus. De schatting 10,24 in de eerste rij van de eerste kolom van Tabel 3, betekent bijvoorbeeld dat mannen met een primaire opleiding of minder in 1984 in de publieke dienstensector ongeveer 10% meer verdienden dan in de marktsector. Een negatief getal betekent dat werknemers in de marktsector (de referentiegroep) meer verdienden. Het procentuele loonverschil van 10,24 is echter onderhevig aan een standaardfout van 6,85%. Deze waarde van

de standaardfout impliceert dat het hierbovengenoemde loonverschil niet significant van nul verschilt.²⁰ Vanwege de omvang van de standaardfouten is het tamelijk moeilijk om statistisch verantwoorde uitspraken te doen over de omvang van de loonverschillen (en de verschillen tussen de loonverschillen).

In de resultaten voor mannen met een primaire opleiding of minder, een lagere secundaire opleiding, of een hogere secundaire opleiding zien we geen significante verschillen tussen de lonen in de marktsector en de lonen in de publieke dienstensector. Mannen met een tertiaire opleiding daarentegen, verdienden in de marktsector aanzienlijk meer dan in de publieke dienstensector. Van 1984 tot en met 1989 varieerden de procentuele loonverschillen rondom de -10%. In 1990 en 1991 waren de loonverschillen voor mannen met een tertiaire opleiding respectievelijk -8,3% en -6,5%. In de daaropvolgende jaren (1992, 1993 en 1994) worden de loonverschillen kleiner en zijn niet significant verschillend van nul. Merk op dat bij de hierbovengenoemde resultaten alle andere kenmerken (beroep, leeftijd, etc.) constant zijn gehouden.

De resultaten voor vrouwen wijzen uit dat vrouwen met een primaire opleiding of minder van 1987 tot en met 1989 in de publieke dienstensector meer verdienden dan in de marktsector: in 1987, 1988, en 1989 ontving deze groep in de publieke dienstensector bijna 10% hogere lonen dan in de marktsector. Ook in de jaren 1992 en 1993 verdienden vrouwen met een primaire opleiding of minder in de publieke dienstensector aanzienlijk meer dan in de marktsector. Een ander opvallend patroon is dat vrouwen met een hogere secundaire opleiding in 1985 en 1986, en in 1990, 1992, 1993 en 1994 ook meer verdienden in de publieke dienstensector dan in de marktsector. De meeste loonverschillen voor vrouwen met een lagere secundaire of een tertiaire opleiding zijn statistisch niet significant.²¹

²⁰ Als vuistregel kan worden gehanteerd dat een schatting significant van nul verschilt als hij ten minste twee keer zo groot is als de bijbehorende standaardfout.

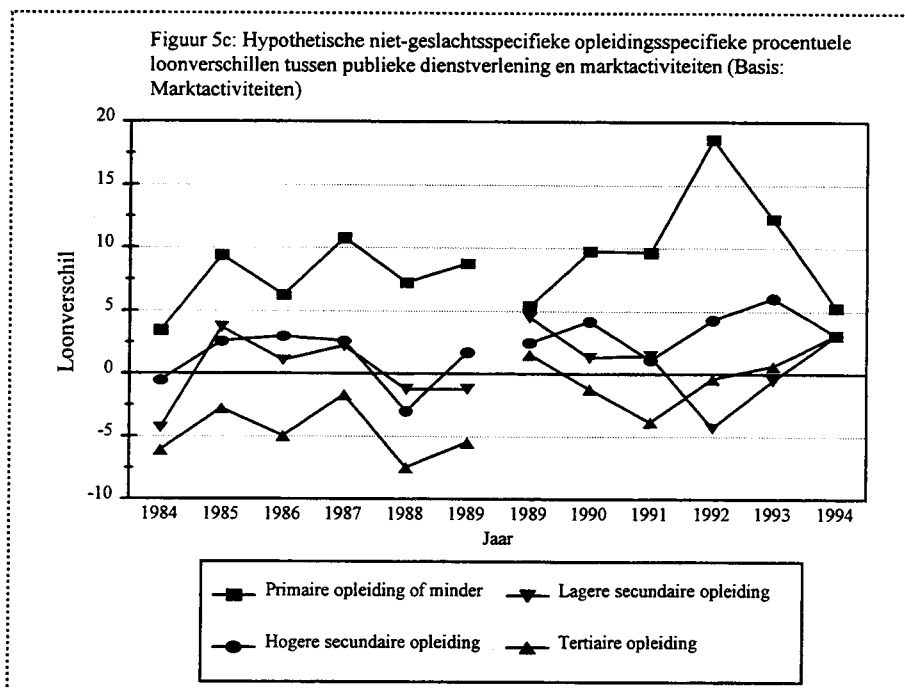
²¹ Een van de resultaten van Zaidi en Alessie (1997) was dat vrouwen met een lagere secundaire opleiding in 1990, 1991 en 1992 in de marktsector meer verdienden dan in de publieke dienstensector. In de resultaten van het huidige rapport wordt een dergelijke trend niet waargenomen. Dit verschil kan voornamelijk worden toegeschreven aan het feit dat in

Tabel 3: Geslachtsspecifieke procentuele loonverschillen tussen de publieke dienstensector en de marktsector, voor verschillende opleidingsniveaus, waarbij de overige kenmerken constant zijn gehouden (Basis: marktsector; standaardfouten staan in kleinere cijfers onder de schattingen)

NEDERLAND

	1984	1985	1986	1987	1988	1989a	1989b	1990	1991	1992	1993	1994
A. Mannen												
Primaire opleiding of minder (+onbekend tussen 1984-1989a)	10.24 6.85	9.95 7.89	5.96 5.89	7.97 4.71	6.57 3.53	6.68 3.94	-5.50 4.12	10.41 9.64	7.68 9.48	5.58 7.96	6.00 7.56	-4.60 10.13
Lagere secundaire opleiding	-2.75 4.49	-1.32 4.83	-2.89 4.02	-0.98 3.90	-4.25 3.98	-2.02 3.94	1.09 4.17	0.40 4.52	5.36 4.72	-3.10 4.79	3.90 4.65	2.63 5.01
Hogere secundaire opleiding	-5.40 2.67	-2.46 2.77	-2.40 2.45	0.24 2.30	-2.41 2.43	0.51 2.30	-1.71 2.48	-0.55 2.96	-3.20 2.85	-2.62 2.78	-2.91 2.73	-2.43 2.95
Tertiaire opleiding	-14.40 3.13	-8.42 3.03	-10.20 2.58	-6.95 2.47	-11.83 2.64	-11.83 2.51	-4.51 2.58	-8.25 3.11	-6.46 3.10	-5.59 3.01	-2.19 2.92	2.54 3.22
B. Vrouwen												
Primaire opleiding of minder (+onbekend tussen 1984-1989a)	0.19 5.63	9.18 5.95	6.38 4.74	12.72 4.41	7.87 3.75	10.81 4.13	12.01 4.87	9.41 7.90	10.85 8.03	24.80 6.08	14.69 5.34	8.86 6.92
Lagere secundaire opleiding	-5.32 3.98	6.95 4.30	3.11 3.27	3.95 3.22	0.34 3.22	-0.83 3.11	6.32 3.48	1.85 3.88	-0.38 3.78	-4.88 3.83	-2.43 3.58	3.25 3.64
Hogere secundaire opleiding	4.20 3.20	7.43 3.25	7.30 2.69	4.66 2.47	-3.43 2.51	2.59 2.38	5.65 2.59	7.54 2.93	4.01 2.81	8.66 2.71	11.65 2.62	6.15 2.69
Tertiaire opleiding	7.26 5.65	7.13 5.39	4.22 4.36	7.62 3.88	0.28 4.27	3.99 3.86	10.91 4.26	8.82 4.40	-0.24 4.28	6.20 4.00	4.21 3.87	3.71 4.00
C. Hypothetische niet-geslachtsspecifieke loonverschillen												
Primaire opleiding of minder (+onbekend tussen 1984-1989a)	3.43 4.43	9.41 4.82	6.24 3.75	10.79 3.25	7.25 2.59	8.78 2.86	5.39 3.39	9.76 6.17	9.66 6.17	18.62 4.87	12.31 4.41	5.27 5.77
Lagere secundaire opleiding	-4.35 3.03	3.70 3.26	1.06 2.56	2.22 2.50	-1.25 2.52	-1.23 2.46	4.50 2.70	1.32 2.97	1.47 2.99	-4.29 3.04	-0.51 2.89	3.08 3.00
Hogere secundaire opleiding	-0.55 2.07	2.58 2.13	2.98 1.82	2.59 1.68	-2.99 1.76	1.71 1.66	2.45 1.80	4.18 2.08	1.12 2.02	4.28 1.96	6.03 1.91	3.08 2.02
Tertiaire opleiding	-6.09 2.95	-2.74 2.81	-4.96 2.32	-1.66 2.14	-7.47 2.32	-5.46 2.19	1.55 2.32	-1.18 2.63	-3.82 2.59	-0.38 2.48	0.64 2.40	3.10 2.58

Het is interessant om de loonverschillen uit de Figuren 5a en 5b te vergelijken met de loonverschillen die gebaseerd zijn op ongecorrigeerde gemiddelde lonen (zoals besproken in Hoofdstuk 3). Bij deze laatste loonverschillen is geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat de samenstelling van de marktsector en die van de publieke dienstensector zouden kunnen verschillen wat betreft bijvoorbeeld opleiding, leeftijd, geslacht en beroep. In Hoofdstuk 3 hebben we gezien dat werknemers in de publieke dienstensector in de periode 1985-1989 ongeveer 10% hogere lonen ontvingen dan werknemers in de marktsector. In het algemeen, maar met name voor mannen, vertonen de Figuren 5a en 5b voor deze periode aanzienlijk kleinere loonverschillen. De discrepantie tussen deze resultaten kan worden verklaard uit het feit dat in de marktsector relatief meer laag-geschoolde werknemers werkzaam zijn. Ook moet worden opgemerkt dat uit de Figuren 5a en 5b geen afname van het loonverschil tussen 1990 en 1991 kan worden afgeleid (zoals wel werd gevonden in Hoofdstuk 3). Dit betekent dat deze afname van het loonverschil voornamelijk kan worden toegeschreven aan veranderingen in de samenstelling van de groepen werknemers in de beide sectoren. Zoals hierboven al werd opgemerkt, vormen de toename van het aantal hoog-opgeleide personen in de marktsector en de toename van het aantal vrouwelijke werknemers in de publieke dienstensector, de voornaamste redenen voor de daling van de loonverschillen tussen 1990 en 1991.

Onderaan Tabel 3 en in Figuur 5c worden voor ieder opleidingsniveau de niet-geslachtsspecifieke loonverschillen gepresenteerd. Deze niet-geslachtsspecifieke loonverschillen zijn berekend als het verschil tussen het voorspelde loon (gebaseerd op de geschatte loonvergelijking) van een hypothetische ‘gemiddelde’ werknemer in de publieke dienstensector, en het voorspelde loon van deze zelfde werknemer in de marktsector.²² Hierbij moet worden benadrukt dat de loonverschillen die in Figuur 5c worden gepresenteerd uitsluitend van toepassing zijn op de ‘gemiddelde’ werknemer in de publieke dienstensector, en niet op andere werknemers.

het huidige rapport niet wordt gecorrigeerd voor de verschillen tussen de 1989- en de 1990-vragenlijst.

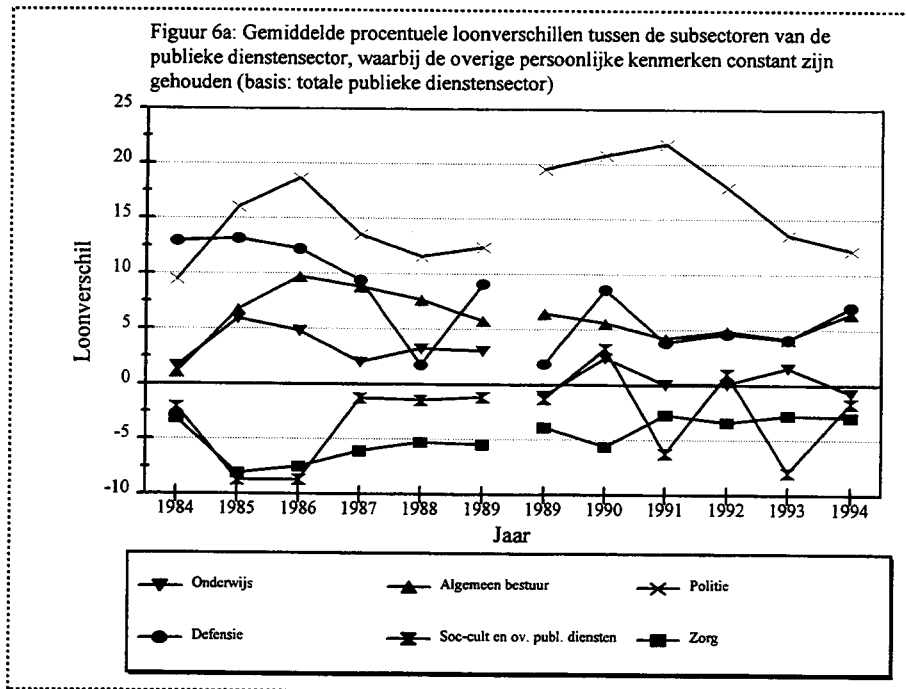
²² Zie Alessie et al. (1996) voor meer details over de berekening van de niet-geslachtsspecifieke loonverschillen.

Tabel 4: Procentuele loonverschillen tussen de subsectoren van de publieke dienstensector en de marktsector, waarbij de overige kenmerken constant zijn gehouden (standaardfouten staan in kleinere cijfers onder de schattingen)

NEDERLAND

	1984	1985	1986	1987	1988	1989a	1989b	1990	1991	1992	1993	1994
Basis: Totale publieke dienstensector												
10. Overheid	3.02 1.08	7.71 1.07	8.41 1.03	5.95 0.93	5.33 0.95	5.22 0.89	3.60 0.95	5.40 1.21	3.42 1.18	3.71 1.16	3.71 1.11	3.45 1.17
101. Algemeen bestuur	1.05 2.35	6.75 2.40	9.69 2.16	8.79 2.01	7.63 1.93	5.78 1.80	6.42 1.92	5.58 2.32	4.21 2.20	4.87 2.10	4.16 1.96	6.45 2.13
102. Defensie	12.96 4.57	13.18 4.62	12.22 4.16	9.40 3.85	1.77 4.86	9.09 4.01	1.86 4.22	8.62 5.44	3.84 5.42	4.63 5.05	4.10 4.98	7.03 5.46
103. Politie	9.46 5.00	16.02 5.24	18.64 4.75	13.52 4.07	11.55 4.11	12.39 4.21	19.50 4.59	20.78 5.84	21.82 5.96	17.87 5.93	13.56 5.82	12.16 6.73
104. Onderwijs	1.61 1.85	5.93 1.88	4.81 1.72	1.98 1.58	3.21 1.61	3.03 1.52	-1.00 1.64	2.45 2.00	0.05 1.98	0.07 1.99	1.53 1.96	-0.71 1.96
11. Overige publieke dienstverlening	-3.04 1.09	-8.14 1.13	-7.58 0.93	-5.76 0.90	-5.06 0.90	-5.09 0.87	-3.63 0.96	-4.83 1.08	-3.04 1.05	-3.14 0.98	-3.11 0.93	-2.87 0.97
111. Zorg	-3.14 1.21	-8.09 1.26	-7.51 1.01	-6.09 0.98	-5.30 0.97	-5.49 0.96	-3.88 1.06	-5.63 1.19	-2.76 1.15	-3.43 1.06	-2.78 1.00	-2.95 1.04
112. Soc.-cult. en ov. publ. diensten	-2.06 4.43	-8.70 4.63	-8.69 4.63	-1.28 4.19	-1.44 4.42	-1.16 3.50	-1.28 3.74	3.29 4.42	-6.25 4.56	1.01 4.78	-7.97 4.71	-1.67 5.12
Basis: Totale marktsector												
20. Publieke marktsector	-2.64 2.43	3.88 2.44	4.88 2.22	3.24 2.06	3.46 2.16	-0.12 2.01	5.50 2.16	2.49 2.62	8.53 2.55	4.30 2.52	4.07 2.52	8.88 2.67
201. Post en telecommunicatie	-4.23 3.35	4.19 3.36	5.36 3.18	5.40 2.97	4.75 3.11	-0.88 2.77	5.02 2.98	-1.80 3.65	6.08 3.41	5.23 3.39	0.29 3.32	7.99 3.62
202. Openbaar vervoer	0.45 4.43	4.23 4.73	2.81 4.12	-0.34 4.03	0.71 4.11	0.88 4.06	7.01 4.35	5.43 5.46	6.43 5.59	4.82 5.38	7.37 5.37	11.06 5.57
203. Openbare nutsbedrijven	-2.96 6.09	2.41 5.71	6.63 4.90	2.70 4.22	4.00 4.55	0.64 4.38	4.99 4.70	9.27 5.36	17.31 5.48	1.31 5.35	12.04 5.71	8.89 5.93
21. Overige publieke bedrijven	-5.76 2.01	-1.42 2.37	-1.12 2.07	-0.63 2.13	-1.71 2.25	-1.32 2.51	-0.96 2.64	2.10 3.26	4.72 3.32	3.60 3.43	4.09 3.35	-2.03 3.33
22. Private marktactiviteiten	0.90 0.30	-0.21 0.29	-0.25 0.22	-0.19 0.20	-0.13 0.20	0.07 0.18	-0.34 0.19	-0.26 0.23	-0.83 0.23	-0.45 0.22	-0.43 0.21	-0.56 0.25
221. Bank- en verzekeringswezen e.	6.18 1.86	6.14 1.84	7.64 1.52	8.67 1.42	4.69 1.39	5.15 1.32	2.57 1.47	3.83 1.61	6.33 1.60	4.58 1.47	5.82 1.44	4.88 1.60
222. Overige private marktactiviteite	-0.01 0.44	-1.33 0.44	-1.58 0.34	-1.72 0.32	-1.05 0.33	-0.91 0.32	-0.91 0.35	-1.15 0.43	-2.39 0.43	-1.69 0.43	-1.95 0.42	-1.90 0.47

In Figuur 6a (en in Tabel 4) worden de loonverschillen tussen de publieke dienstensector als geheel en alle subsectoren van de publieke dienstensector gepresenteerd, waarbij alle andere kenmerken constant zijn gehouden. Deze resultaten gelden voor alle opleidingsniveaus en zijn niet geslachtsspecifiek. Ook hier is het interessant deze resultaten te vergelijken met de resultaten uit Figuur 3b, waarin de loonverschillen

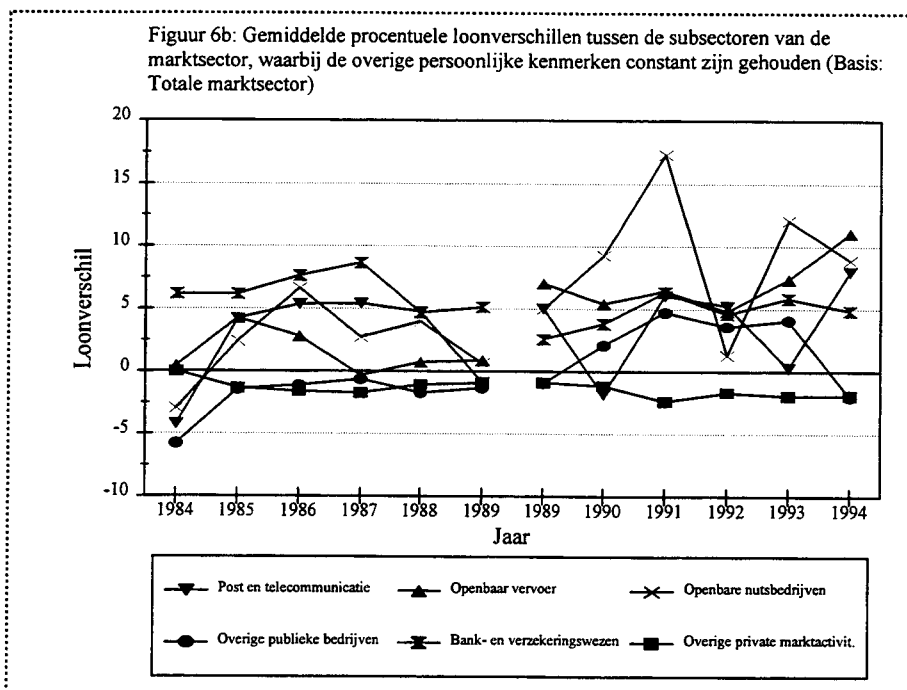

worden gegeven zonder correctie voor overige kenmerken. Uit Figuur 3b blijkt duidelijk dat werknemers in de subsector 'Onderwijs' de hoogste lonen ontvingen binnen de publieke dienstensector. Uit Figuur 6a blijkt echter dat het procentuele loonverschil na correctie voor verschillen in de samenstelling van de subsector, wordt teruggebracht van ongeveer 20% tot minder dan ongeveer 5%. In tegenstelling tot Figuur 3b, blijkt uit Figuur 6a dat het gemiddelde netto uurloon in de subsector 'Onderwijs' in de meeste jaren onder het gemiddelde loon van alle andere subsectoren binnen de brede subsector 'Overheid' lag (in het bijzonder vergeleken met de subsectoren 'Defensie' en 'Politie'). Dit resultaat hangt mogelijk samen met het feit dat de overheid in de jaren '80 de salarissen van beginnende leraren aanzienlijk heeft verlaagd. Uit Figuur 6a en Tabel 4 blijkt duidelijk dat in de subsector 'Politie' vanaf 1985 gemiddeld ongeveer 15% hogere lonen werden verdiend dan in de publieke dienstensector als geheel. Hieruit blijkt dat de loonverschillen tussen de subsector 'Politie' en de totale publieke dienstensector in het algemeen onderschat worden als uitsluitend naar de ongecorrigeerde loonverschillen (zoals gepresenteerd in Figuur 3b) wordt gekeken. In alle jaren tussen 1985 en 1994 zijn de loonverschillen tussen 'Politie' en de gehele publieke dienstensector significant groter dan nul. Gedurende deze periode werden in de subsector 'Politie' de hoogste lonen verdiend binnen de brede subsector 'Overheid'.²³ Tussen 1985 en 1989 verdienden ook werknemers in de subsector 'Defensie' gemiddeld meer dan andere werknemers in de publieke dienstensector. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat het geschatte procentuele loonverschil in de betreffende periode aanzienlijk varieerde. Deze opmerking geldt eveneens voor de subsector 'Politie' en

²³ Deze uitspraak moet gerelativeerd worden omdat hij is gebaseerd op de geschatte loonverschillen zonder rekening te houden met de bijbehorende standaardfouten. Als we rekening houden met de nauwkeurigheid van de schattingen, verdienden de werknemers in de subsector 'Politie' alleen significant meer dan de werknemers in de subsector 'Onderwijs'.

kan worden verklaard door het kleine aantal waarnemingen in deze subsectoren. In de jaren tussen 1985 en 1994 is het gemiddelde procentuele loonverschil tussen de subsector 'Algemeen bestuur' en de totale publieke dienstensector significant groter dan nul. Van 1986 tot en met 1989 vertoont dit loonverschil een geleidelijke afname (van 10% tot 6%). Vanaf 1990 varieerde dit loonverschil rondom de 5%.

Uit Tabel 4 kan ook worden afgeleid dat het loonverschil tussen de brede subsector 'Overheid' en de totale publieke dienstensector tussen 1984 en 1985 significant is toegenomen. Dit resultaat kan voor een deel worden verklaard uit het feit dat het aantal gewerkte uren (volgens het arbeidscontract) voor ambtenaren tussen 1984 en 1985 daalde. Gemiddeld leidde deze verandering in het aantal gewerkte uren tot een toename van het netto uurloon van ambtenaren. In bijna alle jaren waren de gemiddelde nettolonen in de subsector

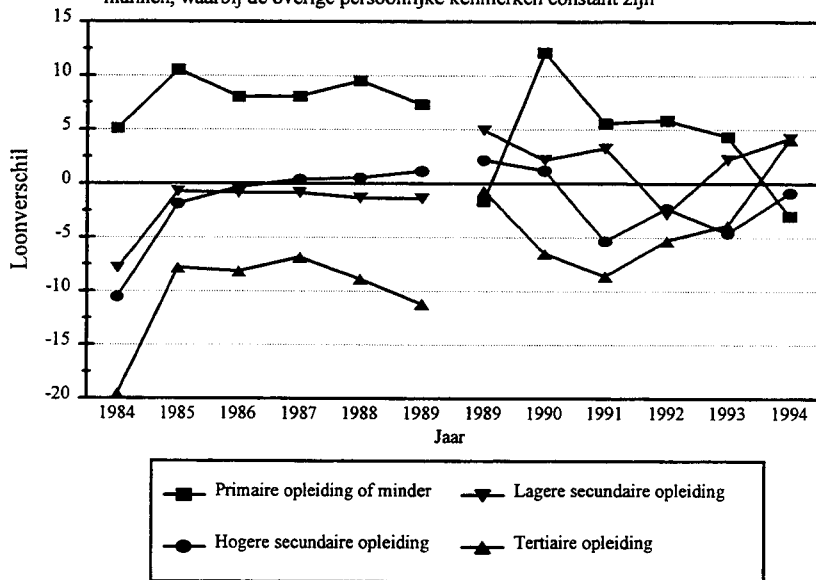
'Zorg' ongeveer 5% lager dan in de publieke dienstensector als geheel. Deze loonverschillen zijn aanzienlijk kleiner dan de verschillen gepresenteerd in Figuur 3b (ongeveer 15%). Dit resultaat onderstreept nogmaals het belang van het corrigeren voor achtergrondkenmerken bij het vergelijken van lonen tussen verschillende subsectoren. De resultaten wijzen verder uit dat het gemiddelde netto uurloon van werknemers in de subsector 'Sociaal-culturele en overige publieke diensten' in alle jaren niet significant verschilt van het gemiddelde loon van de publieke dienstensector als geheel.

In Figuur 6b worden ook de loonverschillen tussen de diverse subsectoren van de marktsector en de marktsector als geheel gepresenteerd (zie ook Tabel 4). In de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' lagen de lonen in alle jaren hoger dan in de marktsector als geheel: in de periode 1984-1994 was het gemiddelde loonverschil ongeveer 6%. Deze procentuele loonverschillen zijn aanzienlijk kleiner dan de loonverschillen in Figuur 4b, waarin geen rekening was gehouden met het effect van een verschillende samenstelling van de subsectoren. Zoals al in het vorige hoofdstuk werd gezegd, is dit geen verrassend resultaat aangezien de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' naar verwachting relatief meer hooggeschoolde werknemers bevat dan de andere subsectoren van de marktsector. Voor werknemers in de subsectoren 'Openbare nutsbedrijven', 'Openbaar vervoer' en 'Post en telecommunicatie' wordt voor

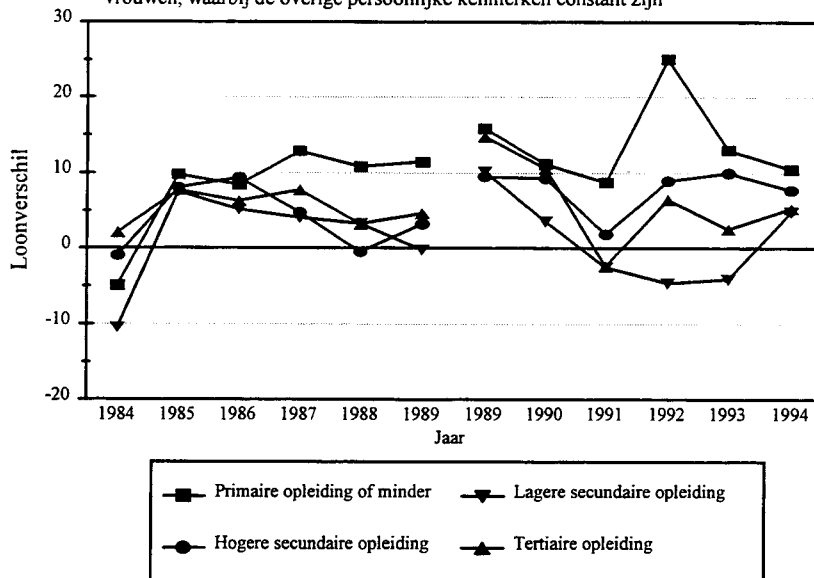
vrijwel geen enkel jaar een significant loonverschil met de marktsector als geheel gevonden (als alle andere kenmerken constant worden gehouden). Een opvallende uitzondering vormt het ongewoon hoge loonverschil dat de subsector 'Openbare nutsbedrijven' in 1991 en 1993 vertoont ten opzichte van de gehele marktsector.

Uit de cijfers van de Tabellen 3 en 4 kunnen uiteraard loonverschillen worden berekend tussen vele verschillende groepen werknemers binnen de publieke dienstensector en de marktsector. Zo kan bijvoorbeeld inzicht worden verkregen in de loonverschillen tussen werknemers in de subsector 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' en de subsector 'Algemeen bestuur' door de gegevens in Tabel 3 en Tabel 4 te combineren: de getallen in de rijen 'Algemeen bestuur' en 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' uit Tabel 4 moeten daartoe respectievelijk worden opgeteld bij en afgetrokken van alle rijen uit Tabel 3. Deze procedure kan worden geïllustreerd door middel van een voorbeeld. In 1984 was het procentuele loonverschil tussen de gehele publieke dienstensector en de gehele marktsector voor mannen met een primaire opleiding of minder gelijk aan 10,24% (zie Tabel 3). In hetzelfde jaar waren de procentuele loonverschillen tussen 'Algemeen bestuur' en de gehele publieke dienstensector, en tussen 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' en de gehele marktsector gelijk aan respectievelijk 1,05% en 6,18% (zie Tabel 4). Uit deze getallen volgt dat het procentuele loonverschil tussen 'Algemeen bestuur' en 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' voor mannelijke werknemers met een primaire opleiding of minder in 1984 5,13% bedroeg ($10,24 + 1,05 - 6,18$). Deze procedure is toegepast bij het maken van vergelijkingen tussen de volgende subsectoren: 1) 'Algemeen bestuur' en 'Bank- en verzekeringswezen e.d.', 2) 'Onderwijs' en 'Bank- en verzekeringswezen e.d.', en 3) 'Zorg' en 'Overige private marktactiviteiten'. De resultaten van de eerste twee vergelijkingen zijn ongeveer gelijk aan de resultaten van de vergelijking van het loonverschil tussen de gehele marktsector en de gehele publieke dienstensector (zie de Figuren 7a tot en met 7d). De laatste vergelijking ('Zorg' versus 'Overige private marktactiviteiten') leidt tot enigszins andere resultaten (zie de Figuren 7e en 7f). Deze verschillen kunnen voornamelijk worden toegeschreven aan het feit dat binnen de publieke dienstensector, werknemers in de subsector 'Zorg' gemiddeld het laagste netto uurloon verdienen.

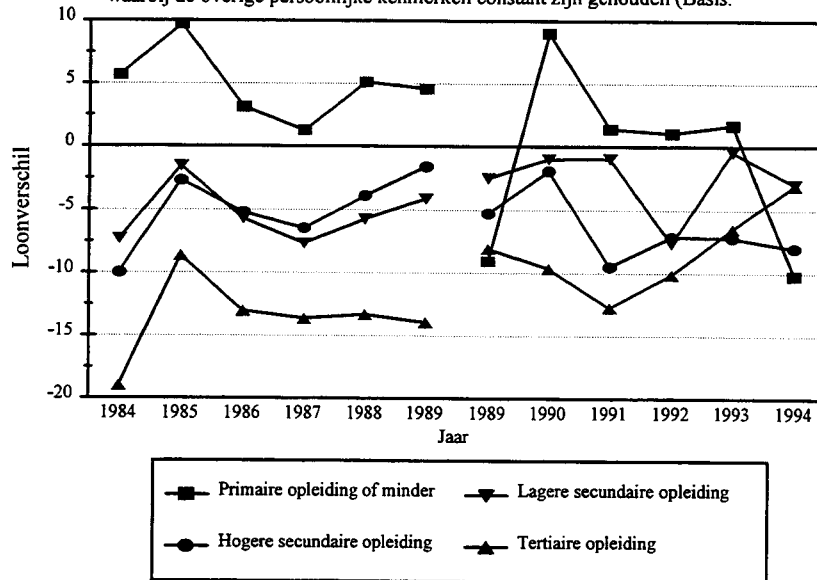
Figuur 7a: Opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen de subsectoren 'Algemeen bestuur' en 'Bank- en verzekeringswezen', voor mannen, waarbij de overige persoonlijke kenmerken constant zijn

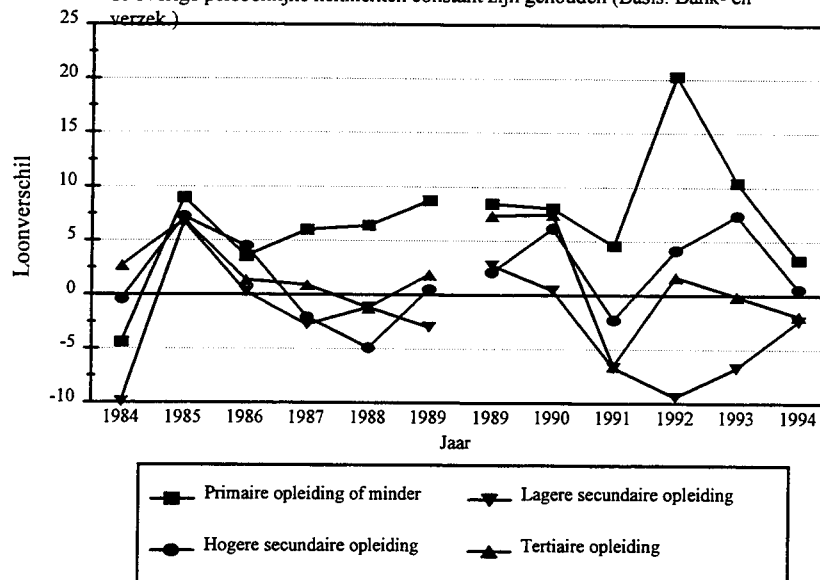
Figuur 7b: Opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen de subsectoren 'Algemeen bestuur' en 'Bank- en verzekeringswezen', voor vrouwen, waarbij de overige persoonlijke kenmerken constant zijn

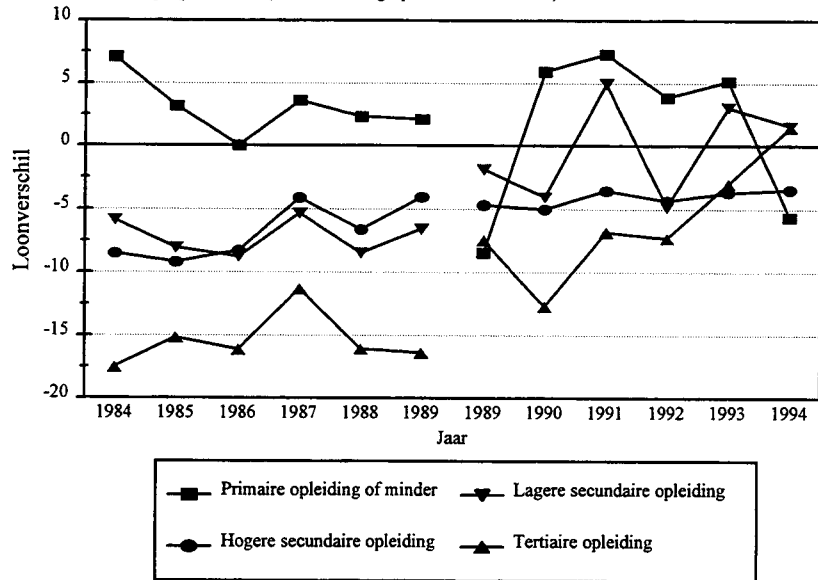
Figuur 7c: Opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen de subsectoren 'Onderwijs' en 'Bank- en verzekeringswezen', voor mannen, waarbij de overige persoonlijke kenmerken constant zijn gehouden (Basis:

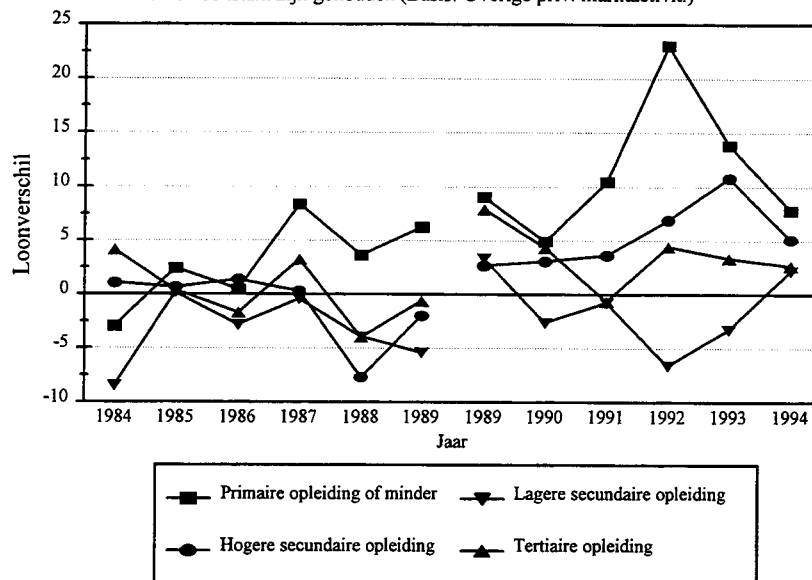
Figuur 7d: Opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen de subsectoren 'Onderwijs' en 'Bank- en verzekeringswezen', voor vrouwen, waarbij de overige persoonlijke kenmerken constant zijn gehouden (Basis: Bank- en verzek.)

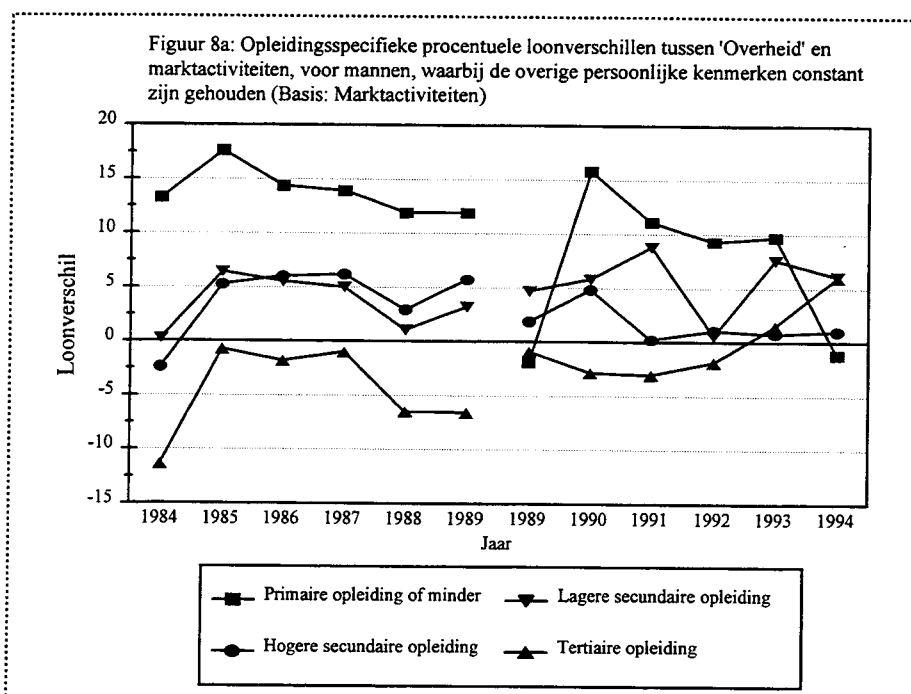
Figuur 7e: Opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen de subsectoren 'Zorg' en 'Overige private marktactiviteiten', voor mannen, waarbij de overige persoonlijke kenmerken constant zijn gehouden (Basis: Overige priv. marktactivit.)

Figuur 7f: Opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen de subsectoren 'Zorg' en 'Overige private marktactiviteiten', voor vrouwen, waarbij de overige persoonlijke kenmerken constant zijn gehouden (Basis: Overige priv. marktactivit.)

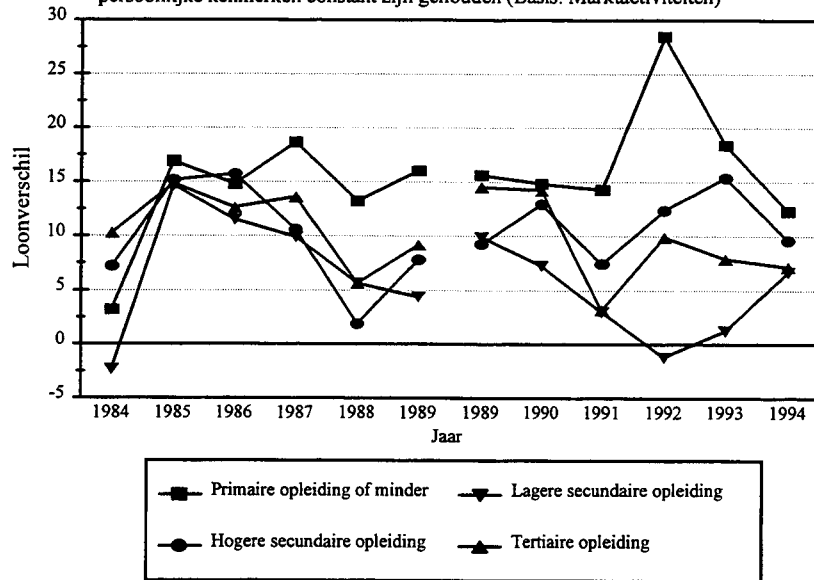
In dit rapport wordt een aantal aanvullende vergelijkingen tussen verschillende (sub)sectoren gegeven, die op dezelfde manier berekend zijn (dat wil zeggen door de loonverschillen uit de Tabellen 3 en 4 te combineren) als de loonverschillen gepresenteerd in de Figuren 7a tot en met 7f. Ten eerste is de brede subsector 'Overheid' vergeleken met de gehele marktsector. De resultaten van deze vergelijking staan in Tabel 5, en zijn grafisch weergegeven in de Figuren 8a, 8b en 8c. Deze loonverschillen zijn berekend door de loonverschillen tussen 'Overheid' en de gehele publieke dienstensector op te tellen bij de loonverschillen tussen de gehele publieke dienstensector en de gehele marktsector. Uit deze resultaten blijkt dat vrouwen met een primaire opleiding of minder en vrouwen met een hogere secundaire opleiding in bijna alle jaren in de subsector 'Overheid' aanzienlijk meer verdienen dan in de marktsector als geheel. Een soortgelijke trend zien we voor vrouwen met een tertiaire opleiding: met uitzondering van de jaren 1984, 1988, 1991, 1993 en 1994, verdienen vrouwen met een tertiaire opleiding in de subsector 'Overheid' ook meer dan in de marktsector als geheel. Voor mannen zijn de meeste resultaten statistisch niet significant. Wel zien we een opvallende trend in de periode 1984 tot en met 1989; in deze periode verdienen mannen met een primaire opleiding of minder in de subsector 'Overheid' aanzienlijk meer dan in de marktsector. Verder moet worden opgemerkt dat uit de resultaten niet blijkt dat er in de jaren tussen 1990 en 1994 grote verschillen bestonden tussen het gemiddelde netto uurloon van mannen in de subsector 'Overheid' en dat van mannen in de marktsector. Deze observatie is van toepassing op alle opleidingsniveaus.

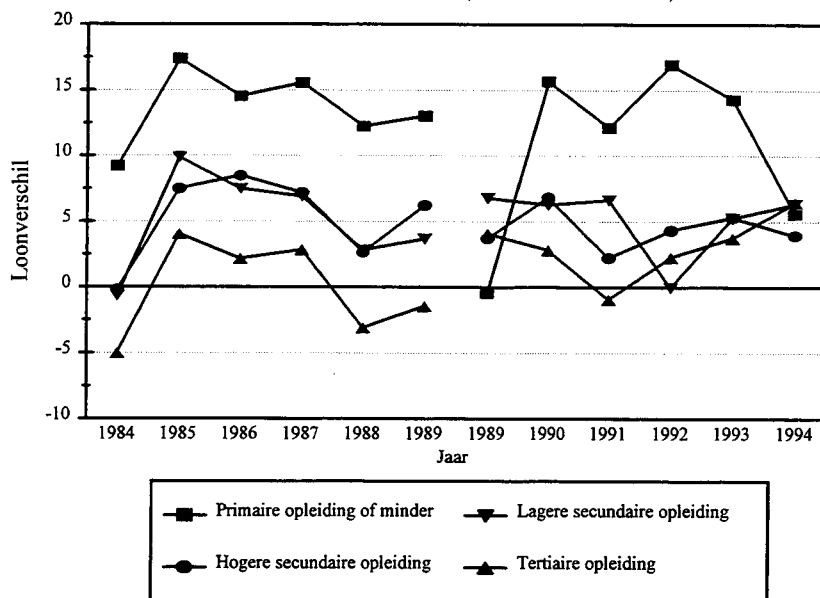
Tabel 5: Geslachtsspecifieke procentuele loonverschillen tussen de subsector 'Overheid' en de marktsector, voor verschillende opleidingsniveaus, waarbij de overige kenmerken constant zijn gehouden (Basis: marktsector; standaardfouten staan in kleinere cijfers onder de schattingen)

NEDERLAND												
	1984	1985	1986	1987	1988	1989a	1989b	1990	1991	1992	1993	1994
A. Mannen												
Primaire opleiding of minder (+onbekend tussen 1984-1989a)	13.26 6.94	17.67 7.94	14.36 5.94	13.92 4.76	11.90 3.57	11.90 3.94	-1.89 4.12	15.80 9.71	11.10 9.54	9.29 8.03	9.71 7.64	-1.16 10.21
Lagere secundaire opleiding	0.27 4.58	6.39 4.93	5.52 4.06	4.98 3.94	1.07 4.02	3.19 3.96	4.69 4.20	5.80 4.59	8.78 4.81	0.60 4.86	7.60 4.70	6.07 5.06
Hogere secundaire opleiding	-2.38 2.71	5.26 2.79	6.01 2.46	6.19 2.28	2.91 2.41	5.72 2.28	1.90 2.46	4.85 2.92	0.21 2.85	1.09 2.79	0.80 2.76	1.02 2.97
Tertiaire opleiding	-11.38 3.12	-0.71 3.06	-1.79 2.61	-1.00 2.50	-6.50 2.69	-6.61 2.54	-0.91 2.63	-2.85 3.15	-3.04 3.10	-1.89 3.03	1.52 2.94	5.99 3.24
B. Vrouwen												
Primaire opleiding of minder (+onbekend tussen 1984-1989a)	3.21 5.87	16.90 6.19	14.78 4.98	18.67 4.61	13.20 3.98	16.03 4.31	15.61 5.06	14.80 8.13	14.26 8.21	28.50 6.31	18.40 5.55	12.30 7.11
Lagere secundaire opleiding	-2.30 4.28	14.67 4.55	11.52 3.59	9.91 3.47	5.67 3.48	4.39 3.35	9.92 3.73	7.25 4.25	3.04 4.14	-1.17 4.16	1.27 3.90	6.70 3.96
Hogere secundaire opleiding	7.22 3.55	15.14 3.60	15.71 3.05	10.61 2.81	1.90 2.84	7.81 2.72	9.25 2.95	12.94 3.40	7.43 3.26	12.36 3.15	15.35 3.03	9.59 3.11
Tertiaire opleiding	10.28 5.75	14.84 5.46	12.62 4.48	13.57 4.01	5.61 4.36	9.20 3.94	14.51 4.36	14.22 4.54	3.17 4.41	9.91 4.14	7.92 4.01	7.15 4.16
C. Hypothetische niet-geslachtsspecifieke loonverschillen												
Primaire opleiding of minder (+onbekend tussen 1984-1989a)	9.24 4.90	17.41 5.77	14.53 4.22	15.55 3.58	12.24 2.90	13.03 3.15	-0.43 3.81	15.66 8.45	12.15 7.00	16.97 5.54	14.28 4.76	5.57 6.34
Lagere secundaire opleiding	-0.65 3.46	9.88 3.57	7.48 3.07	6.92 2.85	2.83 2.91	3.68 2.78	6.78 3.02	6.26 3.52	6.62 3.52	-0.02 3.60	5.27 3.42	6.35 3.44
Hogere secundaire opleiding	-0.18 2.33	7.50 2.39	8.48 2.08	7.19 1.93	2.64 2.00	6.22 1.92	3.74 2.06	6.83 2.44	2.24 2.35	4.34 2.29	5.32 2.23	3.95 2.35
Tertiaire opleiding	-5.01 2.86	4.07 2.80	2.17 2.34	2.86 2.20	-3.09 2.37	-1.43 2.22	4.08 2.35	2.82 2.70	-0.92 2.62	2.29 2.54	3.75 2.46	6.45 2.66

Figuur 8b: Opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen 'Overheid' en marktactiviteiten, voor vrouwen, waarbij de overige persoonlijke kenmerken constant zijn gehouden (Basis: Marktactiviteiten)

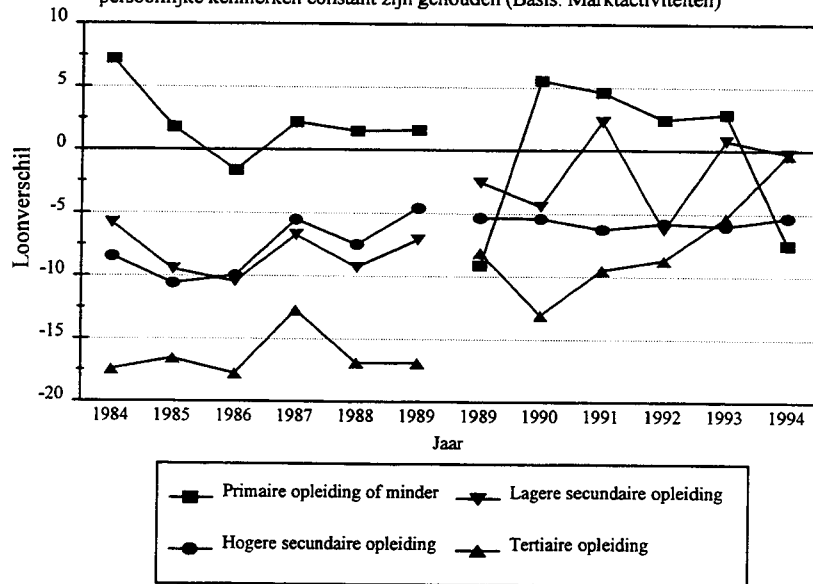
Figuur 8c: Hypothetische niet-geslachtsspecifieke opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen 'Overheid' en marktactiviteiten (Basis: marktactiviteiten)

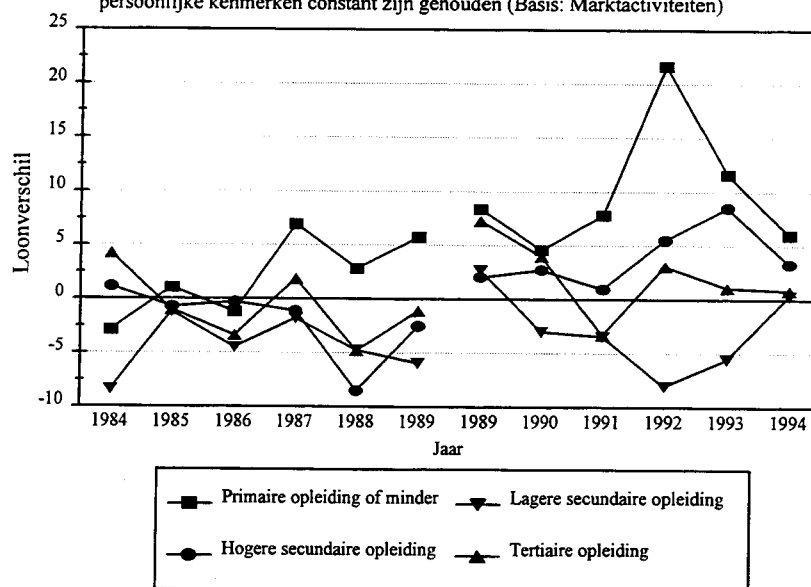
Tabel 6: Geslachtsspecifieke procentuele loonverschillen tussen de subsector 'Overige publieke dienstverlening' en de marktsector, voor verschillende opleidingsniveaus, waarbij de overige kenmerken constant zijn gehouden (Basis: marktsector; standaardfouten staan in kleinere cijfers onder de schattingen)

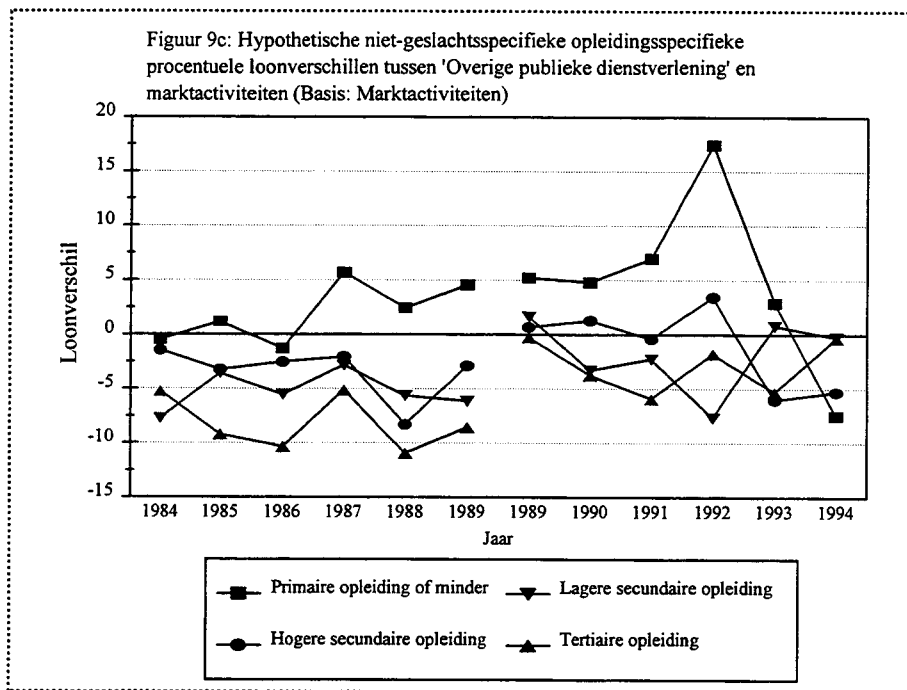
NEDERLAND												
	1984	1985	1986	1987	1988	1989a	1989b	1990	1991	1992	1993	1994
A. Mannen												
Primaire opleiding of minder (+onbekend tussen 1984-1989a)	7.20 6.94	1.81 7.99	-1.62 6.00	2.21 4.83	1.51 3.73	1.59 4.12	-9.13 4.34	5.58 9.71	4.64 9.55	2.45 8.03	2.89 7.62	-7.47 10.17
Lagere secundaire opleiding	-5.79 4.65	-9.47 4.99	-10.47 4.21	-6.73 4.07	-9.32 4.15	-7.11 4.12	-2.54 4.36	-4.43 4.72	2.32 4.88	-6.24 4.95	0.78 4.80	-0.24 5.16
Hogere secundaire opleiding	-8.44 3.04	-10.60 3.17	-9.98 2.79	-5.52 2.66	-7.48 2.76	-4.59 2.63	-5.34 2.84	-5.38 3.39	-6.24 3.23	-5.76 3.12	-6.02 3.02	-5.30 3.26
Tertiaire opleiding	-17.44 3.49	-16.56 3.38	-17.78 2.89	-12.71 2.75	-16.90 2.90	-16.92 2.77	-8.14 2.86	-13.08 3.46	-9.50 3.45	-8.73 3.33	-5.30 3.22	-0.33 3.51
B. Vrouwen												
Primaire opleiding of minder (+onbekend tussen 1984-1989a)	-2.85 5.59	1.04 5.91	-1.20 4.72	6.96 4.40	2.81 3.74	5.72 4.14	8.37 4.87	4.57 7.85	7.81 8.00	21.66 6.06	11.58 5.32	5.99 6.90
Lagere secundaire opleiding	-8.36 3.96	-1.19 4.32	-4.47 3.25	-1.80 3.22	-4.73 3.22	-5.92 3.11	2.69 3.49	-2.98 3.85	-3.42 3.75	-8.01 3.81	-5.55 3.57	0.38 3.65
Hogere secundaire opleiding	1.16 3.18	-0.71 3.24	-0.28 2.68	-1.10 2.46	-8.50 2.51	-2.50 2.34	2.02 2.57	2.71 2.90	0.97 2.79	5.52 2.69	8.53 2.62	3.28 2.69
Tertiaire opleiding	4.22 5.76	-1.02 5.53	-3.36 4.45	1.86 3.97	-4.78 4.37	-1.11 3.97	7.28 4.38	3.99 4.54	-3.28 4.44	3.07 4.14	1.10 4.00	0.84 4.13
C. Hypothetische niet-geslachtsspecifieke loonverschillen												
Primaire opleiding of minder (+onbekend tussen 1984-1989a)	-0.50 4.61	1.17 5.13	-1.28 4.01	5.66 3.50	2.44 2.93	4.56 3.25	5.19 4.08	4.81 6.46	6.98 6.45	17.44 5.07	2.89 7.62	-7.47 10.17
Lagere secundaire opleiding	-7.73 3.25	-3.56 3.47	-5.57 2.80	-2.84 2.73	-5.64 2.76	-6.13 2.71	1.64 2.97	-3.30 3.23	-2.26 3.19	-7.67 3.27	0.78 4.80	-0.24 5.16
Hogere secundaire opleiding	-1.44 2.54	-3.24 2.62	-2.52 2.22	-2.06 2.06	-8.30 2.15	-2.88 2.01	0.66 2.21	1.29 2.52	-0.40 2.41	3.42 2.32	-6.02 3.02	-5.30 3.26
Tertiaire opleiding	-5.24 3.75	-9.19 3.37	-10.35 2.83	-5.14 2.58	-10.91 2.75	-8.54 2.61	-0.26 2.79	-3.73 3.13	-5.91 3.13	-1.76 2.96	-5.30 3.22	-0.33 3.51

Figuur 9a: Opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen 'Overige publieke dienstverlening' en marktactiviteiten, voor mannen, waarbij de overige persoonlijke kenmerken constant zijn gehouden (Basis: Marktactiviteiten)

Figuur 9b: Opleidings specifieke procentuele loonverschillen tussen 'Overige publieke dienstverlening' en marktactiviteiten, voor vrouwen, waarbij de overige persoonlijke kenmerken constant zijn gehouden (Basis: Marktactiviteiten)

Ten tweede is de subsector 'Overige publieke dienstverlening' vergeleken met de gehele marktsector (zie Tabel 6, en de Figuren 9a, 9b en 9c). De meeste resultaten van deze vergelijking zijn statistisch niet significant. Wel zien we een opvallend patroon voor mannen met een tertiaire opleiding, die in alle jaren (behalve 1993 en 1994) in de marktsector aanzienlijk hogere lonen ontvingen dan in de subsector 'Overige publieke dienstverlening'. Deze trend is in overeenstemming met de trend die we hebben gezien in de loonverschillen tussen de gehele publieke dienstensector en de marktsector. Tussen 1984 en 1989 verdienden mannen met een hogere secundaire opleiding ook aanzienlijk meer in de marktsector dan in de subsector 'Overige publieke dienstverlening'. Ook deze trend is in overeenstemming met de trend in de loonverschillen tussen de gehele publieke dienstensector en de marktsector.

5. Conclusies

In dit rapport zijn de verschillen in de netto uurlonen tussen werknemers in de marktsector en werknemers in de publieke dienstensector (d.i. de overheid en voornamelijk de zorgsector) in Nederland onderzocht. Voor dit doel zijn de datasets van het Sociaal-Economisch Panel gebruikt. De data hebben betrekking op de periode 1984 tot en met 1994. De voornaamste resultaten kunnen als volgt worden samengevat:

- Van 1985 tot en met 1988 verdienden werknemers in de publieke dienstensector gemiddeld ongeveer 10% meer dan werknemers in de marktsector. In 1989 en 1990 is het procentuele loonverschil tussen de publieke dienstensector en de marktsector groter (ongeveer 12%), en in de latere jaren neemt het af tot ongeveer 9%. Een deel van het loonverschil tussen deze twee sectoren kan worden toegeschreven aan het feit dat werknemers in de marktsector verschillen van werknemers in de publieke dienstensector wat betreft persoonlijke kenmerken zoals leeftijd, opleiding, beroep, etc. Als rekening wordt gehouden met deze verschillen, zijn de loonverschillen in het algemeen kleiner. Een

opvallend resultaat in de vergelijkingen binnen de publieke dienstensector is dat de loonverschillen tussen de subsector 'Onderwijs' en de gehele publieke dienstensector aanzienlijk kleiner zijn als rekening wordt gehouden met verschillen in de samenstelling van de groepen werknemers.

- Voor mannen met een primaire opleiding of minder, een lagere secundaire opleiding, of een hogere secundaire opleiding zijn de verschillen tussen de lonen in de marktsector en in de publieke dienstensector statistisch niet significant. Mannen met een tertiaire opleiding verdienden van 1984 tot en met 1991 echter in de marktsector significant meer dan in de publieke dienstensector (voor de jaren 1992, 1993 en 1994 is geen significant verschil gevonden). Voor vrouwelijke werknemers zijn de procentuele loonverschillen voor de meeste opleidingsniveaus statistisch niet significant. Wel valt op dat vrouwen met een primaire opleiding of minder in de periodes 1987 tot en met 1989 en 1992 tot en met 1993 in de publieke dienstensector ongeveer 10% meer verdienden dan in de marktsector. Vrouwen met een hogere secundaire opleiding verdienden vanaf 1990 (met uitzondering van 1992) meer in de publieke dienstensector dan in de marktsector.
- Tussen 1985 en 1993 verdienden werknemers in de subsectoren 'Politie' meer dan andere werknemers in de publieke dienstensector waarbij alle andere kenmerken constant zijn gehouden (voor de jaren 1984 en 1994 was dit loonverschil niet significant verschillend van nul). Werknemers in de subsector 'Overige publieke dienstverlening' verdienden daarentegen in het algemeen minder dan andere werknemers in de publieke dienstensector.
- Uit de vergelijking tussen de subsector 'Overheid' en de gehele marktsector blijkt dat vrouwen met een primaire opleiding of minder en vrouwen met een hogere secundaire opleiding in bijna alle jaren meer verdienden in de subsector 'Overheid' dan in de marktsector. Ditzelfde patroon zien we voor vrouwen met een tertiaire opleiding (in alle jaren behalve 1984, 1988, 1991, 1993 en 1994). In de meeste jaren (met uitzondering van de jaren 1984, 1985 en 1986) is geen significant loonverschil tussen de overheidssector en de marktsector voor vrouwen met een lagere secundaire opleiding geconstateerd. Voor mannen zijn vanaf 1990 geen significante verschillen in het loon tussen de overheid- en de marktsector waargenomen. Deze observatie is van toepassing op alle opleidingsniveaus. Tussen 1985 en 1989 verdienden mannen met een primaire opleiding of minder aanzienlijk meer in de subsector 'Overheid' dan in de marktsector. Voor mannen met een opleiding lager dan tertiair niveau hebben we over het algemeen voor de periode 1984 tot en met 1989 geen significante verschillen in het loon tussen de overheid- en marktsector gevonden.

Referenties

Alessie, R., K. de Vos en A. Zaidi (1996), *Terms of employment in public service in European perspective*, rapport voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Economisch Instituut Tilburg, Tilburg.

Eurostat (1987 en 1991), *Consumer Price Index*, Thema 2, Serie B, Bureau voor officiële publicaties van de Europese Gemeenschap, Luxemburg.

Eurostat (1991, 1992, 1993, 1994, en 1995), *Eurostatistics*, Bureau voor officiële publicaties van de Europese Gemeenschap, Luxemburg.

Zaidi, A., en R. Alessie (1997), *Een vergelijking tussen lonen in de publieke dienstensector en lonen in de marktsector, Nederland (1984-1992)*, Economisch Instituut Tilburg, Tilburg.

Bijlage A

1. Onderscheid tussen (sub)sectoren

Voor de analyse van de loonverschillen voor de periode 1984-1990 is de definitie van (sub)sectoren in Nederland gebaseerd op de variabele die de pensioenrechten van werknemers registreert, en op de SBI-variabele (SBI=Standaard Bedrijfsindeling). Met behulp van deze laatste variabele wordt de bedrijfscode voor iedere werknemer geregistreerd. In Tabel A2 wordt precies aangegeven hoe de relevante subsectoren uit deze twee variabelen zijn afgeleid. Doordat de variabele die de pensioenrechten van werknemers registreert niet in de SEP-golven van 1991, 1992, 1993 en 1994 is opgenomen, konden de subsectoren voor de latere jaren (1991, 1992, 1993 en 1994) niet precies volgens hetzelfde systeem worden gedefinieerd. Door echter gebruik te maken van een alternatieve variabele (NWK53 in 1991, OWK53 in 1992, PWK53 in 1993, en QWK53 in 1994) die registreert of de respondent in de overheidssector of in een andere sector werkt, en door gebruik te maken van het panelkarakter van het SEP, kan een definitie van (sub)sectoren worden verkregen die in grote lijnen vergelijkbaar is voor het jaar 1990 en de jaren daarna.

Het feit dat het SEP een panel is, is van groot belang voor het construeren van een definitie van subsectoren voor de jaren 1991, 1992, 1993 en 1994, die vergelijkbaar is met de definitie van de jaren daarvoor. Voor 1991 wordt de definitie van sectoren verkregen door informatie over hoe lang men in de huidige baan werkt (zoals geregistreerd in de 1991-golf) te combineren met de definitie van de sector zoals die voor 1990 was vastgesteld. Als een respondent ook in de 1990-golf aanwezig is, en in de betreffende periode niet van baan is veranderd, wordt de respondent voor 1991 in dezelfde (sub)sector geplaatst als voor 1990. Voor ongeveer 78% van de totale steekproef van 1991 kunnen we op deze manier de informatie uit de 1990-golf gebruiken. Voor de overige werknemers is de definitie van de (sub)sectoren gebaseerd op de variabele NWK53. Tabel A2 bevat eveneens een beschrijving van de manier waarop de subsectoren zijn afgeleid van de variabele NWK53. Voor 1992, 1993 en 1994 worden de subsectoren gedefinieerd volgens een procedure die consistent is met die voor de definities van 1991. Er ontstaat echter toch een aantal verschillen, die voornamelijk het gevolg zijn van een wijziging van de SBI-codes. Hieronder wordt een beschrijving van deze verschillen gegeven.

In de 1992-, 1993- en 1994-golf van het SEP kan op basis van de SBI-variabele geen onderscheid meer gemaakt worden tussen werknemers in de sector 'Politie' en werknemers in de sector 'Algemeen bestuur'. Hieronder schetsen we de procedure die is gevolgd om voor 1992 onderscheid te kunnen maken tussen deze twee subsectoren. De wijziging in de SBI-variabele vormt geen probleem voor werknemers die zowel in de 1991- als in de 1992-golf aanwezig waren en die hun baan al hadden vóór de tweede maand van 1991. Door dezelfde procedure toe te passen als voor 1991, worden deze werknemers in 1992 in dezelfde sector ingedeeld als in 1991, waardoor het onderscheid tussen werknemers in de subsectoren 'Algemeen bestuur' en 'Politie' gehandhaafd kan worden. Voor nieuwe deelnemers in de 1992-golf en voor degenen die na de eerste maand van 1991 van baan zijn veranderd, moesten echter de beroepscode worden gebruikt om werknemers in de subsector 'Politie' te kunnen onderscheiden van werknemers in de subsector 'Algemeen bestuur'. Alle werknemers in de SBI-categorie 901 met de beroepscode 582 (i.e. *Politiepersoneel*) zijn in de subsector 'Politie' geplaatst. Voor 1993 en 1994 is een soortgelijke procedure gevolgd. Een van de gevolgen van deze procedure is dat werknemers die niet onder politiepersoneel vallen maar bijvoorbeeld een administratief beroep uitoefenen binnen de subsector 'Politie', in de subsector 'Algemeen bestuur' worden ondergebracht. Daardoor zal ook het aandeel sectorspecifiek politiepersoneel binnen de subsector 'Politie' groter worden.

Een ander verschil tussen de definities van de (sub)sectoren in 1991 en 1992 wordt veroorzaakt door het feit dat in 1992 de (sub)sectordefinitie voor een relatief groot aantal werknemers moest worden afgeleid van de variabele OWK53 (waarmee werknemers in de overheidssector worden onderscheiden van werknemers in andere sectoren). In 1992 bestaat de groep respondenten die ofwel niet in de golf van het voorafgaande jaar aanwezig waren ofwel van baan veranderd zijn in het voorafgaande jaar, uit 1011 personen (28% van de totale steekproef), en in 1991 bestaat deze groep uit 733 personen (22% van de totale steekproef). Hierbij moet worden opgemerkt dat we door uit te gaan van de variabele WK53, waarschijnlijk relatief weinig waarnemingen in de subsectoren 'Onderwijs' en 'Sociaal-culturele en overige publieke diensten' zullen aantreffen, en relatief veel waarnemingen in de subsector 'Zorg'. In 1993 en 1994 was ongeveer 20% van de totale steekproef niet in de golf van het voorafgaande jaar aanwezig of was van baan veranderd in het voorafgaande jaar.

De subsector 'Onderwijs' is voor de jaren 1984-1990 gedefinieerd als diegenen van de groep respondenten met SBI-codes 92 en 975 die pensioenrechten hadden bij het ABP, AMP, SWP, of PPV. Voor 1991, 1992, 1993 en 1994 wordt de subsector 'Onderwijs' gedefinieerd door van dezelfde SBI-codes de werknemers te nemen die volgens de variabele WK53 in de overheidssector werken. Dit leidt tot een kleinere omvang van de subsector 'Onderwijs'. Kennelijk vinden veel respondenten met pensioenrechten bij het ABP, AMP, SWP, of PPV niet dat ze in de overheidssector werken. Op dezelfde manier kan de kleinere omvang van de subsector 'Sociaal-culturele en overige publieke diensten' worden verklaard. De omvang van de subsector 'Zorg' is relatief groot, hetgeen verklaard kan worden uit het feit dat alle nieuwe respondenten in 1991, 1992, 1993 en 1994 die in de gezondheidszorg of in de welzijnssector werken in de subsector 'Zorg' worden geplaatst, terwijl deze werknemers in 1990 en de jaren daarvoor in de subsector 'Overige private marktactiviteiten' werden geplaatst als hun pensioenrechten waren ondergebracht bij pensioenfondsen anders dan het ABP, AMP, SWP, PPV of PGGM.

In Tabel A3 worden de aantallen werknemers in de diverse subsectoren gepresenteerd. Uit de tabel blijkt dat de subsector 'Algemeen bestuur' in 1992, 1993 en 1994 iets groter is dan in de jaren daarvoor. Dit kan voor een deel worden toegeschreven aan de problematiek rondom het onderscheid tussen de subsectoren 'Politie' en 'Algemeen bestuur' (zoals hierboven is uitgelegd). Zoals verwacht is de relatieve omvang van de subsector 'Onderwijs' in 1992 en 1993 kleiner dan in 1991. In 1994 is de omvang van de subsector 'Onderwijs' echter weer groter. Bij de subsectoren 'Sociaal-culturele en overige publieke diensten' en 'Zorg' zien we een kleine verandering in de relatieve omvang.

Uit Tabel A3 kan eveneens worden afgeleid dat het aandeel van de publieke dienstensector in het SEP tussen 1985 en 1986 met ongeveer 2% is afgenomen (van 32,4% tot 30,1%). Met name het aandeel van werknemers in de subsectoren 'Algemeen bestuur' en 'Onderwijs' in het totale aantal werknemers is in die periode afgenomen. Tussen 1986 en 1989 bleef het aandeel van de publieke dienstensector in het SEP redelijk constant (ongeveer 30%), terwijl dit aandeel in de periode van 1990 tot en met 1994 is toegenomen van 31% tot 35%. Verder kan uit Tabel A3 worden afgelezen dat het aantal werknemers in de subsector 'Overige publieke bedrijven' van 1984 tot en met 1989 aanzienlijk is afgenomen (van 9,7% tot 4%). In deze zelfde periode is echter het aandeel van de subsectoren 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' en 'Overige private marktactiviteiten' toegenomen. Vanaf 1990 is de relatieve omvang van de subsectoren 'Overige publieke bedrijven' en 'Bank- en verzekeringswezen e.d.' vrijwel constant gebleven. Ten slotte is het van groot belang op te merken dat uit Tabel A3 blijkt dat het aantal waarnemingen in sommige subsectoren ('Defensie', 'Politie', 'Sociaal-culturele en overige publieke diensten', 'Openbaar vervoer', 'Openbare nutsbedrijven') nogal klein is

2. Wijzigingen in de vragen over gewerkte uren

Zoals in de hoofdtekst van dit rapport al is vermeld, heeft de SEP-vragenlijst een aantal belangrijke wijzigingen ondergaan met betrekking tot het aantal gewerkte uren per week. In de golven van 1984 tot en met 1989 leverden alle respondenten informatie over het aantal uren dat zij in het algemeen (of gewoonlijk) per week werken. In deze vraag werd respondenten gevraagd om de uren van alle banen bij elkaar op te tellen, en om alleen betaalde overuren mee te tellen. In de golven van 1990, 1991, 1992 en 1993 wordt voor de informatie over het aantal gewerkte uren onderscheid gemaakt tussen de belangrijkste baan en eventuele andere banen. In deze jaren geven de respondenten voor de belangrijkste baan (dat wil zeggen de baan waaraan men het grootste deel van de economische activiteit besteedt) het aantal uren volgens het arbeidscontract op. Vervolgens moeten ze voor eventuele andere banen het aantal gewoonlijk gewerkte uren opgeven. Voor alle resultaten voor 1990, 1991 en 1992 van de twee voorgaande rapporten (Alessie et al. (1996) en Zaidi en Alessie (1997)) was gebruik gemaakt van het aantal gewerkte uren in de belangrijkste baan. In het huidige rapport wordt voor de resultaten voor 1990, 1991, 1992 en 1993 gebruik gemaakt van het totale aantal gewerkte uren in alle banen (dat wil zeggen de som van het aantal uren volgens het arbeidscontract van de belangrijkste baan en het aantal gewoonlijk gewerkte uren in eventuele andere banen). In de 1994-golf is de vraag over het aantal gewerkte uren per week opnieuw veranderd. In deze golf werd respondenten gevraagd het totale aantal gewerkte uren voor alle banen samen in een normale week te geven. Bovendien is aan respondenten die het aantal gewerkte uren niet konden aangeven, gevraagd of ze globaal (in vier categorieën) wilden aangeven hoeveel uur ze per week werken. Op basis daarvan wordt dan het aantal gewerkte uren geschat c.q. berekend.

Door deze wijzigingen in de vragen over gewerkte uren wordt de vergelijkbaarheid van de resultaten voor de periode 1984-1989 met die voor de periode 1990-1993 aangetast. Aangezien voor de resultaten voor 1989 die zijn gebaseerd op de loonvariabele uit de 1990-golf (i.e. de kolom 1989b in Tabel A3) gebruik is gemaakt van het aantal gewerkte uren uit de 1989-golf, zijn ook de 1989b-resultaten niet geheel vergelijkbaar met de 1990-resultaten. Daarnaast zijn ook de resultaten voor 1993 niet direct vergelijkbaar met die voor 1994. Het is van belang om deze beperkingen in het achterhoofd te houden bij het interpreteren van de verschillende trends die in dit rapport worden geschetst. Om dit punt te benadrukken hebben we het gemiddelde aantal gewerkte uren in 1989 vergeleken met dat in 1990, en hebben we het gemiddelde aantal uren in 1993 vergeleken met dat in 1994. De resultaten van deze vergelijkingen zijn vermeld in Tabel A4.

Zoals verwacht mocht worden zien we tussen 1989 en 1990 een duidelijke terugval in het gemiddelde aantal gewerkte uren. Het valt op dat deze afname in het gemiddelde aantal gewerkte uren in de marktsector groter is dan in de publieke dienstensector, hetgeen (zoals vermeld in de hoofdtekst van dit rapport) de afname in de procentuele loonverschillen tussen deze twee jaren verklaart. Uit Tabel A4 blijkt tevens dat het gemiddelde aantal gewerkte uren tussen 1993 en 1994 duidelijk is toegenomen, hetgeen eveneens verwacht kon worden op grond van de wijzigingen in de vragen over het aantal gewerkte uren in de 1993- en de 1994-vragenlijst. Hier zijn de verschillen in de toename van het gemiddelde aantal gewerkte uren tussen de marktsector en de publieke dienstensector te verwaarlozen.

3. De constructie van de variabele 'opleidingsniveau'

De variabele 'opleidingsniveau' die in de SEP-data (SOI 1978) aanwezig is voor de jaren 1984 tot en met 1988 was gebaseerd op een initieel opleidingsniveau en het opleidingsniveau dat in de latere jaren werd gehaald. Dit is een logische basis voor een consistente reeks opleidingsniveau-variabelen. Voor de latere jaren (vanaf 1989) is de door het CBS geleverde SOI-variabele gebaseerd op een onafhankelijke vraag over

het opleidingsniveau die in iedere golf is gesteld. Voor alle jaren vanaf 1989 hebben wij zelf een nieuwe variabele gedefinieerd (SOIr) die volgens dezelfde procedure is geconstrueerd als de SOI-variabelen voor de jaren 1984 tot en met 1988. In deze procedure nemen we het initiële opleidingsniveau van de 1988-golf, en veranderen de waarde daarvan alleen voor personen die in een van de latere jaren via een additionele opleiding een nieuw opleidingsniveau bereikt hebben.

Een ander probleem bij het vergelijkbaar maken van de opleidingsgegevens voor de hele periode betreft de categorie van personen met een primaire opleiding of minder. In de golven van 1984 tot en met 1989 (1989a) is het niet mogelijk om op grond van de door het CBS geleverde SOI 1978 variabele onderscheid te maken tussen personen met een primaire opleiding of minder en personen van wie het opleidingsniveau onbekend is. Het is belangrijk om deze beperking van de data in gedachten te houden bij het vergelijken van de resultaten voor personen met een primaire opleiding of minder van verschillende jaren, en bij het vergelijken van deze resultaten met die voor andere opleidingscategorieën in de jaren 1984-1989.

Voor de resultaten die betrekking hebben op de jaren 1989 (1989b) tot en met 1994 is wel een poging gedaan om de groepen 'primaire opleiding of minder' en 'onbekend' uit elkaar te halen. Deze twee groepen kunnen vanaf 1990 worden onderscheiden doordat in de door het CBS geleverde SOI-variabele vanaf 1990 wel onderscheid gemaakt wordt tussen personen met een primaire opleiding of minder en personen van wie het opleidingsniveau onbekend is. De door het CBS geleverde SOI-variabele uit de latere golven (vanaf 1990) kan derhalve gebruikt worden om de door ons geconstrueerde SOIr variabele aan te passen (dat wil zeggen om de twee groepen (personen met een primaire opleiding of minder en 'opleidingsniveau onbekend') uit elkaar te halen). Deze aanpassingsprocedure is voor alle jaren behalve voor 1989 (1989b) gelukt, vooral doordat in de SOI-variabele in de 1989-golf geen onderscheid wordt gemaakt tussen de categorie 'onbekend' en de groep van personen met een primaire opleiding of minder.

4. Verschillen in de methodologie ten opzichte van de voorgaande rapporten

In deze paragraaf schetsen we de voornaamste verschillen tussen de resultaten van het huidige rapport en de resultaten van de twee voorgaande rapporten (Alessie et al. (1996) en Zaidi en Alessie (1997)) wat betreft de gehanteerde methodologie. In de voorgaande rapporten is voor de resultaten voor de jaren 1990, 1991 en 1992 gecorrigeerd voor de veranderingen in de SEP-vragenlijst met betrekking tot de loonvariabele. In het huidige rapport is een dergelijke correctie niet uitgevoerd voor de resultaten voor 1990, 1991, 1992, 1993 en 1994. In het hoofdgedeelte van het rapport is een rechtvaardiging voor het niet uitvoeren van de correctieprocedure gegeven. Daar komt nog bij dat in het huidige rapport bij de constructie van de variabele 'netto uurloon' voor de jaren 1990, 1991 en 1992 (en ook voor 1993 en 1994) het totale aantal gewerkte uren in alle banen is gebruikt (in plaats van alleen het aantal gewerkte uren in de belangrijkste baan).²⁴ Het netto resultaat van deze veranderingen in de methodologie is dat het gemiddelde netto uurloon iets lager komt te liggen.

Een andere verandering in de methodologie betreft de herziening van de opleidingsniveau-variabele in de jaren 1989-1994. In het voorgaande rapport omvatte de eerste opleidingscategorie zowel personen met een primaire opleiding of minder als personen van wie het opleidingsniveau onbekend was. In het huidige rapport is deze variabele gecorrigeerd voor de jaren 1989 tot en met 1994 (zie boven). Merk op dat deze correctie alleen de resultaten gebaseerd op een geschatte loonvergelijking beïnvloedt (zie de Tabellen 3,

²⁴ In het SEP is alleen informatie aanwezig omtrent het loon verdiend in alle banen. Daarom hebben we bij de constructie van de variabele 'netto uurloon' het nettoloon gedeeld door het aantal gewerkte uren in alle banen.

4, 5 en 6).

5. Voorspelde lonen op basis van de loonvergelijking

De gemiddelde lonen zijn met behulp van de geschatte loonvergelijking voorspeld voor personen die in de marktsector werken en voor personen die in de twee brede subsectoren van de publieke dienstensector werken (dat wil zeggen de subsectoren 'Overheid' en 'Overige publieke dienstverlening'). Deze resultaten worden gepresenteerd voor drie jaren (1990, 1992 en 1994), en verder onderverdeeld op basis van de beroepsgroepen. De Tabellen A5 tot en met A8 geven deze cijfers in lopende prijzen, en de Tabellen A9 tot en met A12 geven deze cijfers in (constante) prijzen van 1984.

Tabel A1: Gemiddeld netto uurloon, onderverdeeld in subsectoren (in lopende prijzen)
(standaardfouten staan in kleinere cijfers onder de gemiddelden)

NEDERLAND

Sector/jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989a	1989b	1990	1991	1992	1993	1994
0. Totaal	13.07 0.12	13.68 0.12	14.01 0.10	14.25 0.10	14.50 0.11	14.89 0.11	15.10 0.12	16.12 0.12	17.24 0.13	17.81 0.13	18.32 0.12	18.18 0.13
1. Publieke dienstverlening	13.57 0.18	14.50 0.19	14.79 0.18	15.14 0.16	15.07 0.16	15.76 0.17	16.31 0.18	17.45 0.23	18.06 0.23	18.65 0.22	19.37 0.22	19.13 0.21
10. Overheid	15.01 0.24	16.27 0.26	16.93 0.26	16.98 0.22	16.95 0.21	17.62 0.25	18.11 0.25	19.88 0.30	20.33 0.33	20.82 0.31	21.55 0.32	21.20 0.30
101. Algemeen bestuur	13.48 0.28	14.94 0.34	16.08 0.33	16.65 0.35	16.88 0.33	17.15 0.31	17.90 0.34	19.09 0.39	19.69 0.47	20.51 0.44	21.37 0.43	21.58 0.48
102. Defensie	14.11 0.50	14.74 0.56	15.25 0.55	15.46 0.45	15.00 0.63	15.58 0.55	15.97 0.58	17.14 0.93	17.71 0.91	17.04 0.71	17.74 0.75	17.70 0.62
103. Politie	12.64 0.37	14.14 0.44	15.07 0.60	15.46 0.42	15.42 0.45	16.68 0.55	17.70 0.57	20.28 0.85	21.36 0.91	20.16 0.71	20.73 0.98	21.34 1.18
104. Onderwijs	16.45 0.41	17.69 0.42	18.09 0.44	17.76 0.35	17.59 0.33	18.44 0.43	18.71 0.43	20.86 0.50	21.11 0.54	21.85 0.51	22.49 0.54	21.39 0.45
11. Overige publieke dienstverlening	12.12 0.24	12.63 0.24	12.85 0.22	13.37 0.22	13.28 0.21	13.94 0.20	14.50 0.23	15.28 0.30	16.03 0.29	16.80 0.31	17.53 0.29	17.40 0.27
111. Zorg	12.00 0.25	12.52 0.25	12.75 0.23	13.16 0.22	13.11 0.21	13.76 0.21	14.36 0.24	14.91 0.29	15.99 0.31	16.68 0.32	17.53 0.30	17.35 0.28
112. Soc-cult. en ov. publ. diensten	13.37 0.68	13.72 0.66	14.52 0.84	16.26 1.07	15.80 0.91	15.66 0.77	15.83 0.80	19.01 1.51	16.45 0.86	18.50 0.93	17.64 0.94	18.24 0.88
2. Marktactiviteiten	12.83 0.16	13.29 0.16	13.68 0.12	13.86 0.13	14.25 0.15	14.50 0.14	14.54 0.15	15.52 0.14	16.85 0.15	17.39 0.15	17.80 0.15	17.65 0.17
20. Publieke marktsector	12.57 0.31	13.57 0.22	14.46 0.30	14.40 0.26	15.08 0.30	15.05 0.26	15.92 0.31	16.53 0.37	18.16 0.39	18.12 0.38	18.70 0.34	19.90 0.52
201. Post en telecommunicatie	12.66 0.51	13.55 0.30	14.60 0.45	14.43 0.33	14.97 0.41	14.60 0.28	15.59 0.41	15.66 0.48	17.02 0.46	17.68 0.47	17.78 0.40	19.52 0.77
202. Openbaar vervoer	12.44 0.37	13.53 0.41	13.81 0.39	13.98 0.56	14.80 0.56	15.36 0.65	16.07 0.66	16.82 0.73	18.23 0.70	17.80 0.66	18.95 0.53	19.97 0.76
203. Openbare nutsbedrijven	12.52 0.52	13.68 0.52	15.03 0.78	14.79 0.57	15.65 0.70	15.85 0.65	16.57 0.73	18.20 0.85	21.17 1.04	19.61 1.05	21.24 0.97	20.88 1.14
21. Overige publieke bedrijven	12.41 0.30	13.78 0.34	14.14 0.31	14.91 0.41	14.65 0.43	15.04 0.47	14.98 0.46	16.91 0.54	18.13 0.62	18.36 0.63	19.22 0.91	18.11 0.67
22. Private marktactiviteiten	12.90 0.19	13.22 0.18	13.59 0.14	13.75 0.14	14.17 0.17	14.44 0.15	14.42 0.17	15.39 0.15	16.70 0.17	17.30 0.16	17.69 0.16	17.46 0.18
221. Bank- en verzekeringswezen	14.72 0.48	14.86 0.44	15.37 0.35	16.07 0.39	16.34 0.50	16.40 0.38	15.91 0.33	17.12 0.39	19.08 0.45	19.12 0.36	19.98 0.37	19.68 0.40
222. Overige private marktactivit.	12.59 0.20	12.94 0.20	13.29 0.15	13.35 0.15	13.75 0.17	14.06 0.17	14.13 0.19	15.02 0.16	16.18 0.17	16.86 0.18	17.13 0.18	16.91 0.20

Opmerking: De kolom '1989a' verwijst naar de SEP-data van de oktober 1989 golf, en de kolom '1989b' verwijst naar de data van de mei 1990 golf.

Tabel A2: Indeling van subsectoren gebaseerd op de pensioenvariabele (WK33), de sectorvariabele (WK53), en de SBI-variabele

Sector/subsector	Basis: WK33 * en SBI (Jaar: 1989)	Basis: NWK53** en SBI (Jaar: 1991)
1. Publieke dienstverlening		
10. Overheid		
101. Algemeen bestuur	lwk33=1 & SBI =90 exclusief 904,906	nwk53=1 & SBI = 90 exclusief 904,906
102. Defensie	lwk33=1 & SBI =906	nwk53=1 & SBI = 906
103. Politie	lwk33=1 & SBI =904	nwk53=1 & SBI = 904
104. Onderwijs	lwk33=1 & SBI = 92.975	nwk53=1 & SBI = 92,975
11. Overige publieke dienstverlening		
111. Zorg - sociale zekerheid - gezondheid, welzijn	SBI = 90 & lwk33=1 SBI = 93,94 & lwk33= 3	SBI = 90 & nwk53=1 SBI = 93 & 94
112. Sociaal-culturele en overige publieke diensten - Sociaal-culturele diensten - overige publieke diensten	SBI = 95 (incl. 955) & lwk33=1,2 SBI = 92,975 & lwk33=2 SBI = 91,96,97,98 (excl.975) & lwk33=1,2	SBI = 95 (incl. 955) & nwk53=1 SBI = 91,96,97,98 (excl.975) & nwk53=1
2. Marktactiviteiten		
20. Publieke marktsector		
201. Post and telecommunicatie	SBI = 770	SBI = 770
202. Openbaar vervoer	SBI = 710,721	SBI = 710,721
203. Openbare nutsbedrijven	SBI = 4	SBI = 4
21. Overige publieke bedrijven	SBI = 0-8 (overig) & lwk33 = 1	SBI = 0-8 (overig) & nwk53=1
22. Private marktactiviteiten		
221. Bank- en verzekeringswezen e.d.	SBI = 8 & lwk33 = 1	SBI = 8 & nwk53 = 1
222. Overige private marktactiviteiten	Overig	Overig

* LWK33: Pensioenrechten in huidige baan

- 1 = ABP AMP PPV SPW
- 2 = Ja. PGGM
- 3 = Ja. ander
- 4 = Geen pensioenrechten
- 5 = Vrij beroep
- 8 = Antwoord geweigerd
- 9 = Weet niet

** NWK53: Werkt u voor de overheid

- 1 = Ja
- 2 = Nee
- 8 = Antwoord geweigerd
- 9 = Weet niet

Tabel A3: Aantal waarnemingen van werknemers in de (subsectoren van de) publieke dienstensector en de marktsector
(in absolute getallen en in percentages)

NEDERLAND

Sector/jaar	1984	1985	1986	1987	1988	1989a	1989b	1990	1991	1992	1993	1994
In absolute getallen												
0. Totaal	2860	2960	3913	4011	4274	4098	3879	3639	3345	3676	3833	3491
1. Publieke dienstverlening	933	960	1179	1210	1334	1263	1221	1126	1068	1208	1271	1246
10. Overheid	468	493	559	595	650	624	611	532	505	555	580	566
101. Algemeen bestuur	148	156	179	189	229	223	222	198	195	225	245	229
102. Defensie	44	50	62	61	53	51	52	40	36	45	45	41
103. Politie	35	34	38	50	54	45	44	34	29	30	31	24
104. Onderwijs	241	253	280	295	314	305	293	260	245	255	259	272
11. Overige publieke dienstverlening	465	467	620	615	684	639	610	594	563	653	691	680
111. Zorg	423	426	582	573	642	581	552	541	517	609	647	639
112. Soc-cult. en ov. publ. diensten	42	41	38	42	42	58	58	53	46	44	44	41
2. Marktactiviteiten	1927	2000	2734	2801	2940	2835	2658	2513	2277	2468	2562	2245
20. Publieke marktsector	138	147	165	175	177	179	178	156	150	161	157	147
201. Post en telecommunicatie	75	81	83	87	88	97	96	83	87	91	93	83
202. Openbaar vervoer	41	39	48	46	49	44	44	36	31	35	34	34
203. Openbare nutsbedrijven	22	27	34	42	40	38	38	37	32	35	30	30
21. Overige publieke bedrijven	187	149	183	160	158	113	118	99	87	85	87	94
211. Overige publieke bedrijven	187	149	183	160	158	113	118	99	87	85	87	94
22. Private marktactiviteiten	1602	1704	2386	2466	2605	2543	2362	2258	2040	2222	2318	2004
221. Bank- en verzekeringswezen	235	255	345	364	419	411	379	401	365	440	454	397
222. Overige private marktactivit.	1367	1449	2041	2102	2186	2132	1983	1857	1675	1782	1864	1607
In percentages												
0. Totaal	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1. Publieke dienstverlening	32.6	32.4	30.1	30.2	31.2	30.8	31.5	30.9	31.9	32.9	33.2	35.7
10. Overheid	50.2	51.4	47.4	49.2	48.7	49.4	50.0	47.2	47.3	45.9	45.6	45.4
101. Algemeen bestuur	31.6	31.6	32.0	31.8	35.2	35.7	36.3	37.2	38.6	40.5	42.2	40.5
102. Defensie	9.4	10.1	11.1	10.3	8.2	8.2	8.5	7.5	7.1	8.1	7.8	7.2
103. Politie	7.5	6.9	6.8	8.4	8.3	7.2	7.2	6.4	5.7	5.4	5.3	4.2
104. Onderwijs	51.5	51.3	50.1	49.6	48.3	48.9	48.0	48.9	48.5	45.9	44.7	48.1
11. Overige publieke dienstverlening	49.8	48.6	52.6	50.8	51.3	50.6	50.0	52.8	52.7	54.1	54.4	54.6
111. Zorg	91.0	91.2	93.9	93.2	93.9	90.9	90.5	91.1	91.8	93.3	93.6	94.0
112. Soc-cult. en ov. publ. diensten	9.0	8.8	6.1	6.8	6.1	9.1	9.5	8.9	8.2	6.7	6.4	6.0
2. Marktactiviteiten	67.4	67.6	69.9	69.8	68.8	69.2	68.5	69.1	68.1	67.1	66.8	64.3
20. Publieke marktsector	7.2	7.4	6.0	6.2	6.0	6.3	6.7	6.2	6.6	6.5	6.1	6.5
201. Post en telecommunicatie	54.3	55.1	50.3	49.7	49.7	54.2	53.9	53.2	58.0	56.5	59.2	56.5
202. Openbaar vervoer	29.7	26.5	29.1	26.3	27.7	24.6	24.7	23.1	20.7	21.7	21.7	23.1
203. Openbare nutsbedrijven	15.9	18.4	20.6	24.0	22.6	21.2	21.3	23.7	21.3	21.7	19.1	20.4
21. Overige publieke bedrijven	9.7	7.5	6.7	5.7	5.4	4.0	4.4	3.9	3.8	3.4	3.4	4.2
211. Overige publieke bedrijven	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
22. Private marktactiviteiten	83.1	85.2	87.3	88.0	88.6	89.7	88.9	89.9	89.6	90.0	90.5	89.3
221. Bank- en verzekeringswezen	14.7	15.0	14.5	14.8	16.1	16.2	16.0	17.8	17.9	19.8	19.6	19.8
222. Overige private marktactivit.	85.3	85.0	85.5	85.2	83.9	83.8	84.0	82.2	82.1	80.2	80.4	80.2

Tabel A4: Gemiddelde aantal gewerkte uren, onderverdeeld naar subsectoren van de publieke dienstensector en de marktsector

	1989b		1990		Toename 89 - 90		1993		Toename 93 - 94		
	freq.	uren	log(uren)	freq.	uren	log(uren)	freq.	uren	log(uren)	freq.	uren
0. Totaal	3879	36.11	3.51	3639	34.01	3.44	3833	33.23	3.41	3491	34.29
1. Publieke dienstverlening	1221	33.10	3.41	1126	31.41	3.35	1271	30.83	3.33	1246	31.73
10. Overheid	611	36.73	3.56	532	35.22	3.52	580	34.62	3.49	566	36.22
101. Algemeen bestuur	222	37.95	3.61	198	37.45	3.60	245	35.44	3.52	229	36.98
102. Defensie	52	40.27	3.68	40	39.10	3.67	45	39.29	3.67	41	40.51
103. Politie	44	37.66	3.60	34	37.68	3.62	31	37.19	3.57	24	36.00
104. Onderwijs	293	35.05	3.49	260	32.60	3.42	259	32.72	3.43	272	34.96
11. Overige publieke dienstverlening	610	29.47	3.26	594	28.01	3.20	691	27.66	3.19	680	28.00
111. Zorg	552	29.19	3.25	541	27.73	3.19	647	27.41	3.18	639	27.72
112. Soc.cult. en ov. publ. diensten	58	32.07	3.36	53	30.85	3.33	44	31.34	3.35	41	32.22
2. Marktactiviteiten	2658	37.49	3.56	2513	35.18	3.49	2562	34.43	3.46	2245	35.70
20. Publieke marktsector	178	36.70	3.56	156	35.46	3.51	157	34.59	3.47	147	34.92
201. Post en telecommunicatie	96	35.68	3.51	83	33.17	3.39	93	33.53	3.42	83	33.51
202. Openbaar vervoer	44	37.68	3.61	36	37.78	3.62	34	36.29	3.55	34	35.76
203. Openbare nutsbedrijven	38	38.13	3.63	37	38.35	3.64	30	35.93	3.56	30	37.87
21. Overige publieke bedrijven	118	39.57	3.67	99	36.65	3.58	87	34.99	3.52	94	34.95
211. Overige publieke bedrijven	118	39.57	3.67	99	36.65	3.58	87	34.99	3.52	94	34.95
22. Private marktactiviteiten	2362	37.44	3.55	2258	35.09	3.48	2318	34.39	3.46	2004	35.80
221. Bank- en verzekeringswezen	379	37.90	3.59	401	36.96	3.56	454	35.75	3.53	397	36.64
222. Overige private marktactivit.	1983	37.35	3.55	1857	34.69	3.46	1864	34.06	3.44	1607	35.59

Tabel A5: Op regressie gebaseerde lonen voor personen met administratieve beroepen, die de huishouding delen met een partner, gedifferentieerd naar geslacht, opleidingsniveau, en leeftijd (uitgedrukt in lopende prijzen)

GESL	OPL	LFT	Marktsector			Overheid			Ov publ. dienstv.		
			1990	1992	1994	1990	1992	1994	1990	1992	1994
M	1	30	13.86	16.55	17.20	16.23	18.16	17.00	14.65	16.96	15.96
			0.70	0.70	0.95	1.62	1.47	1.83	1.47	1.38	1.71
		40	16.46	18.75	20.12	19.28	20.57	19.89	17.41	19.21	18.67
			0.66	0.70	0.85	1.82	1.61	1.96	1.65	1.51	1.83
		50	15.89	18.03	19.34	18.61	19.79	19.12	16.80	18.48	17.95
			0.75	0.79	0.97	1.88	1.69	1.98	1.71	1.58	1.86
V	1	30	13.01	13.21	12.53	15.08	17.56	14.17	13.62	16.40	13.30
			0.90	0.67	0.89	1.38	1.22	1.21	1.22	1.11	1.12
		40	13.44	13.58	14.09	15.58	18.07	15.93	14.07	16.87	14.96
			0.69	0.60	0.70	1.19	1.14	1.06	1.04	1.03	0.97
		50	11.81	12.13	14.92	13.69	16.13	16.87	12.36	15.06	15.84
			0.72	0.65	0.80	1.16	1.11	1.21	1.02	1.01	1.11
M	2	30	16.37	17.27	17.25	17.35	17.38	18.33	15.66	16.23	17.21
			0.45	0.48	0.54	0.82	0.88	0.96	0.77	0.85	0.93
		40	17.67	18.92	19.48	18.73	19.04	20.70	16.91	17.78	19.43
			0.49	0.52	0.56	0.83	0.89	1.05	0.78	0.86	1.02
		50	16.13	18.47	19.07	17.09	18.58	20.26	15.43	17.35	19.02
			0.58	0.66	0.71	0.84	0.95	1.09	0.79	0.91	1.05
V	2	30	13.08	14.62	14.57	14.06	14.45	15.58	12.70	13.49	14.62
			0.41	0.47	0.47	0.63	0.64	0.66	0.52	0.56	0.58
		40	13.92	15.58	15.49	14.96	15.39	16.56	13.51	14.38	15.55
			0.42	0.45	0.45	0.62	0.63	0.64	0.52	0.55	0.56
		50	13.14	15.50	15.26	14.12	15.32	16.32	12.75	14.31	15.32
			0.58	0.62	0.58	0.69	0.72	0.72	0.59	0.64	0.64
M	3	30	16.99	18.10	18.38	17.83	18.29	18.57	16.10	17.09	17.44
			0.35	0.38	0.41	0.55	0.54	0.60	0.58	0.57	0.62
		40	20.05	20.81	21.67	21.05	21.03	21.89	19.00	19.64	20.55
			0.41	0.41	0.46	0.62	0.59	0.65	0.66	0.64	0.70
		50	19.24	20.25	21.78	20.20	20.47	22.00	18.23	19.12	20.65
			0.48	0.48	0.55	0.66	0.63	0.71	0.68	0.67	0.75
V	3	30	14.31	15.01	15.85	16.28	16.98	17.45	14.70	15.86	16.38
			0.36	0.36	0.38	0.54	0.52	0.53	0.42	0.42	0.44
		40	15.13	15.42	16.86	17.22	17.45	18.56	15.55	16.29	17.43
			0.51	0.46	0.47	0.65	0.59	0.61	0.53	0.50	0.51
		50	13.95	13.82	17.13	15.88	15.64	18.86	14.34	14.61	17.70
			0.63	0.58	0.84	0.75	0.68	0.96	0.63	0.60	0.86
M	4	30	19.11	20.45	19.86	18.57	20.07	21.09	16.76	18.74	19.80
			0.56	0.58	0.66	0.64	0.69	0.82	0.64	0.71	0.83
		40	26.01	26.17	24.63	25.28	25.68	26.15	22.82	23.98	24.55
			0.79	0.74	0.77	0.74	0.69	0.76	0.77	0.76	0.82
		50	28.27	28.53	25.42	27.48	28.00	26.99	24.80	26.15	25.34
			1.06	1.02	0.96	0.95	0.91	0.89	0.96	0.97	0.94
V	4	30	15.17	17.04	17.66	17.48	18.81	18.97	15.78	17.57	17.81
			0.61	0.61	0.65	0.66	0.68	0.69	0.61	0.64	0.65
		40	17.19	18.62	19.43	19.82	20.55	20.87	17.89	19.20	19.59
			0.81	0.75	0.79	0.72	0.67	0.67	0.67	0.65	0.65
		50	18.52	20.03	18.93	21.35	22.11	20.33	19.28	20.65	19.09
			1.09	1.09	0.98	1.07	0.99	0.85	0.98	0.96	0.83

OPL 1: primaire opleiding of minder
2: lagere secundaire opleiding

3: hogere secundaire opleiding
4: tertiaire opleiding

Tabel A6: Op regressie gebaseerde lonen voor professionals, die de huishouding delen met een partner, gedifferentieerd naar geslacht, opleidingsniveau, en leeftijd (uitgedrukt in lopende prijzen)

GESL	OPL	LFT	Marktsector			Overheid			Ov publ. dienstv.		
			1990	1992	1994	1990	1992	1994	1990	1992	1994
M	1	30	14.53	17.23	17.86	17.01	18.90	17.65	15.36	17.65	16.57
			0.74	0.73	0.99	1.70	1.53	1.91	1.53	1.42	1.78
		40	17.26	19.51	20.89	20.21	21.40	20.65	18.25	19.99	19.39
			0.70	0.73	0.89	1.91	1.67	2.04	1.73	1.56	1.91
		50	16.66	18.76	20.08	19.51	20.59	19.85	17.61	19.23	18.64
			0.79	0.82	1.01	1.98	1.76	2.06	1.79	1.64	1.93
V	1	30	13.64	13.74	13.01	15.81	18.27	14.71	14.27	17.07	13.81
			0.96	0.70	0.93	1.47	1.27	1.27	1.28	1.15	1.17
		40	14.09	14.14	14.63	16.33	18.80	16.55	14.74	17.56	15.53
			0.74	0.63	0.73	1.27	1.19	1.12	1.10	1.07	1.01
		50	12.38	12.62	15.49	14.35	16.78	17.52	12.96	15.68	16.45
			0.77	0.68	0.85	1.23	1.17	1.28	1.07	1.05	1.16
M	2	30	17.16	17.97	17.92	18.19	18.08	19.04	16.42	16.89	17.87
			0.49	0.50	0.56	0.88	0.92	1.00	0.81	0.87	0.96
		40	18.53	19.69	20.23	19.63	19.81	21.49	17.72	18.50	20.18
			0.54	0.54	0.60	0.89	0.93	1.10	0.82	0.88	1.05
		50	16.91	19.22	19.80	17.92	19.33	21.04	16.18	18.05	19.75
			0.63	0.69	0.76	0.90	1.00	1.14	0.83	0.94	1.09
V	2	30	13.71	15.21	15.13	14.74	15.03	16.18	13.31	14.04	15.19
			0.47	0.52	0.52	0.68	0.68	0.70	0.56	0.58	0.60
		40	14.59	16.21	16.08	15.69	16.02	17.20	14.16	14.96	16.14
			0.48	0.51	0.51	0.68	0.67	0.69	0.55	0.56	0.59
		50	13.77	16.13	15.85	14.81	15.94	16.95	13.37	14.89	15.91
			0.63	0.66	0.63	0.75	0.76	0.76	0.63	0.65	0.66
M	3	30	17.81	18.83	19.09	18.69	19.04	19.29	16.87	17.78	18.11
			0.37	0.38	0.43	0.57	0.55	0.61	0.58	0.57	0.62
		40	21.02	21.65	22.51	22.06	21.89	22.74	19.92	20.44	21.34
			0.43	0.41	0.47	0.63	0.60	0.66	0.66	0.63	0.68
		50	20.17	21.07	22.62	21.17	21.30	22.85	19.11	19.89	21.45
			0.51	0.49	0.57	0.68	0.65	0.72	0.69	0.66	0.74
V	3	30	15.00	15.62	16.46	17.07	17.67	18.12	15.41	16.50	17.01
			0.42	0.40	0.43	0.56	0.54	0.55	0.42	0.40	0.42
		40	15.86	16.04	17.51	18.05	18.16	19.28	16.30	16.96	18.10
			0.58	0.51	0.53	0.68	0.61	0.62	0.54	0.48	0.50
		50	14.63	14.39	17.79	16.65	16.28	19.58	15.03	15.20	18.38
			0.70	0.63	0.91	0.79	0.71	1.00	0.66	0.61	0.88
M	4	30	20.03	21.28	20.63	19.46	20.89	21.90	17.57	19.51	20.56
			0.54	0.55	0.64	0.61	0.67	0.81	0.60	0.68	0.81
		40	27.27	27.23	25.58	26.50	26.72	27.16	23.92	24.96	25.50
			0.75	0.70	0.72	0.67	0.64	0.71	0.69	0.68	0.74
		50	29.63	29.69	26.40	28.80	29.14	28.03	26.00	27.21	26.32
			1.05	1.02	0.94	0.91	0.89	0.85	0.91	0.92	0.88
V	4	30	15.90	17.73	18.34	18.33	19.57	19.70	16.55	18.28	18.50
			0.63	0.62	0.66	0.66	0.67	0.68	0.59	0.61	0.62
		40	18.02	19.37	20.17	20.78	21.39	21.67	18.76	19.97	20.34
			0.83	0.77	0.80	0.70	0.65	0.64	0.63	0.60	0.60
		50	19.42	20.84	19.66	22.38	23.01	21.12	20.21	21.49	19.82
			1.14	1.13	1.01	1.09	1.00	0.85	0.98	0.95	0.81

OPL 1: primaire opleiding of minder
2: lagere secundaire opleiding
3: hogere secundaire opleiding
4: tertiaire opleiding

Tabel A7: Op regressie gebaseerde lonen voor personen met een management functie, die de huishouding delen met een partner, gedifferentieerd naar geslacht, opleidingsniveau, en leeftijd (uitgedrukt in lopende prijzen)

GESL	OPL	LFT	Marktsector			Overheid			Ov publ. dienstv.		
			1990	1992	1994	1990	1992	1994	1990	1992	1994
M	1	30	16.46	18.83	19.17	19.28	20.66	18.95	17.41	19.29	17.79
			0.92	0.89	1.14	1.99	1.74	2.10	1.79	1.62	1.96
		40	19.56	21.32	22.42	22.91	23.39	22.17	20.68	21.85	20.81
			0.91	0.91	1.06	2.25	1.91	2.26	2.02	1.77	2.10
		50	18.88	20.51	21.56	22.11	22.50	21.31	19.96	21.02	20.01
			1.00	0.99	1.17	2.31	1.99	2.27	2.08	1.85	2.12
V	1	30	15.45	15.02	13.97	17.92	19.97	15.79	16.18	18.65	14.83
			1.15	0.83	1.05	1.72	1.47	1.42	1.51	1.32	1.30
		40	15.96	15.45	15.70	18.51	20.55	17.76	16.71	19.19	16.67
			0.93	0.76	0.86	1.51	1.39	1.28	1.31	1.25	1.15
		50	14.03	13.80	16.63	16.26	18.35	18.81	14.68	17.13	17.66
			0.93	0.80	0.99	1.45	1.35	1.45	1.27	1.22	1.32
M	2	30	19.45	19.64	19.23	20.61	19.76	20.43	18.60	18.46	19.18
			0.71	0.68	0.73	1.13	1.11	1.19	1.03	1.04	1.12
		40	20.99	21.52	21.71	22.25	21.65	23.07	20.08	20.22	21.66
			0.77	0.74	0.79	1.16	1.14	1.31	1.05	1.07	1.23
		50	19.16	21.00	21.25	20.31	21.13	22.59	18.33	19.73	21.20
			0.83	0.86	0.93	1.14	1.19	1.34	1.04	1.12	1.26
V	2	30	15.54	16.62	16.24	16.71	16.43	17.37	15.08	15.34	16.30
			0.65	0.68	0.67	0.88	0.84	0.86	0.73	0.73	0.75
		40	16.53	17.71	17.26	17.77	17.51	18.46	16.05	16.35	17.33
			0.68	0.68	0.67	0.89	0.84	0.87	0.74	0.72	0.75
		50	15.60	17.63	17.01	16.78	17.43	18.19	15.15	16.27	17.08
			0.81	0.83	0.78	0.95	0.93	0.94	0.81	0.81	0.82
M	3	30	20.18	20.58	20.49	21.18	20.81	20.70	19.12	19.43	19.44
			0.62	0.58	0.64	0.86	0.79	0.84	0.83	0.77	0.81
		40	23.82	23.66	24.16	25.00	23.92	24.40	22.57	22.34	22.91
			0.72	0.63	0.70	0.98	0.86	0.92	0.95	0.85	0.90
		50	22.85	23.03	24.28	23.99	23.28	24.52	21.66	21.74	23.02
			0.75	0.69	0.77	0.99	0.89	0.97	0.95	0.87	0.94
V	3	30	17.00	17.07	17.67	19.34	19.31	19.45	17.46	18.04	18.26
			0.63	0.58	0.62	0.83	0.76	0.78	0.66	0.62	0.64
		40	17.97	17.54	18.80	20.46	19.84	20.69	18.47	18.53	19.42
			0.79	0.67	0.71	0.95	0.82	0.85	0.78	0.69	0.72
		50	16.58	15.72	19.10	18.86	17.79	21.02	17.03	16.62	19.73
			0.88	0.76	1.06	1.03	0.89	1.20	0.86	0.77	1.06
M	4	30	22.69	23.26	22.14	22.06	22.83	23.51	19.91	21.32	22.07
			0.80	0.76	0.84	0.93	0.94	1.07	0.87	0.91	1.03
		40	30.90	29.76	27.46	30.03	29.21	29.15	27.11	27.28	27.37
			1.06	0.92	0.93	1.09	0.97	1.03	1.04	0.97	1.01
		50	33.58	32.45	28.34	32.64	31.84	30.09	29.46	29.74	28.25
			1.34	1.20	1.12	1.30	1.18	1.13	1.24	1.17	1.11
V	4	30	18.02	19.37	19.69	20.77	21.39	21.15	18.75	19.98	19.86
			0.85	0.81	0.85	0.95	0.91	0.92	0.84	0.82	0.83
		40	20.42	21.17	21.65	23.54	23.38	23.26	21.25	21.83	21.84
			1.07	0.96	0.98	1.03	0.91	0.91	0.91	0.83	0.83
		50	22.00	22.78	21.10	25.36	25.15	22.67	22.90	23.48	21.28
			1.40	1.32	1.18	1.43	1.24	1.08	1.28	1.17	1.01

OPL 1: primaire opleiding of minder
2: lagere secundaire opleiding

3: hogere secundaire opleiding
4: tertiaire opleiding

Tabel A8: Op regressie gebaseerde lonen voor personen met een dienstverlenende functie, die de huishouding delen met een partner, gedifferentieerd naar geslacht, opleidingsniveau, en leeftijd (uitgedrukt in lopende prijzen)

GESL	OPL	LFT	Marktsector			Overheid			Ov publ. dienstv.		
			1990	1992	1994	1990	1992	1994	1990	1992	1994
M	1	30	11.97	14.92	15.33	19.28	20.66	18.95	17.41	19.29	17.79
			0.62	0.67	0.86	1.99	1.74	2.10	1.79	1.62	1.96
		40	14.22	16.89	17.94	22.91	23.39	22.17	20.68	21.85	20.81
			0.59	0.67	0.79	2.25	1.91	2.26	2.02	1.77	2.10
		50	13.72	16.25	17.24	22.11	22.50	21.31	19.96	21.02	20.01
			0.67	0.74	0.89	2.31	1.99	2.27	2.08	1.85	2.12
V	1	30	11.24	11.90	11.17	17.92	19.97	15.79	16.18	18.65	14.83
			0.78	0.62	0.79	1.72	1.47	1.42	1.51	1.32	1.30
		40	11.60	12.24	12.56	18.51	20.55	17.76	16.71	19.19	16.67
			0.59	0.54	0.62	1.51	1.39	1.28	1.31	1.25	1.15
		50	10.20	10.93	13.30	16.26	18.35	18.81	14.68	17.13	17.66
			0.62	0.57	0.71	1.45	1.35	1.45	1.27	1.22	1.32
M	2	30	14.14	15.56	15.38	20.61	19.76	20.43	18.60	18.46	19.18
			0.43	0.48	0.51	1.13	1.11	1.19	1.03	1.04	1.12
		40	15.26	17.05	17.37	22.25	21.65	23.07	20.08	20.22	21.66
			0.47	0.52	0.54	1.16	1.14	1.31	1.05	1.07	1.23
		50	13.93	16.64	17.00	20.31	21.13	22.59	18.33	19.73	21.20
			0.55	0.64	0.68	1.14	1.19	1.34	1.04	1.12	1.26
V	2	30	11.30	13.17	12.99	16.71	16.43	17.37	15.08	15.34	16.30
			0.38	0.46	0.45	0.88	0.84	0.86	0.73	0.73	0.75
		40	12.02	14.04	13.81	17.77	17.51	18.46	16.05	16.35	17.33
			0.38	0.45	0.43	0.89	0.84	0.87	0.74	0.72	0.75
		50	11.35	13.97	13.61	16.78	17.43	18.19	15.15	16.27	17.08
			0.50	0.58	0.54	0.95	0.93	0.94	0.81	0.81	0.82
M	3	30	14.67	16.31	16.39	21.18	20.81	20.70	19.12	19.43	19.44
			0.37	0.41	0.43	0.86	0.79	0.84	0.83	0.77	0.81
		40	17.32	18.75	19.32	25.00	23.92	24.40	22.57	22.34	22.91
			0.43	0.45	0.47	0.98	0.86	0.92	0.95	0.85	0.90
		50	16.62	18.25	19.42	23.99	23.28	24.52	21.66	21.74	23.02
			0.47	0.51	0.55	0.99	0.89	0.97	0.95	0.87	0.94
V	3	30	12.36	13.52	14.14	19.34	19.31	19.45	17.46	18.04	18.26
			0.36	0.38	0.40	0.83	0.76	0.78	0.66	0.62	0.64
		40	13.07	13.89	15.04	20.46	19.84	20.69	18.47	18.53	19.42
			0.48	0.47	0.47	0.95	0.82	0.85	0.78	0.69	0.72
		50	12.05	12.46	15.28	18.86	17.79	21.02	17.03	16.62	19.73
			0.57	0.56	0.78	1.03	0.89	1.20	0.86	0.77	1.06
M	4	30	16.50	18.43	17.71	22.06	22.83	23.51	19.91	21.32	22.07
			0.54	0.58	0.63	0.93	0.94	1.07	0.87	0.91	1.03
		40	22.47	23.58	21.96	30.03	29.21	29.15	27.11	27.28	27.37
			0.74	0.75	0.74	1.09	0.97	1.03	1.04	0.97	1.01
		50	24.42	25.71	22.67	32.64	31.84	30.09	29.46	29.74	28.25
			0.97	0.99	0.90	1.30	1.18	1.13	1.24	1.17	1.11
V	4	30	13.10	15.35	15.75	20.77	21.39	21.15	18.75	19.98	19.86
			0.56	0.60	0.62	0.95	0.91	0.92	0.84	0.82	0.83
		40	14.85	16.78	17.32	23.54	23.38	23.26	21.25	21.83	21.84
			0.73	0.73	0.74	1.03	0.91	0.91	0.91	0.83	0.83
		50	16.00	18.05	16.88	25.36	25.15	22.67	22.90	23.48	21.28
			0.97	1.02	0.90	1.43	1.24	1.08	1.28	1.17	1.01

OPL 1: primaire opleiding of minder
2: lagere secundaire opleiding

3: hogere secundaire opleiding
4: tertiaire opleiding

Tabel A9: Op regressie gebaseerde lonen voor personen met administratieve beroepen, die de huishouding delen met een partner, gedifferentieerd naar geslacht, opleidingsniveau, en leeftijd (uitgedrukt in prijzen van 1984)

GESL	OPL	LFT	Marktsector			Overheid			Ov publ. dienstv.		
			1990	1992	1994	1990	1992	1994	1990	1992	1994
M	1	30	13.00	14.39	14.27	15.23	15.80	14.11	13.75	14.75	13.24
			0.65	0.61	0.79	1.52	1.28	1.52	1.37	1.20	1.42
			15.45	16.30	16.69	18.09	17.89	16.50	16.33	16.70	15.49
		40	0.61	0.61	0.70	1.71	1.40	1.62	1.55	1.31	1.52
			14.91	15.68	16.05	17.46	17.21	15.86	15.76	16.07	14.89
			0.70	0.69	0.80	1.77	1.47	1.64	1.60	1.38	1.54
V	1	30	12.20	11.48	10.40	14.15	15.27	11.76	12.77	14.26	11.04
			0.84	0.58	0.74	1.30	1.06	1.01	1.14	0.96	0.93
			12.61	11.81	11.69	14.62	15.71	13.22	13.20	14.67	12.41
		40	0.65	0.52	0.58	1.12	0.99	0.88	0.98	0.90	0.81
			11.08	10.55	12.38	12.84	14.03	14.00	11.60	13.10	13.14
			0.67	0.56	0.67	1.08	0.97	1.00	0.95	0.88	0.92
M	2	30	15.36	15.02	14.32	16.28	15.11	15.21	14.69	14.11	14.28
			0.42	0.42	0.44	0.77	0.77	0.80	0.72	0.74	0.77
			16.58	16.45	16.16	17.57	16.55	17.18	15.86	15.46	16.12
		40	0.46	0.45	0.47	0.78	0.77	0.87	0.74	0.75	0.84
			15.13	16.06	15.82	16.04	16.15	16.81	14.48	15.09	15.78
			0.55	0.57	0.59	0.79	0.83	0.90	0.74	0.79	0.87
V	2	30	12.27	12.71	12.09	13.19	12.56	12.93	11.91	11.73	12.14
			0.38	0.41	0.39	0.59	0.56	0.54	0.49	0.49	0.48
			13.06	13.54	12.85	14.04	13.39	13.74	12.67	12.50	12.90
		40	0.39	0.40	0.37	0.58	0.55	0.53	0.49	0.47	0.47
			12.32	13.48	12.67	13.25	13.32	13.54	11.96	12.44	12.71
			0.54	0.54	0.48	0.65	0.63	0.59	0.56	0.55	0.53
M	3	30	15.93	15.74	15.26	16.73	15.91	15.41	15.10	14.86	14.47
			0.33	0.33	0.34	0.52	0.47	0.50	0.55	0.50	0.52
			18.81	18.09	17.98	19.74	18.29	18.17	17.83	17.08	17.06
		40	0.38	0.35	0.38	0.58	0.51	0.54	0.62	0.55	0.58
			18.05	17.61	18.07	18.95	17.80	18.26	17.10	16.62	17.14
			0.45	0.42	0.46	0.62	0.55	0.59	0.64	0.58	0.62
V	3	30	13.42	13.05	13.16	15.28	14.77	14.48	13.79	13.79	13.59
			0.33	0.31	0.31	0.51	0.45	0.44	0.40	0.36	0.37
			14.19	13.41	13.99	16.15	15.17	15.40	14.58	14.17	14.46
		40	0.48	0.40	0.39	0.61	0.51	0.50	0.50	0.43	0.43
			13.09	12.02	14.22	14.90	13.60	15.65	13.45	12.70	14.69
			0.59	0.50	0.70	0.70	0.59	0.80	0.59	0.52	0.71
M	4	30	17.92	17.79	16.48	17.42	17.45	17.50	15.73	16.30	16.43
			0.53	0.50	0.55	0.60	0.60	0.68	0.60	0.62	0.69
			24.40	22.76	20.44	23.72	22.33	21.70	21.41	20.86	20.37
		40	0.74	0.65	0.64	0.69	0.60	0.63	0.72	0.66	0.68
			26.52	24.81	21.10	25.77	24.35	22.40	23.27	22.74	21.03
			0.99	0.89	0.80	0.89	0.79	0.74	0.90	0.84	0.78
V	4	30	14.23	14.81	14.66	16.40	16.36	15.75	14.81	15.27	14.78
			0.57	0.53	0.54	0.62	0.59	0.57	0.57	0.55	0.54
			16.13	16.19	16.12	18.59	17.87	17.32	16.78	16.69	16.26
		40	0.76	0.65	0.65	0.67	0.58	0.56	0.62	0.56	0.54
			17.38	17.41	15.71	20.03	19.23	16.87	18.08	17.96	15.84
			1.02	0.95	0.81	1.00	0.86	0.71	0.92	0.83	0.69

OPL 1: primaire opleiding of minder
2: lagere secundaire opleiding

3: hogere secundaire opleiding
4: tertiaire opleiding

Tabel A10: Op regressie gebaseerde lonen voor professionals, die de huishouding delen met een partner, gedifferentieerd naar geslacht, opleidingsniveau, en leeftijd (uitgedrukt in prijzen van 1984)

GESL	OPL	LFT	Marktsector			Overheid			Ov publ. dienstv.		
			1990	1992	1994	1990	1992	1994	1990	1992	1994
M	1	30	13.63	14.98	14.82	15.96	16.44	14.65	14.41	15.35	13.75
			0.69	0.63	0.82	1.60	1.33	1.58	1.44	1.24	1.48
		40	16.19	16.96	17.34	18.96	18.61	17.14	17.12	17.38	16.09
			0.66	0.63	0.74	1.80	1.45	1.69	1.62	1.35	1.58
		50	15.63	16.32	16.67	18.30	17.90	16.48	16.52	16.72	15.47
			0.75	0.71	0.84	1.86	1.53	1.71	1.68	1.43	1.60
V	1	30	12.79	11.95	10.80	14.83	15.89	12.21	13.39	14.84	11.46
			0.90	0.61	0.78	1.38	1.11	1.06	1.20	1.00	0.97
		40	13.21	12.29	12.14	15.32	16.35	13.73	13.83	15.27	12.89
			0.70	0.55	0.61	1.19	1.04	0.93	1.03	0.93	0.84
		50	11.61	10.98	12.86	13.46	14.60	14.54	12.15	13.63	13.65
			0.72	0.59	0.71	1.15	1.01	1.06	1.00	0.92	0.96
M	2	30	16.10	15.63	14.87	17.06	15.72	15.80	15.40	14.68	14.83
			0.46	0.44	0.47	0.82	0.80	0.83	0.76	0.76	0.79
		40	17.38	17.12	16.79	18.42	17.22	17.84	16.63	16.09	16.75
			0.50	0.47	0.50	0.84	0.81	0.91	0.77	0.77	0.87
		50	15.86	16.71	16.43	16.81	16.81	17.46	15.18	15.70	16.39
			0.59	0.60	0.63	0.85	0.87	0.95	0.78	0.82	0.90
V	2	30	12.86	13.22	12.56	13.83	13.07	13.43	12.49	12.21	12.60
			0.44	0.45	0.43	0.64	0.59	0.58	0.52	0.51	0.50
		40	13.69	14.09	13.35	14.71	13.93	14.27	13.28	13.01	13.40
			0.45	0.44	0.42	0.64	0.58	0.57	0.52	0.49	0.49
		50	12.92	14.03	13.15	13.89	13.86	14.07	12.54	12.95	13.20
			0.59	0.58	0.52	0.70	0.66	0.63	0.59	0.57	0.55
M	3	30	16.70	16.38	15.84	17.53	16.55	16.01	15.83	15.46	15.03
			0.35	0.33	0.36	0.53	0.48	0.51	0.55	0.49	0.51
		40	19.72	18.83	18.68	20.70	19.03	18.87	18.68	17.77	17.71
			0.40	0.36	0.39	0.59	0.52	0.55	0.62	0.54	0.57
		50	18.92	18.32	18.77	19.86	18.52	18.96	17.93	17.30	17.80
			0.48	0.43	0.47	0.64	0.57	0.60	0.65	0.57	0.61
V	3	30	14.07	13.58	13.66	16.01	15.37	15.04	14.46	14.35	14.12
			0.40	0.35	0.36	0.53	0.47	0.45	0.39	0.35	0.35
		40	14.88	13.95	14.53	16.93	15.79	16.00	15.29	14.74	15.02
			0.54	0.44	0.44	0.64	0.53	0.52	0.50	0.42	0.41
		50	13.72	12.51	14.76	15.62	14.16	16.25	14.10	13.22	15.26
			0.65	0.54	0.75	0.75	0.62	0.83	0.62	0.53	0.73
M	4	30	18.79	18.51	17.12	18.26	18.16	18.18	16.48	16.96	17.06
			0.51	0.48	0.53	0.57	0.59	0.68	0.56	0.59	0.67
		40	25.58	23.68	21.23	24.86	23.24	22.54	22.44	21.70	21.16
			0.71	0.61	0.60	0.63	0.55	0.59	0.65	0.60	0.62
		50	27.80	25.82	21.91	27.02	25.34	23.26	24.39	23.66	21.84
			0.99	0.88	0.78	0.85	0.77	0.71	0.85	0.80	0.73
V	4	30	14.91	15.41	15.22	17.19	17.02	16.35	15.52	15.89	15.35
			0.59	0.54	0.55	0.62	0.58	0.56	0.55	0.53	0.51
		40	16.91	16.84	16.74	19.49	18.60	17.98	17.59	17.37	16.88
			0.78	0.67	0.66	0.66	0.57	0.53	0.59	0.52	0.50
		50	18.21	18.12	16.31	21.00	20.01	17.52	18.95	18.68	16.45
			1.07	0.99	0.84	1.03	0.87	0.71	0.92	0.83	0.68

OPL 1: primaire opleiding of minder
2: lagere secundaire opleiding

3: hogere secundaire opleiding
4: tertiaire opleiding

Tabel A11: Op regressie gebaseerde lonen voor personen met een management functie, die de huishouding delen met een partner, gedifferentieerd naar geslacht, opleidingsniveau, en leeftijd (uitgedrukt in prijzen van 1984)

GESL	OPL	LFT	Marktsector			Overheid			Ov publ. dienstv.		
			1990	1992	1994	1990	1992	1994	1990	1992	1994
M	1	30	15.44	16.37	15.91	18.09	17.96	15.73	16.33	16.78	14.76
			0.86	0.77	0.94	1.87	1.51	1.74	1.68	1.41	1.62
			18.35	18.54	18.61	21.49	20.34	18.40	19.40	19.00	17.27
		40	0.85	0.79	0.88	2.11	1.66	1.87	1.90	1.54	1.74
			17.71	17.83	17.89	20.74	19.57	17.69	18.72	18.27	16.60
			0.93	0.86	0.97	2.17	1.73	1.89	1.96	1.61	1.76
V	1	30	14.50	13.06	11.59	16.81	17.37	13.11	15.17	16.22	12.31
			1.08	0.72	0.87	1.61	1.28	1.18	1.41	1.15	1.07
			14.97	13.44	13.03	17.36	17.87	14.74	15.67	16.68	13.84
		40	0.87	0.66	0.72	1.42	1.21	1.06	1.23	1.09	0.96
			13.16	12.00	13.80	15.26	15.95	15.61	13.77	14.90	14.65
			0.88	0.70	0.82	1.36	1.17	1.20	1.19	1.06	1.09
M	2	30	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
			18.24	17.08	15.96	19.33	17.18	16.96	17.45	16.05	15.92
			0.67	0.59	0.61	1.06	0.96	0.99	0.96	0.90	0.93
		40	19.69	18.71	18.02	20.87	18.83	19.15	18.84	17.58	17.98
			0.72	0.64	0.66	1.08	0.99	1.09	0.99	0.93	1.02
			17.98	18.26	17.64	19.05	18.37	18.74	17.20	17.16	17.60
V	2	30	0.78	0.75	0.77	1.07	1.04	1.11	0.97	0.97	1.05
			14.58	14.45	13.48	15.67	14.29	14.41	14.15	13.34	13.53
			0.61	0.59	0.55	0.83	0.73	0.72	0.69	0.63	0.62
		40	15.51	15.40	14.33	16.67	15.23	15.32	15.05	14.22	14.38
			0.64	0.59	0.55	0.84	0.73	0.72	0.70	0.63	0.62
			14.64	15.33	14.12	15.74	15.15	15.10	14.21	14.15	14.17
M	3	30	0.76	0.72	0.65	0.89	0.81	0.78	0.76	0.70	0.68
			0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
			18.93	17.90	17.01	19.87	18.09	17.18	17.94	16.90	16.13
		40	0.58	0.51	0.53	0.81	0.68	0.69	0.78	0.67	0.67
			22.34	20.58	20.05	23.45	20.80	20.25	21.17	19.43	19.01
			0.67	0.55	0.58	0.92	0.75	0.76	0.89	0.74	0.74
V	3	30	21.44	20.03	20.15	22.50	20.24	20.35	20.32	18.91	19.11
			0.71	0.60	0.64	0.93	0.78	0.80	0.89	0.76	0.78
			15.94	14.84	14.67	18.15	16.79	16.14	16.38	15.68	15.15
		40	0.60	0.50	0.52	0.78	0.66	0.65	0.62	0.54	0.53
			16.86	15.25	15.60	19.19	17.26	17.17	17.32	16.11	16.12
			0.74	0.58	0.59	0.89	0.71	0.71	0.73	0.60	0.59
M	4	30	15.55	13.67	15.85	17.70	15.47	17.44	15.98	14.45	16.38
			0.82	0.66	0.88	0.97	0.77	0.99	0.81	0.67	0.88
			0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		40	21.29	20.23	18.38	20.69	19.85	19.51	18.68	18.54	18.32
			0.75	0.66	0.70	0.87	0.82	0.89	0.82	0.79	0.85
			28.98	25.88	22.79	28.17	25.40	24.19	25.43	23.72	22.71
V	4	30	0.99	0.80	0.78	1.02	0.84	0.86	0.98	0.84	0.84
			31.50	28.22	23.52	30.62	27.69	24.97	27.64	25.86	23.44
			1.26	1.04	0.93	1.22	1.02	0.94	1.16	1.02	0.93
		40	16.90	16.85	16.34	19.48	18.60	17.55	17.59	17.37	16.48
			0.79	0.71	0.70	0.89	0.79	0.76	0.79	0.72	0.69
			19.16	18.41	17.97	22.08	20.33	19.30	19.94	18.98	18.12
50	1.01	0.83	0.82	0.96	0.79	0.75	0.86	0.72	0.69		
	20.64	19.81	17.51	23.70	21.87	18.81	21.48	20.42	17.66		
	1.31	1.15	0.98	1.34	1.08	0.90	1.20	1.02	0.84		

OPL 1: primaire opleiding of minder
2: lagere secundaire opleiding
3: hogere secundaire opleiding
4: tertiaire opleiding

Tabel A12: Op regressie gebaseerde lonen voor personen met een dienstverlenende functie, die de huishouding delen met een partner, gedifferentieerd naar geslacht, opleidingsniveau, en leeftijd (uitgedrukt in prijzen van 1984)

GESL	OPL	LFT	Marktsector			Overheid			Ov publ. dienstv.		
			1990	1992	1994	1990	1992	1994	1990	1992	1994
M	1	30	11.23	12.97	12.73	18.09	17.96	15.73	16.33	16.78	14.76
			0.58	0.58	0.72	1.87	1.51	1.74	1.68	1.41	1.62
		40	13.34	14.69	14.89	21.49	20.34	18.40	19.40	19.00	17.27
			0.56	0.59	0.65	2.11	1.66	1.87	1.90	1.54	1.74
		50	12.87	14.13	14.31	20.74	19.57	17.69	18.72	18.27	16.60
			0.63	0.64	0.74	2.17	1.73	1.89	1.96	1.61	1.76
V	1	30	10.54	10.35	9.27	16.81	17.37	13.11	15.17	16.22	12.31
			0.73	0.54	0.66	1.61	1.28	1.18	1.41	1.15	1.07
		40	10.89	10.65	10.43	17.36	17.87	14.74	15.67	16.68	13.84
			0.56	0.47	0.51	1.42	1.21	1.06	1.23	1.09	0.96
		50	9.57	9.50	11.04	15.26	15.95	15.61	13.77	14.90	14.65
			0.58	0.50	0.59	1.36	1.17	1.20	1.19	1.06	1.09
M	2	30	13.26	13.53	12.77	19.33	17.18	16.96	17.45	16.05	15.92
			0.40	0.42	0.42	1.06	0.96	0.99	0.96	0.90	0.93
		40	14.32	14.83	14.41	20.87	18.83	19.15	18.84	17.58	17.98
			0.44	0.45	0.45	1.08	0.99	1.09	0.99	0.93	1.02
		50	13.07	14.47	14.11	19.05	18.37	18.74	17.20	17.16	17.60
			0.51	0.56	0.56	1.07	1.04	1.11	0.97	0.97	1.05
V	2	30	10.60	11.45	10.78	15.67	14.29	14.41	14.15	13.34	13.53
			0.36	0.40	0.37	0.83	0.73	0.72	0.69	0.63	0.62
		40	11.28	12.21	11.46	16.67	15.23	15.32	15.05	14.22	14.38
			0.36	0.39	0.36	0.84	0.73	0.72	0.70	0.63	0.62
		50	10.64	12.15	11.29	15.74	15.15	15.10	14.21	14.15	14.17
			0.47	0.51	0.45	0.89	0.81	0.78	0.76	0.70	0.68
M	3	30	13.76	14.18	13.60	19.87	18.09	17.18	17.94	16.90	16.13
			0.34	0.35	0.35	0.81	0.68	0.69	0.78	0.67	0.67
		40	16.25	16.30	16.04	23.45	20.80	20.25	21.17	19.43	19.01
			0.40	0.39	0.39	0.92	0.75	0.76	0.89	0.74	0.74
		50	15.59	15.87	16.11	22.50	20.24	20.35	20.32	18.91	19.11
			0.44	0.44	0.46	0.93	0.78	0.80	0.89	0.76	0.78
V	3	30	11.59	11.76	11.73	18.15	16.79	16.14	16.38	15.68	15.15
			0.34	0.33	0.33	0.78	0.66	0.65	0.62	0.54	0.53
		40	12.26	12.08	12.48	19.19	17.26	17.17	17.32	16.11	16.12
			0.45	0.40	0.39	0.89	0.71	0.71	0.73	0.60	0.59
		50	11.31	10.83	12.68	17.70	15.47	17.44	15.98	14.45	16.38
			0.54	0.49	0.65	0.97	0.77	0.99	0.81	0.67	0.88
M	4	30	15.48	16.03	14.70	20.69	19.85	19.51	18.68	18.54	18.32
			0.50	0.50	0.52	0.87	0.82	0.89	0.82	0.79	0.85
		40	21.07	20.51	18.23	28.17	25.40	24.19	25.43	23.72	22.71
			0.70	0.65	0.61	1.02	0.84	0.86	0.98	0.84	0.84
		50	22.90	22.36	18.81	30.62	27.69	24.97	27.64	25.86	23.44
			0.91	0.86	0.74	1.22	1.02	0.94	1.16	1.02	0.93
V	4	30	12.29	13.35	13.07	19.48	18.60	17.55	17.59	17.37	16.48
			0.53	0.52	0.51	0.89	0.79	0.76	0.79	0.72	0.69
		40	13.93	14.59	14.37	22.08	20.33	19.30	19.94	18.98	18.12
			0.69	0.63	0.61	0.96	0.79	0.75	0.86	0.72	0.69
		50	15.01	15.69	14.01	23.79	21.87	18.81	21.48	20.42	17.66
			0.91	0.89	0.75	1.34	1.08	0.90	1.20	1.02	0.84

OPL 1: primaire opleiding of minder
2: lagere secundaire opleiding

3: hogere secundaire opleiding
4: tertiaire opleiding